

Omslag: Jiri Büller

342 In dit nummer **deel I** van de jaarlijkse **Kroniek Insolventierecht**. Hierin wordt een, door de auteurs zorgvuldig geselecteerd, overzicht van de jurisprudentie uit 2003 neergezet.

350 Een fundamentele wetswijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening laat waarschijnlijk tot 2006 op zich wachten. **Planschadevergoedingsovereenkomsten** zijn tegen die tijd bij wet toegestaan.

354 In geval van transacties is er op dit moment geen wettelijke basis voor het betalen in termijnen. Tjalling van der Goor en Juriaan Simonis geven beiden hun visie over de wenselijkheid van **termijnbetaling bij transactie**.

In de volgende nummers:

- ▶ Mag een veroordeelde zijn strafdossier op internet zetten?
- ▶ Kroniek Insolventierecht (II)
- ▶ Toekomst Strafvordering
- ▶ Kanttekening bij mediation
- ▶ Kroniek Strafprocesrecht

ARTIKELEN

- 342** Kroniek Insolventierecht 2003
Georg van Daal, Menno van Oostveen, Jeroen Rommes en Ilan Spinath
- 350** Overeenkomst planschadevergoeding bij wet toegestaan
G.C.W. van der Feltz
- 354** Termijnbetaling bij transacties – waarom niet?
T. van der Goot, J. Simonis

VASTE RUBRIEKEN

332 ACTUALITEITEN

- ▶ 'Advocaat moet zich minder competitief opstellen in letselschadeonderhandelingen', *Michel Knapen*
- ▶ Rubberen Robbie, *Matthijs Kaaks*
- ▶ Magistrale overwegingen
- ▶ Betalingen aan advocaten op agenda Algemene Raad
- ▶ Recht & Krom, Duidelijkheid, *Ewoud Sanders*
- ▶ Duitse advocatentarieven onder druk, *Zeger Luijendijk*
- ▶ De waarheid over liegen volgens Gerard Spong, *Michel Knapen*
- ▶ Advocaat speelt met rechercheur, *Lex van Almelo*
- ▶ Door bom verdwaald
- ▶ Onderweg naar Santiago, *Huub van Stiphout*

356 REACTIES & BRIEVEN

- ▶ Nog één keer de Boekhoudverordening

357 RECHTER SCHRIJFT TERUG

Jan van der Does

366 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

VAN DE ORDE

- 331** ▶ Van de deken: Best wel druk... in je eentje
- 358** ▶ Permanente opleiding
- 363** ▶ Personalia

ONAFHANKELIJKE GESPECIALISEERDE BOARDROOM CONSULTANCY EN ONDERSTEUNING ADVOCATUUR

Ondersteuning advocatuur bij geschillen ter zake van:
fusies en overnames; jaarrekeningen, accountantscontrole en
accountantsverklaringen; belangenverstrengelingen;
waarderingsvraagstukken en schadebepaling

Optreden als deskundige in procedures

Second opinions, arbitrage en bijzondere onderzoeken

Advisering beheersingsvraagstukken en administratieve
automatisering,
bedrijfseconomische en accountancy vraagstukken

Drs. R.H. Veenstra RA
“ DE ACCOUNTANT BEOORDEELD”
Kluwer bedrijfswetenschappen, ISBN 90-267-1932-9

VEENSTRA
ACCOUNTANCY-CONSULTANTS

Galerij 3, 1411 LH NAARDEN
tel.: 035-6943060 fax: 035-6951632

www.veenstraaccountancy.nl

Best wel druk... in je eentje

Jeroen Brouwer

Dit zinnetje ontleen ik aan een commercial over een jongeman die als uitendkracht vaardig en dienstig in zijn eentje een bouwmarkt moet bestieren. Het personeel is een dagje uit. Bij terugkeer wordt hem gevraagd hoe het was.

Voor een minister van Justitie die in z'n eentje vrijwel dagelijks de Tweede Kamer te woord moet staan, is het ook druk. De bijzondere verantwoordelijkheid van de minister voor het functioneren van de rechtsorde betreft bovendien ook nog eens de *kwaliteit* van de regelgeving. Het wetgevingskwaliteitsbeleid is gericht op alle fasen van het proces, op alle niveaus van regelgeving *en op alle daarbij betrokken actoren (!)*, zo valt te lezen in het nieuwste programma van de Directie Wetgeving.

Het heeft wel iets weg van een grote klus moeten klaren. Wat en hoe wil je het maken, welke materialen zijn bruikbaar en wie kan je van advies dienen? Met een minister als super-doe-hetzelver. Althans, zo leek het even in debat met de Kamer over terrorismebestrijding. De minister kondigde een wetsvoorstel aan over omgaan met informatie van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Op grond van het voorstel, dat inmiddels de Ministerraad is gepasseerd, kan een rechter-commissaris bij onderzoek naar de herkomst van bepaalde informatie zonodig AIVD-medewerkers als afgeschermd getuigen horen. Lastig afwegen dus. Staatsveiligheid versus een beperking van de rechten van de verdediging. Voer voor adviserende rechters en advocaten.

De gebruikelijke voorafgaande consultatie werd hier echter overgeslagen. Het gaat, aldus de minister, niet om 'polderen': consultatie is bedoeld om te kunnen beschikken over standpunten op het moment dat de Kamer erover moet spreken. 'Consultatie van de Nederlandse Orde van Advocaten heeft ook geen klap te maken met de rechtsstaat,' stelde de bewindsman.

Raadselachtig. Bij mijn verzet tegen incidentalisme door politici, past dat ik mij daar niet zelf schuldig aan ga maken. Elders in hetzelfde debat gaf de minister blijk heel goed te weten dat er geen tegenstelling bestaat tussen doen wat nodig is en doen wat rechtens is. Het jaarverslag 2003 maakt zichtbaar hoe vaak de Orde *wel* tijdig is benaderd. De Algemene Raad houdt – gevoed door tal van gewaardeerde Adviescommissies – de vinger aan de pols als het gaat om de rechtsbescherming van de (verdachte) burger. Of als de advocaat dreigt te worden belemmerd in de uitoefening van zijn beroep.

Een relevant deel van de nationale wetgevingsproductie wordt veroorzaakt door Europa. Zo trad er op 25 februari 2004 een Rijkswet in werking. Dat is mooi, zult u denken, maar waar ging het over? Bij deze wet werd goedkeuring verleend aan het Verdrag met betrekking tot de toetreding van tien lidstaten tot de Europese Unie. In Europees reclamejargon *best belangrijk* dus.

Het Verdrag met bijlagen telt zo'n 5000 pagina's. Daarvoor past begrip, in de wetenschap dat de Unie met ongeveer 75 miljoen mensen toeneemt en het aantal officiële talen tot negen stijgt. 'Zomaar' weer een wet met grote gevolgen. Enig idee hoeveel wetten er geldig zijn in ons land? In januari 2004 waren dat er 1748. Het totaal aantal geldende artikelen bedroeg 139.689. Zo verwoord, zegt dat helemaal niets over belang, kwaliteit, democratische controle of regeldruk. De cijfers ontleen ik aan een nota Bruikbare Rechtsorde die de minister onlangs naar de Tweede Kamer zond.

De getallen krijgen wat meer kleur bij lezing van het feit dat het aantal wettelijke regels sinds 1980 een groei heeft doorgemaakt van ruim 60%. Kern van Bruikbare Rechtsorde is het overlaten van meer verantwoordelijkheid aan burgers en maatschappelijke instellingen voor het publieke domein. Een regel werkt niet als de burger geen belang ziet, er niets aan heeft of de regel niet overeenstemt met het eigen normbesef.

De minister trekt drie lijnen waarlangs wetgeving *beter bruikbaar* gemaakt kan worden. Een principiële aanpak spoort aan om niet te vertrekken vanuit het belang van de overheid, maar vanuit de idee dat de burger een belang tot recht moet kunnen laten komen en dat kwetsbaren daarbij bijzondere bescherming behoeven. Een tweede lijn schetst betere bruikbaarheid van het bestaande en een derde zet uiteen hoe strafrecht kan terugtreden. De code-Tabaksblat wordt als voorbeeld gesteld. Door de wijze van totstandkoming kan worden aangenomen dat de regels daarin door betrokkenen als redelijk en rechtvaardig worden beschouwd. Dat bevordert naleving. De wetgever regelt (slechts) de plicht tot rapporteren in de jaarrekening. Op grondslag van het gedachtegoed in Bruikbare Rechtsorde is een ambitieus programma gepresenteerd. De wetgever krijgt het druk. En doet er juist omwille van kwaliteit verstandig aan niet in z'n eentje te opereren.

Op zoek naar een bruikbare Orde? Vrij naar een andere commercial over een bouwmarkt: NOVA... dat zeg ik.

84e jaargang – 14 mei 2004 – nr. 7
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G. C. van Daal
mr. W. K. van Duren
mr. Y. van Gemerden
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesslink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. A.A.M. van der Meer
mr. P.F.F. Nabben
mr. G. J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Eindredactie
Linus Hesslink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesslink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesslink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. J.W. van der Wee

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Beeld
Vormgeving: VILLA Y, Andre Kljnsen
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguïn: W.C. van Manen

Lay-out/vormgeving
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: dbmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,97 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 8: 22 mei 2004
afl. 9: 11 juni 2004

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenservice, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen.
Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

‘Advocaat moet zich minder competitief opstellen in letselschadeonderhandelingen’

Michel Knapen, journalist

Onderhandelingen over een schikking in een letselschadezaak verlopen dikwijls moeizaam. Advocaten stellen zich geregeld te competitief op waardoor de aanwezige onderhandelingsruimte niet optimaal wordt benut. Advocaat en jonge doctor Wim Weterings pleit voor meer normen.

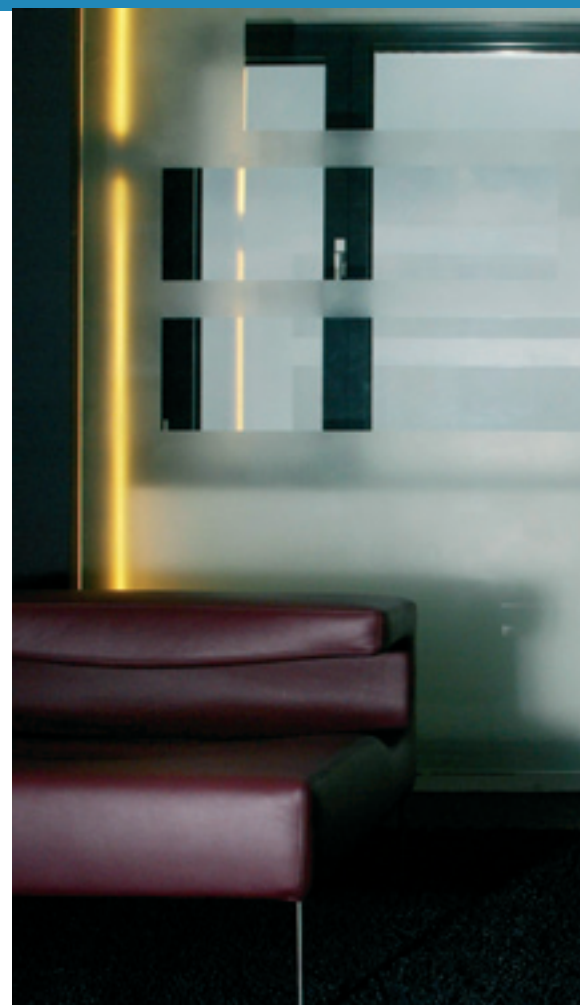
‘Dit is mijn *final offer*. Accepteert u het niet, dan zien we u wel bij de rechter.’ Geen onbekende frase in een onderhandeling over een letselschadegeval. Maar mr. Wim Weterings zou advocaten niet de kost willen geven die zo een gesprek over een schadeclaim *beginnen*. Hij wil maar zeggen: de kunst van het onderhandelen is niet iedere advocaat gegeven. Hij doet wat hem goeddunkt, en gaat daarbij vooral intuïtief te werk. En omdat uiteindelijk 99 procent van de letselschaderegelingen in der minne wordt geschikt en dus niet bij de rechter belandt, hebben ze het idee dat ze het zo slecht nog niet doen. ‘Zouden advocaten er écht niks van bakken, dan zouden veel meer zaken door de rechter worden afgedaan’, zegt Weterings, werkzaam bij NautaDutilh te Rotterdam (sectie aansprakelijkheid en verzekering). Maar dat nu het maximale resultaat wordt bereikt, nou nee. Dat blijkt uit het proefschrift *Efficiëntere en effectievere afwikkeling van letselschadeclaims* waarop Weterings (1972) eind maart aan de Universiteit van Tilburg promoveerde.

De afwikkeling van letselschadeclaims noemt hij langzaam, duur, conflictueus en belastend. Voordat een schadegeval is afgewikkeld zijn partijen al snel anderhalf jaar verder, en al die tijd zit het slachtoffer in onzekerheid. De (advocaat)kosten bedragen al snel een paar duizend euro, ook al betreft de oorspronkelijke schade soms maar een fractie daarvan. Dat alles is niet alleen belastend voor het slachtoffer maar ook voor verzekeringsmaatschappijen. Die worden gedurende dat proces er regelmatig aan herinnerd dat hun imago dat ze niet snel bereid zijn over de brug te komen, wel eens waar zou kunnen zijn.

ONDERHANDELINGSSTOORNISSEN

Tijdens de schikkingsonderhandelingen liggen er grofweg twee vragen op tafel: wie is aansprakelijk en hoeveel schade moet er worden vergoed? Op beide terreinen bestaat vaak een grote onderhandelingsruimte en het kan dus op vele fronten fout gaan. En dat laatste gebeurt dan ook regelmatig. Dat komt, aldus Weterings, doordat advocaten (en andere belangenbehartigers) op een geheel eigen manier de onderhandelingen ingaan. In zijn studie beschrijft Weterings acht ‘onderhandelingsstoornissen’. Zo stellen advocaten zich geregeld overdreven competitief op. ‘Ze beginnen direct met eisen en sommaties, anders dreigen ze met een dagvaarding. Ze gedragen zich alsof ze voor de rechter staan. Het is veel beter wanneer ze zich in het begin coöperatiever opstellen. Uiteindelijk moeten beide partijen er toch samen uitkomen.’ Daarnaast hebben advocaten soms moeite met het verschil tussen inhoud en relatie, zegt Weterings. ‘Dat ze hoge schadevergoedingen eisen, valt nog wel te begrijpen. Maar de tegenpartij bijna persoonlijk willen aanpakken, gaat te ver.’ Een vriendschappelijke houding laat onderhandelingen een stuk soepeler verlopen. Ook hebben advocaten de neiging overdreven optimistisch naar hun eigen kansen te kijken. ‘Ze kijken als het ware door de bril van de cliënt, die natuurlijk hoopt dat hij gaat winnen. Daarmee verliezen ze een deel van de realiteit uit het oog.’ Verder constateerde Weterings onder meer een slechte communicatie binnen het onderhandelingsproces en uiteenlopende belangen tussen slachtoffer en zijn vertegenwoordiger.

Dat daarmee niet de optimale resultaten worden geboekt, beseffen advocaten ook wel, zegt Weterings. ‘Maar ze zien niet waardoor dat komt. “Het ligt aan de andere partij”, redeneren ze dan.’ De promovendus zelf komt met een andere verklaring. Advocaten kunnen niet altijd goed omgaan met een grote onderhandelingsruimte, die beter kan worden gereduceerd en ingekleurd door procedurele en materiële normen. ‘Als er veel vrijheid bestaat bij de onderhandelingen over schadeclaims, bestaan er veel mogelijkheden om naar

elkaar toe te bewegen, maar neemt de kans ook toe dat partijen elkaar niet kunnen vinden. Daarom zou de branche – verzekeraars, experts, vertegenwoordigers van slachtoffers en de Vereniging van Letselschade-advocaten – zelf normen moeten ontwikkelen. Normen over de wijze van schadeberekening en over standaardbedragen bij bepaalde typen schades. Ik geloof in zelfregulering door de branche, mede omdat de afgelopen jaren weinig actie door de wetgever is ondernomen. Maar de wetgever moet er wel bij worden betrokken om de belangen van de zwakkere partij te waarborgen.’

MEDIATION

Ook ziet Weterings veel heil in procedurele normen voor de schikkingsfase. ‘Die zijn er nu helemaal niet. Niemand hoeft binnen een bepaalde termijn te reageren op brieven. Niemand weet wanneer een deskundige moet en kan worden ingeschakeld. Ook dat zou je kunnen normeren.’ Al deze normen bieden het slachtoffer maar ook de professioneel betrokkenen meer zekerheid. Zijn de normen eenmaal ingevoerd – en het Centrum voor Aansprakelijkheidsrecht van de Universiteit van Tilburg werkt momenteel aan een voor-

Wim Weterings

stel – en wordt in de beroepsopleiding meer aandacht besteed aan onderhandelingsvaardigheden, dan nóg kunnen schikkingen mislopen. Een gang naar de rechter hoeft dan helemaal niet de volgende stap te zijn, volgens Weterings kan mediation of arbitrage op het terrein van letselschade veel beter dan nu worden ingezet. ‘Die mogelijkheid is er al maar nog niet één procent van de letselschadegevallen belandt nu bij een mediator of arbiter. Advocaten schikken of procederen, en daar zit niets tussenin. Ze zouden zich veel meer bewust moeten worden dat bijvoorbeeld mediation ook een goede tussenweg is.’

Schikkingen die sneller zijn afgerond, minder procedures voor de rechter – dus ook lagere declaraties? ‘Over de laatste uren op de declaratie wordt altijd het moeilijkst gedaan’, weet Weterings. ‘Die vallen in mijn voorstel dus eigenlijk weg. Bovendien worden deze uren in de praktijk meestal al gematigd. Sommige advocaten zullen denken dat de werkvreugde afneemt, omdat ze minder onderhandelingsruimte hebben en daardoor minder hun gang kunnen gaan. Maar ze hebben ook minder frustraties over de tegenpartij. Misschien neemt de omzet per zaak wat af, maar een advocaat kan meer zaken per jaar behandelen. Bovendien wordt de drempel om naar een advocaat te stappen lager.’

W.C.T. Weterings: *Efficiëntere en effectievere afwikkeling van letselschadeclaims*. Boom Juridische uitgevers.

column

MATTHIJS KAAKS

Rubberen Robbie

Bij Justitie woedt een strijd tussen de rekkelijken en de preciezen. Preciezen, aangevoerd door De Wijkerslooth weigeren tussen de regels door te lezen. Er staat nu eenmaal wat er staat. Die opstelling levert weinig populariteit op. De rekkelijken van het OM gedijen het best bij vage wetgeving en onduidelijke instructies. We vinden ze vooral onder het voetvolk van de staande magistratuur. Het zijn de officieren die deals willen maken met kleine schurken om grote schurken achter slot en grendel te krijgen.

Een rekkelijke jurist gelooft dat eerlijk niet direct overgaat in oneerlijk, juist niet in onjuist en waar niet meteen in onwaar. Er zit een schemerig niemandsland tussen. Hij is in staat een advies te geven met de strekking dat iets niet is toegestaan, maar evenmin verboden.

Hij zal voor een rechter kunnen betogen dat de handelwijze van zijn cliënt misschien niet helemaal rechtmatig is, maar dat dit niet nog wil zeggen dat onrechtmatig is gehandeld.

Rekkelijkheid is in. Sterker nog, het is een om zich heen grijpend virus dat zorgt voor opzienbarende nieuwsfeiten. Bij grote ondernemingen als Shell, waar werd geoordeeld dat de voorraad olievaten op de balans mocht worden aangevuld met *nog niet ontdekte* oliebronnen en bij Ahold waar men meende dat een dochteronderneming volledig kon worden gecontroleerd zonder werkelijke zeggenschap. Dat zijn bijzondere staaltjes rekkelijkheid.

Een sprekend voorbeeld is ook het begrip ‘*transferred*’ in een emissieprospectus, bedacht door de ABN AMRO-juristen om te bemantelen dat Nina Brink haar aandelen in WorldOnline al voor de beursgang had verkocht.

Preciezen noemen dit fraude of bedrog.

De rekkelijke jurist gooit het liever op creativiteit of semantiek.

Als rekkelijkheid ook bij Justitie de boventoon gaat voeren, is dat zeer verontrustend. In een rechtsstaat moet de officier van justitie een Pietje Precies zijn. Veel officieren opereren echter liever in een sfeer van *wheeling* en *dealing*. Ze noemen dat flexibel.

Waar dit toe kan leiden, zagen we recentelijk in de zaak van miljonair Eddy de Kroes tegen de Staat. De Kroes wist zijn onvoorwaardelijke celstraf te ontlopen door een vrijbrief van het OM. De achtergrond van die brief is hoogst raadselachtig.

Voor de Haagse voorzieningenrechter verklaarde officier van justitie Hans Vos, die de betreffende vrijbrief had getekend, dat het onwettig gratiëren van veroordeelden begin jaren '90 een veel voorkomende handeling was.

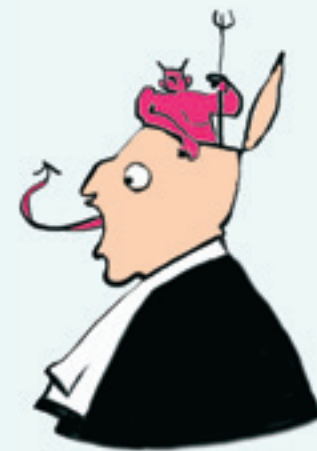
Was dat niet in de tijd dat Justitie een bedrijf werd en verdachten als klanten werden aangeduid? Volgens Vos zijn aan deze bajesklanten illegale diensten verleend. Dat gebeurde in die tijd nu eenmaal vaak. Helemaal ongeoorloofd was het daarom niet. Preciezen die zich afvragen wat de wederdienst was, zullen denken aan corruptie. Maar tussen corrupt en niet-corrupt zit natuurlijk weer wat ruimte. Als we Vos moeten geloven lopen er dus nog veel meer boeven rond die dankzij een brief in hun binnenzak aan hun straf zijn ontkomen.

Ik ben onwettig gegratieerd zal nog een gevleugelde uitspraak worden.

Op deze onthulling volgde nauwelijks rumoer. Zelfs De Wijkerslooth zweeg. Dat is onbegrijpelijk, want juist nu had hij duidelijk kunnen maken dat het OM meer gebaat is bij een Houten Klaas dan een Rubberen Robbie.

Magistrale

OVERWEGINGEN

Net als in de vorige nummers roept de redactie op passages uit rechterlijke uitspraken in te sturen die bloemrijk, vlammend, belerend, misschien wel tenenkrommend maar vooral geestig zijn. Het maakt niet uit wat, als de lezer maar verrast wordt, zich afvraagt of het werkelijk klopt wat er staat en met een lach op het gezicht de rubriek uitleest. Deze inzendingen publiceren we, zodat anderen net als u plezier aan de uitspraken beleven. In het colofon vindt u het (e-mail)adres waar u uw vondst heen kan sturen.

Een greep uit de ingezonden, door vorm en inhoud zeer diverse, passages:

BOOS, BOOS, BOOS

Voor de verandering geen op schrift gestelde magistrale overweging, maar een uitspraak door een rechter in kort geding van een aantal jaren geleden. Ze was geïrriteerd doordat de betrokken curator nagelaten had tijdig voor de zitting een aantal essentiële handelingen te verrichten. Als gevolg hiervan werd de procesgang bemoeilijkt. Ingezonden door mr. J.B.A. Jansen (de wederpartij van de curator) wie de uitspraak altijd bij zal blijven.

‘Mijnheer, ik ben boos op u, ontzettend boos. Ambtshalve boos weliswaar, maar boos.’

PUZZELS

Een vernietigend oordeel van de kantonrechter te Zwolle, d.d. 2 mei 2003, inzake betalingsachterstand, nota's en voorschotten. Ingezonden door: mr. I. Petkovski.

‘De kantonrechter kan aldus niet nalaten eiseres er (wederom) met klem op te wijzen dat zij haar wijze van facturering ingrijpend dient te herzien wil zij voorkomen dat verweer tegen haar vorderingen enkel gebaseerd op onbegrip ook in de toekomst succesvol zal zijn. Zij zal zich in ieder geval dienen te bezinnen op de kwaliteit van de toelichting op haar berekeningen voor de rechter, omdat zij in de toekomst niet mag blijven rekenen op diens geduld om haar onbegrijpelijke berekeningen te ontrafelen. Het is aan partijen om hun stellingen tegenover de rechter helder voor te stellen, en niet om de rechter te belasten met nodeloze, niet juridische puzzels. Dat klemt temeer als het gaat om grote, sterk geautomatiseerde ondernemingen als die van eiseres, bij wie de kennis en toepassingsmogelijkheden voor een adequate en klantvriendelijke wijze van factureren aanwezig mag worden verondersteld.’

UIT DE OUDE DOOS

Rechtsoverweging van het Hof Arnhem, 3 februari 1976, NJ 1977, 69

‘Ten gevolge van psychische moeilijkheden bij de vrouw is het tussen partijen nooit tot een vleselijke gemeenschap gekomen, de man heeft gedurende 7 jaren getracht het huwelijk in stand te houden en nadien de vrouw voor een ander verlaten. Naar hoogst morele maatstaven heeft de man wellicht verkeerd gehandeld, maar menselijkerwijs is het begrijpelijk dat hij, teleurgesteld omtrent een aspect van het huwelijk dat algemeen als zeer wenselijk wordt ervaren, niet tot langer trouw in staat is gebleken. Voor het toekennen van een uitkering tot levensonderhoud aan de vrouw is geen aanleiding.’

Betalingen aan advocaten op agenda Algemene Raad

‘Integriteit moet onderdeel jaarlijkse audit worden’

Lex van Almelo, journalist

Om te voorkomen dat de advocaat wordt vervolgd omdat hij zich laat betalen door criminelen, moeten de zogenoemde Bruyninckx-richtlijnen worden aangescherpt en een onafhankelijke toetsingscommissie worden ingevoerd. Advocaten die aan de zorgvuldigheidsnormen voldoen, moeten gevrijwaard zijn van strafvervolging. Dat adviseert de departementale Werkgroep ‘Betalingen aan advocaten’.

In 1992 vond het Openbaar Ministerie dat Mischa Wladimiroff zijn declaraties door een verdachte cliënt had laten betalen met geld dat afkomstig was van een misdrijf. Om schade aan zijn reputatie en privé-leven te voorkomen, ging Wladimiroff een schikking aan waardoor de rechter nooit een uitspraak over de verdenking heeft gedaan. De vraag of advocaten zich door hun verdachte cliënten mogen laten betalen, is daardoor onopgelost gebleven. Wladimiroff: ‘Kort na deze zaak heb ik bij nieuwe cliënten wel eens gedacht: dit levert mogelijk problemen op, deze zaak doe ik niet. Maar cliënten hebben toch recht op juridische bijstand.’

BRUYNINCKX-RICHTLIJNEN

Hoe kun je als advocaat een verdachte bijstaan en voorkomen dat je bij criminele handelingen betrokken raakt? In 1995 kwam de Orde met de *Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen*, beter bekend als de Bruyninckx-richtlijnen. Deze richtlijnen schrijven onder meer voor dat de advocaat de identiteit verifieert van de persoon die de declaratie betaalt en geen contante betalingen boven de € 11.345 aanvaardt. Om te voorkomen dat het OM de ontvangst van betalingen aanmerkt als (schuld)heling, bepalen de richtlijnen dat het de advocaat ‘steeds vrij’ staat een honorarium of voorschot te ontvangen ‘indien de aan die honorering ten

Algemeen deken Jeroen Brouwer riep de Raden voor Rechtsbijstand en het ministerie van Justitie op tot een 'moratorium' ten aanzien van nieuwe regels, nieuwe eisen en de roep om toezicht. 'Tegen Raden en ministerie zeg ik: neemt u wat afstand, kom wat los van low trust. Vertrouw meer op parallelleiteit van belang. Richt uw aandacht voor alles op de burger.'

Foto's: Noor van Mierlo

Woensdag 28 april vond in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht het congres 'Rechtshulp, een vak apart' plaats ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Raden voor Rechtsbijstand. De gehele dag konden bezoekers lezingen, debatten en workshops bijwonen. Die hadden betrekking op uiteenlopende zaken als no cure no pay, mediation, sociale rechtshulp, het Juridisch Loket, flitsscheidingen en VIV-alt.

Het congres werd geopend door minister Donner van Jus-

titie, zij het door middel van een van tevoren opgenomen filmpje (vanwege verplichtingen elders). Volgens Donner is er de afgelopen tien jaar goed werk verricht in de gesubsidieerde rechtshulp, maar moet er wel meer aandacht komen voor de effectiviteit. Hij verwees daarbij naar de Juridisch loketten, die door de scheiding tussen publiek en privaat 'de bedoeling van de Wet op de rechtsbijstand beter tot uitdrukking brengen'. 'Ik zie de toekomst daarom met vertrouwen tegemoet,' aldus de bewindsman.

grondslag liggende declaratie redelijk is en de betaling geheel giraal geschiedt'. Advocaten die zich aan deze zorgvuldigheidsnormen houden, blijven in de praktijk gevrijwaard van strafvervolgning.

WITWASSEN

Bij de evaluatie van de richtlijnen is een werkgroep (onder voorzitterschap van hoogleraar Strafrecht Tineke Cleiren) nagegaan in hoeverre de bepalingen actualisering behoeven, gezien de ervaringen met de afschaffing van de declaratierichtlijnen en de invoering van anti-witwas-wetgeving. Op het eerste gezicht lijkt aanpassing niet zo urgent. Want hoewel er volgens het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties tussen 1996 en medio 2001 zeven advocaten mogelijk betrokken zijn bij het witwassen van crimineel geld, zijn er volgens het OM geen zaken waarin advocaten zich hebben bezondigd aan (schuld)heling, zo staat in het rapport van de werkgroep. Maar door de invoering van nieuwe wet- en regelgeving zijn de risico's voor de advocaat onduidelijk en is het volgens de werkgroep nog maar de vraag of het OM zich terughoudend blijft opstellen.

De werkgroep stelt daarom voor de richtlijnen zo aan te scherpen, dat uit de administratie van de

advocaat blijkt dat deze zich heeft vergewist van de identiteit van de betaler en de wettigheid van de opdracht. Verder moet uit de administratie zijn af te leiden dat de advocaat de uitgangspunten voor een redelijke betaling heeft toegepast. Desgevraagd moet de advocaat inzage geven in de administratie aan de plaatselijke deken, die de naleving van de betalingsvoorschriften 'steekproefsgewijs of op basis van concrete aanwijzingen' controleert. Volgens Mischa Wladimiroff, lid van de werkgroep, zou deze integriteitscontrole ook onderdeel kunnen worden van de jaarlijkse audit.

Wanneer de plaatselijke deken twijfelt aan de redelijkheid van betalingen legt deze de zaak voor aan de tuchtrechter of de in te stellen onafhankelijke toetsingscommissie, die zou moeten bestaan uit een rechter, een advocaat en een financieel deskundige. Zaken worden alleen voorgelegd aan het OM als er volgens de toetsingscommissie sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

EINDE DISCUSSIE?

Het rapport van de werkgroep (waarin ook het hoofd Juridische Zaken van de Orde zitting had) is al in april 2003 uitgebracht. De Orde heeft het rapport pas onlangs officieel ontvangen en het komt

waarschijnlijk in juni op de agenda van de Algemene Raad. Het College van procureurs-generaal heeft inmiddels advies over het voorstel uitgebracht aan minister Donner van Justitie. Die wacht de reactie van de Orde af en zal vervolgens zelf voor de zomermaanden een reactie sturen naar de Tweede Kamer, aldus een woordvoerder. Het advies van het College van procureurs-generaal is niet openbaar.

De bedoeling van het voorstel is volgens Wladimiroff ook het verkeerde beeld – dat in de samenleving bestaat over de advocaat – bij te stellen en te voorkomen dat politici zich om de paar jaar hardop afvragen waarvan grote strafpleiters worden betaald (zie *Advocatenblad* 6, 23 april 2004, p. 262). 'Dat vraag je toch ook niet aan de bakker?', zegt Wladimiroff. Volgens hem werken 'schreeuwers, die hoge tarieven rekenen en er een patserige levensstijl op nahouden' deze vragen in de hand. Bram Moszkowicz voelt zich niet aangesproken: 'Er zijn meer advocaten in Nederland die een bovengemiddeld inkomen hebben.'

Advocaat speelt met rechercheur

door Lex van Almelo

De recherche beoordeelt vooraf hoe een advocaat zal reageren op een specifieke stap in het rechercheproces. De reactie van de advocaat bepaalt mede de manier waarop de recherche onderzoeksmethoden inzet. De “samenwerking” tussen recherche en advocatuur kan opgevat worden als een constant onderhandelingsproces waarbij de recherche de belangen van het opsporingsonderzoek en de advocaat de belangen van de verdachte verdedigt. Ten aanzien van dit spel gelden geschreven en ongeschreven regels. Schending van deze regels wordt als een ernstige verstoring van het spel tussen recherche en advocatuur opgevat.’

Dit citaat is afkomstig uit het boek *Rechercheportret* (C.J. de Poot e.a., Deventer 2004), waarin onderzoekers van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement COT, het Nederlands Studiecentrum voor Rechtshandhaving en het WODC laten

zien hoe de recherche tewerk pleegt te gaan bij de oplossing van misdrijven. Voorzover de onderzoekers dat hebben kunnen waarnemen, tappen rechercheurs telefoongesprekken met advocaten wel af, maar ‘luisteren’ zij de bandopnamen niet ‘uit’.

Als op de bandopname de telefoon wordt opgenomen met de naam van een advocatenkantoor doen rechercheurs de koptelefoon af en spoelen de band door tot het gesprek is afgelopen. ‘Over de daadwerkelijke verwijdering van de gesprekken die automatisch worden opgenomen, is ons niets bekend,’ schrijven de auteurs.

Uit de lijvige, goed gedocumenteerde en plezierig geschreven studie blijkt dat rechercheurs bijna altijd mogen tappen als zij dat vragen aan de officier van Justitie of rechter-commissaris. De methode is echter zeer arbeidsintensief en levert betrekkelijk weinig op. De sturing van het onderzoek door de officier van Justitie beperkt zich over het algemeen tot rechtmatigheidscontrole. Verder

blijken rechercheurs slordig om te gaan met hun dossiers. De verslaglegging in de dossiers is vaak summier en onvolledig, terwijl de dossiers zelf soms moeilijk zijn terug te vinden.

Ewoud Sanders

Canadese rechters hebben onlangs een handboek uitgereikt gekregen met richtlijnen hoe ze ingewikkelde juridische taal in heldere bewoordingen kunnen weergeven. En ook bij het hof in Arnhem is besloten om in vonnissen minder juridisch jargon te gebruiken, en meer ‘begrijpelijke taal’. Zo meldde *de Volkskrant* een tijdje terug.

Ik vraag me bij zo’n bericht onmiddellijk af wat er precies onder ‘begrijpelijke taal’ moeten worden verstaan, maar dat is een beetje flauw. Taal die ook te begrijpen is voor niet juridisch geschoolde mensen, zullen ze bedoelen.

Het lijkt er dus op dat steeds meer rechters ‘gewonemensentaal’ willen gaan gebruiken, maar advocaten blijken daar niet altijd voorstander van te zijn. Althans, niet als die taal wordt gebezigd door hun cliënt. Mag ik u herinneren aan een opmerkelijke uitspraak van advocaat Joost Italianer? Een jaar geleden verdedigde Italianer de voormalige Philips-topman Cor Boonstra, die ervan beschuldigd werd aandelen te hebben verhandeld met voorkennis. Het vooronderzoek naar Boonstra had twee jaar geduurd. Tijdens het laatste verhoor had Boonstra volgens een rechter-commissaris ‘vrijwel niet willen antwoorden’.

In de rechtszaal legde Italianer uit waarom Boonstra zo zwijgzaam was geweest. *NRC Handelsblad* citeerde hem indertijd als volgt: ‘Boonstra is na de HBS direct gaan werken. Hij is niet simpel van geest, niet ongeletterd. Maar hij is geen jurist. Boonstra is zich niet erg bewust van taal. Hij bezigt niet de meest welluidende taal. Hij heeft een gebrek aan een gevoel voor de nuance van taal en is zich vaak niet bewust van de lading van taal. Recon-

structie en herinnering lopen bij hem door elkaar. Dat heb ik vaker bij mijn cliënten gezien die uit de top van het bedrijfsleven komen. Zij willen geen “nee” verkopen. Dat wil niet zeggen dat ze de dingen uit hun duim zuigen, maar wel dat analyse, herinnering en reconstructie door elkaar lopen.’

Ik heb dat indertijd met verbazing gelezen. Nee, ik denk ook niet dat Boonstra ‘simpel van geest’ is. Het leek mij eerder dat Italianer wilde voorkomen dat zijn cliënt dingen zei die tegen hem konden worden gebruikt. Het leek mij dat hij wilde voorkomen dat Boonstra zich in de nesten zou kletsen; liet hém maar het woord voeren, dan kwam alles goed.

Maar zelfs als het klopt wat Italianer zegt, dat Boonstra ‘zich vaak niet bewust is van de lading van taal’, dan nog kun je je afvragen of het een positieve ontwikkeling is om iemand dan maar te adviseren om z’n mond te houden.

Waarom kiezen steeds meer rechters voor ‘gewonemensentaal’? Om duidelijker te zijn. Duidelijkheid is niet hetzelfde als ongenueanceerd – gelukkig niet. Maar je kunt ook niet zeggen dat gebrek aan een gevoel van nuance, je niet bewust zijn van de lading van taal of niet de meest welluidende woorden kiezen, leidt tot onduidelijkheid. Althans, ik geloof daar niks van. Ik heb Boonstra wel eens horen spreken en ik vond dat hij uitstekend te volgen was.

Alles bij elkaar is het een curieuze beweging: rechters die duidelijker willen zijn, en advocaten die hun klanten ertoe aanzetten hun mond te houden ‘omdat zij geen jurist zijn’. Het is niet moeilijk om te zien welke belangen hier spelen.

Duidelijkheid

recht & krom

De waarheid over liegen volgens Gerard Spong

Hoe moet een advocaat omgaan met een cliënt die leugens verkondigt? Gerard Spong hield er een lezing over. 'Ik heb nogal wat liegende cliënten gehad die er goed vanaf zijn gekomen.'

Michel Knapen, journalist

Mr. Gerard Spong die een lezing houdt over de *juridische aspecten van het liegen*, dat trekt veel bekijks. Een collegezaal zat overvol, op 21 april bij het Studium Generale van de Universiteit van Tilburg, vooral met rechtenstudenten. Tweehonderd toehoorders konden er zelfs niet meer bij.

De auteur van het boek *Leugens om bestwil* heeft beroepshalve dagelijks met leugens te maken, bekende hij. Advocaten laveren altijd tussen je best doen voor je cliënt en het verzwijgen of manipuleren van de waarheid, redeneerde Spong. En het is maar de vraag wanneer dat laatste overgaat in liegen.

In het strafrecht speelt de leugen een bijzondere rol, zoals bij getuigenverklaringen en verklaringen van verdachten. 'Deze verklaringen zijn of waar of niet waar, betrouwbaar of niet betrouwbaar, leugenachtig of niet. Het verschil tussen een onware en een leugenachtige verklaring is vliesdun. Een leugenachtige verklaring is onwaar en *opzettelijk* onwaar. Helaas is door de Hoge Raad aanvaard dat een leugenachtige verklaring van een verdachte wettig bewijsmiddel oplevert. Dat is opmerkelijk omdat je dan eigenlijk de leugen wetigt.'

SCHANDELIJKE UITSPRAAK

Heeft een verdachte het recht om te liegen? Strikt genomen wel, aldus Spong. 'Hij heeft de vrijheid zijn proceshouding te bepalen en kan gebruikmaken van het zwijgrecht of een verklaring afleggen. Het voordeel van zwijgen is dat hij niet kan liegen. Maar met de Murray-uitspraak van het Europese Hof kan de rechter aan zwijgen bewijsrechtelijke consequenties verbinden: wellicht verhult de verdachte iets met zijn zwijgen.' Een schandelijke uitspraak, noemt Spong dat.

Volgens Spong mag de cliënt zo veel liegen als hij wil, al hij maakt het de advocaat wel moeilijk. 'Die moet steeds weer een acrobatentoer uithalen om

te voorkomen dat de rechter geen gevolgen aan de leugens verbindt.' Als een cliënt van Spong wil gaan verklaren, dan krijgt deze van zijn raadsman te horen: verklaar dan ook de waarheid. Maar: 'Ik heb nogal wat liegende cliënten gehad die het heel goed hebben gedaan en er ook goed vanaf zijn gekomen. Wel is het moeilijk om goed te liegen. Ben je eenmaal betrapt op een leugen, dan verspeel je je betrouwbaarheid en geloofwaardigheid, en dan hang je.'

'TERRORIST IN TOGA'

Moet een advocaat met zijn cliënt meeliegen? Spong haalde een zaak aan waarin hij een lid van de *Rote Armee Fraktion* ('zo oud ben ik al') verdedigde, en door de media als 'terrorist in toga' werd bestempeld. 'Advocaten worden wel eens vereenzelvigd met hun cliënten. Cliënten biechten ons zeer ernstige misdrijven op die ze in rechte ontkennen. Ik zeg daarom nooit: mijn cliënt is onschuldig – maar ook niet dat hij het heeft gedaan. Wat ik heb geleerd van die RAF-zaak is dat je je als advocaat nooit openlijk mag distantiëren van je cliënt.'

Zo ging een van de advocaten van Dutroux vol-

gens Spong behoorlijk de mist in. 'Toen hij hoorde welke daden Dutroux had verricht, liet hij aan de pers weten dat hij er niet goed van was geworden. Dát wordt niet van een advocaat gevraagd, dat had mijn Belgische confrater nooit mogen zeggen.'

Echt problematisch wordt het als de cliënt een getuige laat oproepen waarvan de raadsman weet dat deze gaat liegen. 'Daar moet je niet aan beginnen, want je werkt dan mee aan meened. Je kunt het ook aan de verdachte overlaten dat deze het verzoek doet om de getuige te laten oproepen, maar dat valt op: de officier heeft als goed verstaander maar een half woord nodig om aan te voelen dat er iets mis is. Je kunt beter de getuige laten oproepen zonder dat je motiveert waarom je deze getuige laat komen. Maar ga je als raadsman deze getuige een vraag stellen, wetende dat hij gaat liegen?' Interessante dilemma's, maar hierin koos Spong geen positie.

Duitse advocatentarieven onder druk

Zeger Luijendijk, Berlijn

Een klein bordje naast de klantenservice wijst de weg naar een wit bureautje met een eenvoudig opschrift: Rechtsberatung. Achter het bureau kijkt een dame met een zwarte hoornen bril verveeld voor zich uit. Nee, schudt ze haar hoofd, het loopt bepaald niet storm op het advocatenkantoor in de Karstadt-vestiging in de Hermannstrasse in de Berlijnse wijk Kreuzberg. Hoe moet een Duitse advocaat dan wél de toenemende concurrentie het hoofd bieden?

ste 'Beratung' meestal voor niks, terwijl er bij de warenhuiskantoor-tjes van Cornelia Müller-Dieckert één euro per minuut moet worden betaald.

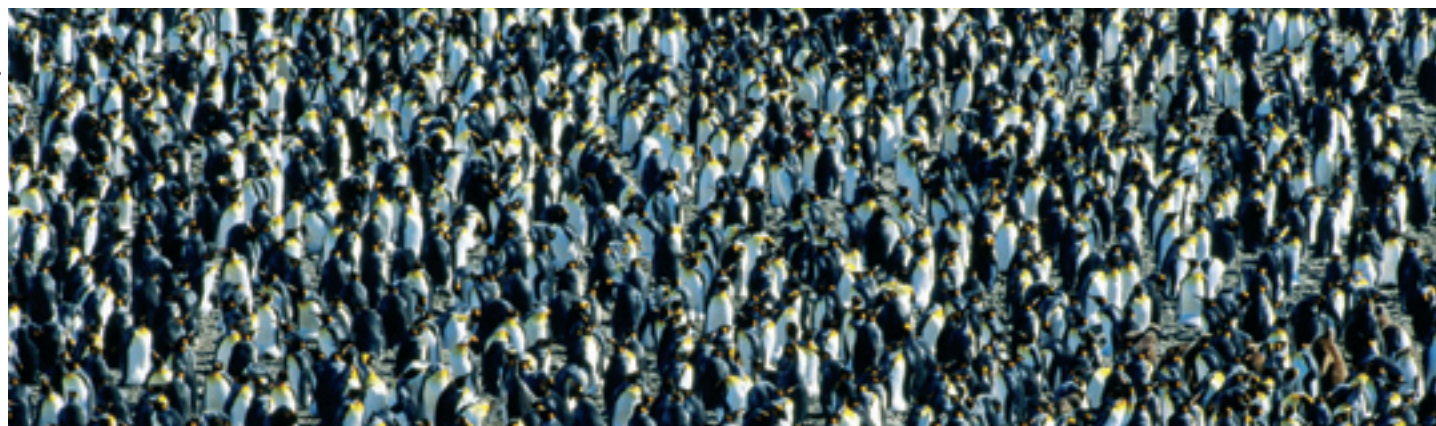
Volgens de Duitse wet op de advocatenvergoedingen (Bundesgebührenordnung für Rechtsanwälte) mogen advocaten maximaal € 183 per uur voor een 'erste Beratung' in rekening brengen, afgemeten naar een 'Streitwert' en de complexiteit van de zaak, maar onder druk van toenemende concurrentie zijn advocaten aanvankelijk steeds minder en uiteindelijk helemaal niets meer gaan vragen voor een advies.

'Potentiële klanten lopen meteen naar een ander als je zegt dat een eerste gesprek ze al geld kost',

'Rechtsberatung' wordt aangeprezen. Behalve de specialisatie waarop de jonge advocaten zich noodgedwongen toeleggen, speelt de sfeer waarin een potentiële cliënt zijn problemen wil voorleggen een steeds belangrijker rol. Zo loopt een advocaat in Kreuzberg per definitie niet in een pak rond en zal hij zijn werk eerder tussen sterk geurende Citroengeraniums verrichten dan bij de standaardkantoorplanten die de duurdere 'Kanzleien' sieren.

In de wijk Neukölln zet een jonge advocate haar vaak allochtone cliënten op een paar oude stoelen, terwijl ze zelf op de grond gaat zitten. Tegenover haar collega's is ze daarover zo onzeker dat ze niet

Foto: Zefu/Nederland

Het vorig jaar oktober geopende filiaaltje van het Hamburgse advocatenkantoor van Cornelia Müller-Dieckert, het zevende dat in een Duits warenhuis werd gevestigd, trekt vooral eenvoudige zaakjes: problemen met huisbazen die hun beloftes niet nakomen of huurders die bij vertrek uit een woning een vette rekening krijgen voor zogenoemde 'Schönheitsreparaturen', een gebruikte auto die na aankoop uit elkaar valt en de laatste tijd ook regelmatig een aankoop via ebay die niet uitpakt zoals beloofd. Verder dan een eerste 'beratung', of advies, komt het meestal niet. Een heel enkele keer schrijft ze een brief.

ÉÉN OP DE 350

'De meeste mensen haken af als ze horen wat de kosten zijn van een "Verfahren"', zegt de advocate achter het bureau. 'Alleen degenen die een goede rechtsbijstandsverzekering hebben gaan verder, maar die lopen meestal meteen bij een gangbaarder advocatenkantoor binnen.' En daar is een eer-

zegt advocaat Martin Gräf, die onlangs in een zolderetage in de wijk Charlottenburg een kleine praktijk is begonnen. 'En andere advocaten zijn er in Duitsland meer dan genoeg. Alleen al in Berlijn staan er ruim 10.000 geregistreerd, dat is één advocaat op de 350 inwoners'. In andere grote Duitse steden is de advocatendichtheid niet veel lager. In de hele Bondsrepubliek bieden ruim 115.000 advocaten hun diensten aan (één advocaat per 695 inwoners; in Nederland ruwweg één op de 1300), met name de afgelopen jaren is hun aantal explosief gestegen door het sterk gestegen aantal rechtenstudenten dat met succes het Duitse staats-examen aflegt en niet terecht kan bij het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht.

NIETS TE VREZEN VAN ADVOCATEN

Om clientèle te vergaren is vooral de jonge instroom uiterst inventief in het bedenken van in het oog lopende winkeltjes en websites. In Berlijn wemelt het al enige jaren van omgebouwde kruidenierswinkeltjes waar met soms felle kleuren

bij naam genoemd wil worden, maar haar cliënten zijn er volgens haar zeer gelukkig mee. 'Ze voelen zich dan tenminste niet zo opgelaten en ik wil ze laten voelen dat er niets te vrezen is van advocaten en het recht', zegt ze.

AAN HUN LAARS

Als het strafrecht om de hoek komt kijken speelt internet een grote rol. Veel wetsovertreders zoeken op het net driftig naar informatie over hun zaak en worden steeds vaker op hun wenken bediend met sites vol oordelen, adviezen en wets-artikelen. Sommige advocaten hebben zich vrijwel geheel op het net toegelegd, zoals Janolaw in Frankfurt, die ook tegen een kleine vergoeding standaardcontracten aanbiedt. Janolaw wil ook in een aantal grote winkelstraten in Duitse steden een franchiseketen met rechtsadvieswinkels beginnen en daarmee een directe concurrent worden van de warenhuisbalies van het bureau Müller-Dieckert uit Hamburg, waarvan er nu zeven zijn met nog een fors aantal in de planning.

De vele kleine onafhankelijke advocaten zijn niet onverdeeld gelukkig met deze initiatieven. 'Janolaw en Müller-Dieckert richten zich met hun groots opgezette en zeer bedrijfsmatige praktijken in eerste instantie vooral op adviezen, en dan nog vooral op de onderkant van de markt: op degenen die niet zo snel naar een advocaat stappen om welke reden dan ook', zegt de Berlijnse advocaat Goetz Grunert, die er een winkel en een internetsite voor verkeersovertredingen op na houdt. 'Ze proberen de drempels verder te verlagen en uiteindelijk zouden we daar allemaal baat bij kunnen hebben. Aan de andere kant doen ze hun best de heersende reclamebeperkingen tot het uiterste op te rekken – soms lappen ze die ongegeneerd aan hun laars – en dat vinden we niet zo aardig'. Mede om die reden heeft de Berlijnse balie geprobeerd de warenhuisbalies van Müller-Dieckert verbannen te krijgen, zonder veel succes.

BEDREIGING DOOR WET

Maar de grootste bedreiging vormt de nieuwe wet op de advocatarieven, die met veel moeite en na jaren van gesprekken met twee regeringen in maart door de Bondsraad werd aangenomen en op 1 juli van kracht wordt. Daarin zijn tot grote tevredenheid van het overgrote deel van de Duitse advocaten voor het eerst in tientallen jaren de tarieven verhoogd – met gemiddeld 13 procent. Maar onder het hoofdstukje 'Beratungen' wordt vanaf 2006 de markt opengegoid voor onder andere notarissen, accountants en ook belastingadviseurs om de paden te betreden die tot voor kort alleen aan advocaten voorbehouden waren.

'Het enorme risico is dat daarmee de markt verder verwatert en dat de hogere tarieven slechts de uitval van opdrachten zullen compenseren, een effect waar niemand op zit te wachten', zegt Martin Gräf. Vele jonge advocaten willen dan ook eigen-

lijk dat de uitbreiding van *Rechtsberatung* naar andere beroepsgroepen ongedaan wordt gemaakt, of op zijn minst later dan 2006 in kracht treedt. 'Aan de omvangrijke stijging van het aantal advocaten zal misschien pas over een jaar of tien een eind komen', zegt Gräf, 'als het inzicht groeit bij jongere generaties dat er in de advocatuur geen droog brood te verdienen valt en ze beter een ander vak kunnen gaan kiezen. Nu al rijden veel afgestudeerde juristen een taxi, of bouwen ze alleen maar websites. Tot dat moment moeten alle jaargangen een kans krijgen een plaatsje te vinden op een overvolle markt, die enorm in beweging is.'

(advertentie)

BIJ ONS KUNT U RUSTIG RONDNEUZEN

Voor juristen zijn er volop mogelijkheden. De variëteit aan interessante specialisaties en werkzaamheden is zó groot, dat u maar moeilijk een keuze kunt maken. En waarom zou u ook? Want als jurist bij Brunel Legal kunt u werken aan verschillende opdrachten bij steeds andere organisaties, met andere activiteiten en andere culturen. Volop afwisseling dus. Én volop de gelegenheid om kennis op te snuiven en uw horizon te verbreden. Kiest u niet voor afwisseling, maar zoekt u liever een vaste baan bij een van onze opdrachtgevers? Ook dan helpen wij u graag. Bel voor een afspraak 020 - 312 50 00 of e-mail naar resourcecentre@brunel.nl. Voor meer informatie kunt u ook even kijken op www.brunel-legal.nl.

brunellegal

Onderweg naar Santiago (I)

Advocaat Huub van Stiphout wandelt naar Santiago de Compostela in Spanje, en seint daarover korte berichten door.

Nadat een goede vriend in 2002 de voettocht naar Santiago de Compostela had voltooid, besloten mijn vrouw Trudi en ik de tocht óók te maken. We begonnen niet in Nederland – te ver – maar in de Puy en Velay in de Auvergne, altijd nog ruim 1500 kilometer van Santiago verwijderd. Waarom doet een mens zoiets? Herman Vuijsje zat wat mij betreft dicht bij het goede antwoord, toen hij, over een hele dag lopen zei: 'ik heb vandaag alleen gelópen, niks gedacht, m'n kop leegge-maakt'. *Dolce pensare niente.*

Op Paasmaandag stonden we om 07.00 uur in de Kathedraal van Le Puy om de pelgrimszegen in

ontvangst te nemen. Baat het niet, schaadt het niet. Het 'Salve Regina' werd gezongen, waarin de maagd Maria als 'advocata nostra' werd gepresenteerd, vermoedelijk om onze zaak bij het hemelse gerecht te bepleiten. Amper hadden we Le Puy verlaten of we ontmoetten de Belg Joren, werkzaam bij de Belgische ambassade in Londen, die voorheen twee jaar als advocaat werkzaam was. We zouden hem de dagen erna vaker treffen.

Inmiddels zijn we na twaalf dagtochten 245 km dichter bij ons doel. We liggen op schema, al waren we dagelijks langer onderweg dan onze gids ons belooft. De vele regen van de laatste dagen, die paden tot rivieren en afdalingen gevaarlijk maakte, was daar debet aan. Vooralsnog kon die regen ons niet deren; niet zolang we 's avonds, als beloning voor onze inspanningen,

konden genieten van de gerechten van de Franse keuken.

De wandelroute wordt, behalve door de roodwitte strepen van de Grande Randonnée 65, gemarkeerd door talloze kruisbeelden, van hout en van ijzer, nieuwe en oude. Aan de voet ervan liggen stenen opgestapeld, waarin naar het schijnt de zorgen van de legger zijn verrat. In Saint Relix legde ik bij zo'n kruisbeeld twee stenen neer. Eén voor mijn kantoor, dat thans de oneerlijke concurrentie van het Buro voor Rechtshulp, advocatenkantoor in wording, ondervindt. (Heeft de Algemene Raad niet te gemakkelijk medewerking verleend?) En één voor de Landelijke Orde, vanwege de proef met de resultaatafhankelijke beloning. Baat het niet...

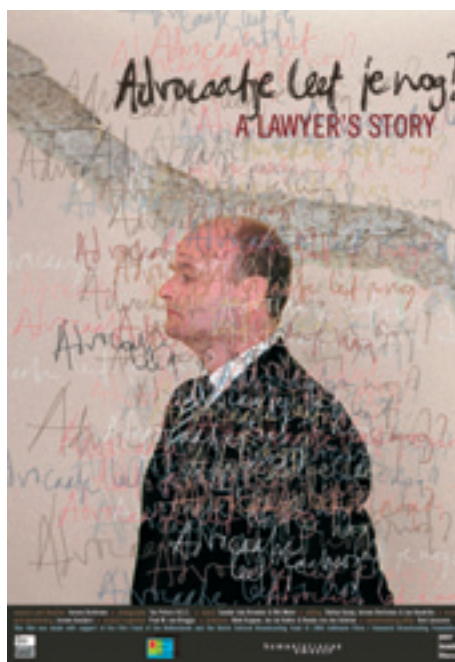
(La Cassagrole, Frankrijk, 22 april 2004)

Door bom verdwaald

Een bom in het kantoor: dat overkwam de bekende Utrechtse strafpleiter Paul Bovens in mei 2001. Advocaten worden wel vaker bedreigd, steeds vaker zelfs, maar die bom slaat nog steeds alles. Najaar 2001 besloot Bovens te stoppen als advocaat. Waarom precies? Documentairemaker Jeroen Berkvens zocht het antwoord.

Komende zondag, 16 mei, gaat in het Amsterdamse Ketelhuis 'Advocaatje leef je nog' in première, de documentaire die Jeroen Berkvens maakte over de dramatische wending in Bovens' loopbaan. De film begint met een mooi vormgegeven reconstructie van de bomexplosie, en eindigt in mineur, met veel sneeuw. In het kleine uur tussendoor zien we een man die zoekende is. Hij heeft 'nog geen dag spijt gehad' dat hij zijn beroep eraan gaf; zonder de aanslag had hij 'niet alles op een rijtje gezet' en niet besloten er een punt achter te zetten. Hij zei na de aanslag dat hij het wel een tijdje kon uitzingen, en nu ziet hij wel 'wat er langs komt, maar tot nu toe is dat niets; ze weten me kennelijk niet te vinden'. Af en toe gaat hij bij de politie langs om te horen of ze al wat verder zijn met zijn zaak. 'Nee, helaas.'

De film schetst op nogal fragmentarische wijze hoe het Bovens sinds de aanslag vergaat. De kijker moet zelf maar bedenken wat zich wanneer precies heeft afgespeeld, wat reconstructie is en wat echt, welke relatie Bovens precies onderhoudt met de paar andere mensen die in beeld komen. Door de manier van filmen kun je ook niet zien in welke auto hij nou

rijdt, terwijl die toch vaak in beeld komt. Extreme close-ups worden afgewisseld met esthetisch verantwoorde zwartwitbeelden en dromerige blikken op het huis en de tuin, waarin de hoofdpersoon geregeld doende is. Een strijkkwartet geeft het geheel een doordringende toon. Maar waarom zo dramatisch doen? Was strafpleiter zijn dan zo'n onthutsend beroep?

'Kun je gelukkig worden in de advocatuur? Ik vraag het me af, als ik bijvoorbeeld denk aan het merkwaardige sociale leven van veel collega's.' Bovens was toen niet gelukkig, maar nu is hij het evenmin. Zijn

ouders zijn blij dat hij is gestopt, zijn moeder vindt het verstandig: 'Je was gewoon niet meer de Paul zoals ik die kende van Maastricht.' Wat was nu voor hem zelf doorslaggevend? Wilde hij het rustiger aan doen? Was hij, begrijpelijk, bang geworden? Je hoort hem voortdurend denken, piekeren, aarzelen, maar Bovens beslist niets en de film kiest evenmin.

'Een paar maanden na de aanslag heb ik de rekening opgemaakt. Ik legde op een zondag de dossiers op een rij. Wat heb ik onderhanden, wat vind ik nog leuk? Ik heb alles gezien, kille liquidaties, gepassioneerde moorden op familieleden – moet je het dan toch maar voortzetten in de hoop dat je nog eens de zaak van je leven zult krijgen? Ik ben 44, te vroeg om te stoppen, en ik zat bovendien commercieel gezien aan de top, maar daar moet je niet op afgaan.' Misschien niet, maar waarop dan wel? Paul Bovens weet het nog niet.

Hiddema weet het wel. Tegen het eind van de film loopt Bovens tijdens het Maastrichtse carnaval de beroemde strafadvocaat Theo Hiddema tegen het lijf. De laatste is volkomen zeker van zichzelf en grossiert in grappig getoonzette sneren: 'Je hebt dus zelf naar een climax toegewerkt! En nu stop je, zodat iedereen des te beter weet dat die advocaten in hun leven maar een paar jaar hoeven te werken. Ik ga nog altijd door.' Paul Bovens staat erbij, mompelt wat moeilijke zinnen en lacht zichzelf weg. Een aangrijpende scène, een van de weinige.

(LH)

'Advocaatje leef je nog' draait vanaf 20 mei in vijftien filmtheaters door het hele land.

ORDENIEUWS

Toetsen Beroepsopleiding 18 juni 2004

VOORJAARSCYCLUS 2004 + INHALERS

10.30 - 12.30 uur Burgerlijk Procesrecht
13.30 - 15.30 uur Strafprocesrecht

- Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.
- Stagiaires die in maart 2004 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich **niet** op te geven.
- Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór maart 2004 met de Beroepsopleiding zijn begonnen) dienen zich **zo spoedig mogelijk schriftelijk (uiterlijk twee weken vóór de toetsdatum)** aan te melden. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving.
- Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden:
 - naam, voorletter(s) en geslacht;
 - adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden;
 - uw cursuscode.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is met ingang van de voorjaarscyclus 2004 (1 maart 2004) door de Algemene Raad vastgesteld op € 65 per toets.

Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

N.B. GEWIJZIGDE TOETSLOCATIE

De toetsen worden afgenomen in de **Heidehal, Blokhoeve 2 te Nieuwegein** (tel. 030 - 605 90 59).

Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070 - 335 35 55 tussen 09.00 - 12.00 uur).

(Secretariaat Examencommissie)

AGENDA

Congres: de jurist als management partner

Op donderdag 27 mei 2004 vindt het congres 'Legal Management: de jurist als managementpartner' plaats op Universiteit Neyenrode te Breukelen. Verschillende vraagstukken over het spanningsveld tussen

juristen en managers in het bedrijfsleven. Sprekers zijn o.a.: mr. Peter Wakkie en prof. dr. Henry Robben. Voor meer informatie zie: www.eiffel.nl.

Beloning van bestuurders

Op donderdag 3 juni 2004 zal de Vereniging Corporate Litigation om 17:00 een Algemene Ledenvergadering houden met aansluitend voordrachten over het thema 'beloning van bestuurders'. De onderwerpen die aan de orde komen zijn: Code-Tabaksblat; Instemmings- en informatierecht OR; Aantasting van de

beloning in enquête; en Collectieve actie. De voordrachten worden gehouden door o.a.: prof. mr. J.M. van Slooten en mr. R van der Stege. Informatie: mr. M. Holtzer, secretaris van de Vereniging Corporate Litigation, postbus 17258, 1070 AG Amsterdam, e-mail: corporatelitigation@yahoo.co.uk

Soedanese mensenrechten-advocaat in hechtenis

Op 1 februari jongstleden om elf uur 's avonds werd de Soedanese advocaat en schrijver *Saleh Mahmud Osman* gearresteerd in zijn huis in Wad Medani in de provincie Gezira (ten zuidoosten van de Soedanese hoofdstad Khartoum). Osman werkt in de stad Nyala, provincie Dafur, in het westen van Soedan. Aanleiding voor zijn arrestatie/aanhouding is onbekend. In eerste instantie werd Osman vastgehouden in het hoofdkwartier van de nationale veiligheidsdienst in Wad Medani. Osmans echtgenote mocht haar man niet bezoeken, maar omdat hij lijdt aan geelzucht werd het haar toegestaan speciaal bereid eten te brengen. Op 3 februari jongstleden werd haar verteld dat haar echtgenoot naar Khartoum was overgebracht, waar hij (op het moment van schrijven) nog steeds zou worden vastgehouden. Halverwege februari mocht mevrouw Osman haar man gedurende een halfuur bezoeken, maar ze weet niet of ze hiervoor ook in de toekomst toestemming zal krijgen.

Osman is niet in staat van beschuldiging gesteld, noch heeft hij toegang tot een advocaat. Hij wordt vastgehouden op basis van artikel 31 van de Wet op de nationale veiligheidsdiensten uit 1999. Dit artikel maakt negen maanden hechtenis door de nationale veiligheidsdienst mogelijk zonder aanklacht of proces.

Wellicht kan de arrestatie van Osman in verband worden gebracht met het feit dat hij in het verleden in de regio Darfur juridische hulp verleend heeft aan gevangenen, ter dood veroordeelden en slachtoffers van mensenrechtenschendingen. Gedurende de laatste maanden zijn er, in verband met het gewapend conflict in Darfur, in Khartoum en in andere delen van Soedan talloze mensen gearresteerd, onder wie juristen en mensenrechtenactivisten. Amnesty International heeft Osman geadopteerd als gewetensgevangene en is een schrijfactie gestart om hem vrij te krijgen.

Voor meer informatie over deze actie en over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met de secretaris mr. Mirjam Siesling, p/a Janskerkhof 16, 3512 BM Utrecht, tel.: 030-253 71 21, fax: 030-253 70 28, M.Siesling@law.uu.nl. Rekeningnummers: ABN 489.938.655, Postbank 433.83.27.

Kroniek Insolventierecht 2003 (I)

Georg van Daal, Menno van Oostveen, Jeroen Rommes en Ilan Spinath*

In dit nummer deel I van de jaarlijkse kroniek Insoventierecht, met de in 2003 gepubliceerde jurisprudentie.¹ In deze kroniek wordt de schuldsanering van natuurlijke personen buiten beschouwing gelaten,² evenals het invorderingsrecht van de Ontvanger der Rijksbelastingen.

INHOUD

DEEL I

Aandeelhoudersaansprakelijkheid
Actio Pauliana
Afkoelingsperiode
Beroep op en van rechter-commissaris
Bestuurdersaansprakelijkheid – Boek 2 BW
Bestuurdersaansprakelijkheid – Onrechtmatige daad
Bodemvoorrecht
Boedelomvang
Curator
Enquête
Faillietverklaring

DEEL II

Huur
Internationale aspecten
Lopende procedures
Misbruik faillissement
Onverschuldigde betaling
Processuele aspecten, inclusief renvooi- en verificatieprocedures
Separatisten (hypotheek en [stil] pandrecht)
Surseance van betaling
Uitdelingslijst
Vennootschapsrechtelijke aspecten
Verificatie van vorderingen
Verrekening
Wederzijdse zekerhedenregeling
Werknemers

AANDEELHOUDERSAANSPRAKELIJKHEID

Art. 2:193 BW geeft de curator het recht volstorting van niet-volgestorte aandelen te vorderen. Dit is echter geen nieuw, eigen recht van de curator, maar regelt zijn beschikingsbevoegdheid over de vordering tot volstorting, welke vordering tot het vermogen van de vennootschap behoort. Die vordering is voor verjaring vatbaar en verjaart na verloop van vijf jaren. De verjaring wijzigt niet door het faillissement, en vangt gewoon aan op het moment waarop de volstorting voor de vennootschap opeisbaar is geworden.³

ACTIO PAULIANA

Een (toekomstig) failliet sloot vóór faillissement overeenkomsten waarbij handelsdebiteuren en overige activa zijn verkocht aan twee partijen. De koopprijs werd in beide gevallen voldaan door middel van verrekening. De curator riep met succes de pauliana in.⁴ Het verweer bestond voornamelijk uit de stelling dat de (mogelijke) benadeling niet uit de overeenkomst voortvloeide, maar uit de latere verrekening en cessieakten. De rechter oordeelde dat de curator de pauliana heeft ingeroepen voor de gehele inhoud van de overeenkomsten, de verrekeningen daaronder begrepen. Ook werd geoordeeld dat de vernietiging zich uitstrekt tot de cessies die als direct gevolg van de koopovereenkomsten hebben plaatsgevonden.

Andere curatoren vorderden met succes op grond van de pauliana én onrechtmatige daad de terugbetaling van een bedrag dat

vlak vóór faillissementsdatum was voldaan aan een interim-manager.⁵ De rechtbank stelde vast dat geen sprake was van een tijdelijke arbeidsovereenkomst. Nu geen andere grondslag voor de betaling werd aangevoerd, stond de onverplichtheid vast. Ondanks dat de interim-manager niet stond ingeschreven als bestuurder, werd hij wel geacht bestuurder te zijn geweest, zodat het wettelijk vermoeden van wetenschap intrad. De interim-manager en diens vennootschap werden hoofdelijk aansprakelijk gehouden.

Een volgende curator riep met succes de pauliana ex art. 47 Fw in nu vaststond dat de schuldeiser wist dat het faillissement was aangevraagd op de dag van voldoening van een vordering van de schuldeiser.⁶ Het expliciet ten gunste komen van deze gelden aan de specifieke schuldeiser bracht benadeling van de gezamenlijke schuldeisers met zich mee. De schuldeiser werd voldaan uit gelden

* De eerste drie auteurs zijn als advocaten werkzaam bij AKD Prinsen Van Wijmen te Utrecht, de vierde auteur is advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek te Amsterdam.

die door de moedermaatschappij aan de failliet ter beschikking waren gesteld. Het enkele feit dat een moedermaatschappij al dan niet verplicht gelden verstrekt teneinde de dochteronderneming in staat te stellen aan haar financiële verplichtingen te voldoen, brengt niet met zich dat deze gelden niet dienen te worden beschouwd als een vermogensbestanddeel van de dochteronderneming.

De Hoge Raad oordeelde in een andere zaak dat waar de bedrijfsvoering van zowel de ontvanger als de betaler van een geldbedrag vóór faillissement in dezelfde handen lag, aangenomen kon worden dat zowel de ontvanger als de betaler wetenschap had van de slechte situatie waarin de betaler verkeerde.⁷ Behoudens tegenbewijs kon worden aangenomen dat beide partijen de bedoeling hadden dat de ontvanger door de betalingen aan haar zou worden bevoordeeld ten nadele van de andere schuldeisers van de betaler.

De Rechtbank Amsterdam oordeelde dat het de Ontvanger vrij staat door beslag en executie voldoening van zijn vordering af te dwingen, ook al weet hij dat het faillissement van de schuldenaar reeds is aangevraagd en dat diens overige schuldeisers hierdoor worden benadeeld.⁸ Voor wat betreft – ten tijde van de faillietverklaring – voltooide tenuitvoerleggingen, is met het wettelijk stelsel niet verenigbaar dat de curator ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers met een beroep op de bepalingen van de Faillissementswet, waaronder begrepen art. 47 Fw, alsnog beslag- en executiehandelingen zou kunnen aantasten, die de toets van Rv, het gemene civiele recht en de

Leidraad Invordering 1990 (hebben) kunnen doorstaan.

Een reeks van drie uitspraken bewijst dat de weg na de buitengerechtelijke vernietiging van een overeenkomst moeizaam kan zijn. Op 31 januari en 12 februari 2003 vernietigde een curator een overeenkomst buitengerechtelijk. Bij vonnis in kort geding⁹ van 26 februari 2003 werd de curator onder een aantal lasten en voorwaarden bevolen te gehengen en te gedogen dat een overeenkomst gehandhaafd bleef. De Voorzieningenrechter meende dat de vernietiging waarschijnlijk geen stand zou houden in een bodemprocedure. Eén van de voorwaarden was dat de wederpartij de curator binnen één week moest dagvaarden voor de bodemrechter die bevoegd was te oordelen over de vernietiging van de overeenkomst. Op 25 juni 2003 oordeelde de bodemrechter dat de overeenkomst toch rechtsgeldig vernietigd was.¹⁰ Op grond van deze beslissing vorderde de curator vervolgens in kort geding¹¹ ongedaanmaking, althans vergoeding. De wederpartij verweerde zich door te stellen dat het kort gedingvonnis van 26 februari 2003 bleef gelden totdat in de bodemprocedure onherroepelijk was beslist en subsidiair dat nieuwe feiten en omstandigheden waren gebleken die meebrachten dat in appèl de vernietiging van de overeenkomst door de curator geen stand zou houden. De Voorzieningenrechter wees de vorderingen van de curator toe, nu de overeenkomst wás vernietigd. Het feit dat het desbetreffende bodemvonnis (nog) niet onherroepelijk was, stond hieraan niet in de weg.

AFKOELINGSPERIODE

Wegens grote huurachterstand werd een huurovereenkomst ontbonden, waarna schuldsanering met afkoelingsperiode werd uitgesproken. De verhuurder wenste ondanks de afkoelingsperiode de executie voort te zetten door ontruiming van de huurwoning. Hoewel er in de kleine eilandgemeenschap waar een en ander speelde een grote schaarste aan huurwoningen was, wees de Voorzieningenrechter de vordering van de bewindvoerder toe dat er tijdens de afkoelingsperiode niet mocht worden ontruimd.¹²

AKKOORD: zie Surseance

BEROEP OP EN VAN RECHTER-COMMISSARIS

(art. 67 en 69 Fw) (zie ook Werknemers) Over het algemeen genomen worden er betrekkelijk weinig uitspraken gepubliceerd betreffende een beroep op of tegen de rechter-commissaris. In 2003 lag dat anders, ook door het thans mogelijke beroep door werknemers op het nieuwe art. 67 lid 2 Fw. Voor uitspraken naar aanleiding daarvan wordt verwezen naar hetgeen onder ‘Werknemers’ is gesteld.

In de procedure die leidde tot de vonnissen van de Rechtbank Breda van 25 april 2003¹³ was de voormalig bestuurder van de failliet door de curator aansprakelijk gesteld ex art. 2:248 BW. De bestuurder stelde dat hij uit hoofde van die aansprakelijkheid een voorwaardelijk regresrecht had op de boedel, daarom als schuldeiser in de zin van art. 69 en 73 Fw diende te worden aangemerkt en dus ontvankelijk was in zijn beroep bij de rechter-commissaris. Het voorwaardelijke regresrecht betrof de situatie waarin hij tot betaling zou worden gehouden aan de boedel van de schulden in het faillissement voorzover die niet door de aanwezige baten zouden kunnen worden voldaan. Daarnaast had de persoonlijke holding van de bestuurder een vordering voldaan terzake een hoofdelijke aansprakelijkheid jegens de bank. De bestuurder beriep zich erop als enig bestuurder en aandeelhouder van deze holding eveneens een recht ex art. 69 en 73 Fw te hebben. De rechter-commissaris wees beide verzoeken af. Hij stelde dat de bestuurder

niet kan worden gezien als voorwaardelijk schuldeiser in de zin van de art. 69 en 73 Fw. Voorzover de bestuurder gebruikmaakte van de schuldpositie van zijn eigen holding merkte de rechter-commissaris op dat die laatste haar positie als schuldeiser misbruikte en slechts haar bevoegdheid schuldeiser in de zin van art. 69 en 73 Fw uitoefende met het doel door middel van lastgeving aan de bestuurder een rechtsingang te creëren die haar krachtens de wet niet toekwam. Het oordeel werd in hoger beroep door de rechtbank gedeeld.

De Rechtbank 's-Hertogenbosch¹⁴ mocht een oordeel vellen over een art. 69 Fw-verzoek tot intrekking van de eerder gegeven machtiging, dan wel verbod aan de curator

om gevolg te geven aan de verkoopovereenkomst van activa aan een derde. De rechter-commissaris besliste dat hij niet geen gevolg aan de verzoeken zou geven. Daarop stelde de gegadigde hoger beroep in bij de rechtbank. Deze oordeelde dat intrekking van de machtiging niet mogelijk was en dat dit overigens niet zou leiden tot aantasting van de koopovereenkomst. Voor wat betreft het verzoek om de curator te bevelen om de overeenkomst niet na te komen werd een dergelijk verzoek in strijd geacht met de eisen van redelijkheid en billijkheid die partijen bij die overeenkomst in acht hadden te nemen. De verkrijger mocht erop vertrouwen dat de met haar gesloten, door de rechter-commissaris goedgekeurde overeenkomst zou worden nagekomen.

De Hoge Raad moest er aan te pas komen om een zeer vasthoudende schuldeiser, tevens failliet, uiteindelijk een halt toe te roepen.¹⁵ De verzoeker wenste zowel voor hemzelf in zijn faillissement als in het faillissement van zijn vennootschap, door middel van een bevel ex art. 69 Fw te voorkomen dat een wederpartij in een tweetal door hem ingestelde procedures op de voet van art. 27 Fw ontslag van instantie zou vragen. In eerste instantie werd de rechters-commissaris in beide faillissementen verzocht om de curator geen toestemming te geven in een aantal procedures ontslag van instantie te vragen respectievelijk hem te bevelen dit na te laten zolang het faillissement zou voortduren. Daarbij beriep de failliet zich onder meer op zijn recht op een eerlijk proces ex art. 6 EVRM. De verzoeken werden tot in hoger beroep afgewezen, waarna de Hoge Raad er aan te pas kwam. In zijn uitgebreide noot gaat A-G Timmerman in op de belangen van de schuldeisers die art. 69 Fw beoogt te beschermen. Timmerman komt daarbij tot de conclusie dat persoonlijk belang van de failliet bij voortzetting van de procedures niet wordt gezien als een belang tot bescherming waarvan art. 69 Fw dient. Voor wat betreft het beroep op art. 6 EVRM is de A-G helder: de failliet heeft voldoende mogelijkheden om direct of indirect – zoals al blijkt uit alle procedures – gehoord te worden, zodat aan zijn recht op een eerlijke procesgang ruimschoots tegemoet wordt gekomen.

De conclusie van de A-G tot verwerping van het beroep wordt door de Hoge Raad gevolgd met een beroep op art. 81 RO.

De beslissing van een rechter-commissaris om één van de voormalige accountants van de failliete vennootschap als getuige onder ede te horen, zulks op grond van art. 66 lid 1 Fw, is niet een voor beroep vatbare beslissing ex art. 67 Fw. Dat leert ons een uitspraak van de Rechtbank Haarlem, die is gepubliceerd in de *TvI Nieuwsbrief*.¹⁶

Het beroep dat een boedelcrediteur deed op art. 69 Fw werd door de Rechtbank Amsterdam¹⁷ toegewezen. Volgens de rechtbank verzet de wettekst zich er niet tegen onder de betekenis van art. 69 Fw mede te verstaan degene die in de loop van het faillissement boedelcrediteur wordt. De situatie dat voor de boedelcrediteuren geen vooruitzicht bestaat op volledige betaling was geen reden om de mogelijkheid van art. 69 Fw aan die boedelcrediteur te onthouden. Deze uitspraak is in strijd met de heersende leer (zie onder andere de conclusie van Timmerman onder 4.5. bij het hiervoor besproken arrest van de Hoge Raad van 5 september 2003).

BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID – BOEK 2 BW

In zijn arrest van 4 april 2003¹⁸ mocht de Hoge Raad zich buigen over de gevolgen van een uitspraak in een enquêteprocedure voor bestuurdersaansprakelijkheid in de zin van art. 2:9 BW. Daaruit bleek dat het eerste voor het tweede niet van doorslaggevend belang is. Zelfs als namelijk de Ondernemingskamer in een enquêteprocedure wanbeleid in de zin van art. 2:355 BW heeft vastgesteld en de kosten van onderzoek ten laste van de bestuurder heeft gebracht omdat hem terzake verwijten treffen, dan nog betekent dat niet dat de bestuurder in de zin van art. 2:9 BW aansprakelijk is jegens de vennootschap. Daarvoor zal zelfstandig moeten worden aangetoond dat die bestuurder een ernstig verwijt betreft terzake zijn functioneren in de zin van het Staleman/Van de Ven-arrest.¹⁹

De vraag of aandelen rechtsgeldig zijn volgestort en dientengevolge of de bestuurder wellicht wegens niet-volstorting aansprakelijk blijft voor de rechtshandelingen

maar dat is het
gironummer van
je dochters zilvervloot
op 's factuur!

dat weten mijn klanten
toch niet?

van de vennootschap blijft ingewikkelde materie. Dat blijkt uit een arrest van de Hoge Raad van 11 juli 2003.²⁰ Een B.V. i.o. verrichtte werkzaamheden voor een derde, die daarvoor betaalde op de rekening van die B.V. i.o. Bij de oprichting van de B.V. bepaalde de oprichter, enig bestuurder en enig aandeelhouder, dat van dat banksaldo een bedrag ter grootte van het minimumkapitaal als storting op de aandelen had te gelden. Ná oprichting bekrachtigde de B.V. hetgeen vóór oprichting door de B.V. i.o. was verricht, waardoor de opbrengsten van de werkzaamheden vóór oprichting dus aan de B.V. toekwamen. De B.V. faillieerde spoedig en vier jaar na faillissement (!) vorderde de curator volstorting van de aandelen en betaling door de bestuurder van – kortweg – het faillissementstekort. De bestuurder zou bij gebrek aan volstorting immers aansprakelijk zijn op grond van art. 2:180 BW voor alle schulden van de B.V. De rechtbank volgde de curator, maar het hof constateerde dat er wél was volgestort. Dat oordeel werd gecasseerd door de Hoge Raad. Gegeven de bekrachtiging achteraf was de omzet van de B.V. i.o. die van de B.V. geworden en had de oprichter dus niet overeenkomstig art. 2:178 lid 2 BW uiterlijk bij oprichting het minimumkapitaal daadwerkelijk aan de B.V. ter beschikking gesteld. Ook als de handelwijze gegeven de bekrachtiging als onttrekking aan het vermogen van de B.V. moet worden beschouwd, waardoor de oprichter het betreffende bedrag ten titel van lening aan de B.V. schuldig werd, is geen sprake van rechtsgeldige volstorting, nu ook dan niet uiterlijk bij oprichting aan de volstortingsplicht is voldaan. De bestuurders-

aansprakelijkheid in de zin van art. 2:180 BW blijft daarmee een gegeven. Wat in deze uitspraak opvalt is dat in geen van de instanties aandacht werd geschonken aan het feit dat de vordering ex art. 2:180 BW slechts aan de individuele schuldeisers toekomt en niet aan de curator. Wellicht dat daar in het kader van de procedure na verwijzing aandacht aan zal worden geschonken.

Over de door velen als draconisch ervaren regeling van art. 2:248 BW wees de Hoge Raad slechts één in 2003 gepubliceerd arrest.²¹ Daarin werd beslist dat samenloop van een vordering van de curator uit hoofde van art. 2:248 BW tegen een bestuurder met een individuele vordering op hem van een schuldeiser mogelijk is. Art. 2:248 BW is weliswaar een verbijzondering van de onrechtmatige daad, maar met deze bijzondere aansprakelijkheidsregeling is niet beoogd de werking van art. 6:162 BW uit te sluiten. Het spiegelbeeld van deze materie kwam aan de orde bij de Rechtbank Utrecht.²² De rechtbank bepaalde dat zelfs als een bestuurder in de zin van art. 2:248 BW aansprakelijk is voor het faillissementstekort, pas sprake is van een onrechtmatige daad jegens een individuele crediteur als ook specifiek die crediteur beschermende normen zijn geschonden. Ook als de curator van de vordering uit hoofde van art. 2:248 BW afziet of deze voor een gering bedrag afschikt, ligt dit niet anders.

De Rechtbank Utrecht boog zich nog twee andere malen over art. 2:248 BW. Uit zijn uitspraak van 5 maart 2003²³ blijkt dat ook voordat ter verificatievergadering de schuldpositie van de failliet – voorzover mogelijk – wordt vastgesteld, een vordering in de zin

van art. 2:248 BW tegen een bestuurder al kan worden toegewezen. Dit kan voorzover de omvang van de schulden tussen partijen vaststaat, en duidelijk is dat en in hoeverre deze uit de gerealiseerde of te realiseren baten niet kunnen worden voldaan. Op 21 mei 2003 boog de Rechtbank Utrecht zich over een publicatiegebrek.²⁴ In deze casus waren de gepubliceerde jaarstukken tijdig gedeponereerd. Zij vermeldden echter niet de datum waarop de algemene vergadering van aandeelhouders deze had vastgesteld, noch was er een vermelding opgenomen dat ze – eventueel – nog niet waren vastgesteld. Daarmee voldeden de stukken niet aan de eisen van art. 2:394 BW, terwijl dit niet als een onbelangrijk verzuim kan worden beschouwd.

De Rechtbank Alkmaar bepaalde dat inbeslagname van de boekhouding door de FIOD geen disculpatiegrond oplevert voor het niet-tijdig publiceren van (voorlopige) jaarstukken. Dit risico valt namelijk in de risicosfeer van het bestuur.²⁵

Indien een bestuurder wegens aansprakelijkheid in de zin van art. 2:248 BW het faillissementstekort heeft aangevuld, ontstaat daardoor géén regresrecht. De aansprakelijk gestelde bestuurder kan dus ook in het kader van de afwikkeling van het faillissement niet worden beschouwd als voorwaardelijk schuldeiser²⁶ (zie verder ook onder 'Rechter-commissaris').

Een zeldzaam geval kwam aan de orde bij het Hof Arnhem,²⁷ te weten de bestuurdersaansprakelijkheidspauliana in de zin van art. 2:248 lid 9 BW. Curatoren kunnen rechtshandelingen van aansprakelijke bestuurders vernietigen, indien aannemelijk is dat deze – nagenoeg – geheel zijn verricht om verhaal te bemoeilijken. Wetenschap van benadeling is hierbij geen vereiste. In casu had de bestuurder zijn woonhuis vervreemd, en werd deze vervreemding met succes aangetaast. De koper was géén derde te goeder trouw, omdat uit de wetsgeschiedenis bij art. 2:249 lid 9 BW duidelijk blijkt dat de partij met wie de bestuurder handelde – per definitie wederpartij in de paulianaprocedure – nimmer als derde kan worden aangemerkt.

BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID – ONRECHTMATIGE DAAD

In een arrest van 13 december 2002²⁸ kwam een uit hoofde van onrechtmatige daad aangesproken bestuurder tevergeefs in cassatie op. Hij had zich, alvorens in cassatie te gaan, moeten realiseren dat hij ofwel gebeten zou worden door de kat van de Beklamel-norm (wetenschap van betalingsonmogelijkheid)²⁹ of door de hond van de verwijtbare betalingsonwil.³⁰ De bestuurder bepleitte namelijk dat ten tijde van het aangaan van de overeenkomst geen aanleiding bestond te veronderstellen dat betaling onmogelijk was, wat het hof er mede toe bracht hem wegens betalingsonwil te veroordelen. Hij had immers verzuimd de wél bestaande mogelijkheden van kredietverruiming te gebruiken. Die verruiming was meer de mogelijkheid van het concern – dus van de andere concernvennootschappen – dan die van de gefailleerde vennootschap alleen. Echter, als de bestuurder dat laatste had bepleit, dan was weer de duivel uit het doosje gekomen van de voorzienbare onmogelijkheid van betaling door die zelfstandige concernvennootschap. Soms komen bestuurders dus niet tussen de wal en het schip van de aansprakelijkheid uit.

In een andere zaak³¹ probeerde het hof een nieuwe loot te laten groeien aan de stam van de bestuurdersaansprakelijkheid uit onrechtmatige daad. Er stond vast dat van verwijtbare voorwetenschap van onmogelijkheid van betaling geen sprake was. Evenmin was er sprake van betalingsonwil. Daarbuiten bestond nog de mogelijkheid dat aansprakelijkheid van de bestuurder kon worden aangenomen, indien hem een voldoende ernstig verwijt zou treffen dat hij de vennootschap een overeenkomst bewust niet had laten nakomen. Ook daarvan kon in casu volgens de Hoge Raad geen sprake zijn. De bestuurder had zijn vennootschap met een lening van een derde een melkquotum laten kopen, waarmee bepaalde plannen samen met die derde zouden worden verwezenlijkt. Het lukte echter niet en het melkquotum werd teruggekocht. Het voor terugverkoop overeengekomen bedrag kwam weer toe aan de vennootschap, die daarna voor de oorspronkelijke lening van de derde deels geen

verhaal bood. Door de terugverkoopprijs in de vennootschap te laten vloeien, zou de bestuurder volgens het hof onrechtmatig hebben gehandeld. Dat is volgens de Hoge Raad echter onvoldoende verwijtbaar, zeker nu geheel onduidelijk was hoe de bestuurder op rechtens houdbare wijze de terugverkoopopbrengst níét in zijn vennootschap had kunnen laten vallen.

BODEMVOORRECHT (zie ook Separatisten) Het bodem(voor)recht is in de door ons bestreken jurisprudentie slechts éénmaal aan bod gekomen.³² In deze zaak was een bodemverhuurconstructie toegepast waarbij tevens de stil verpande bedrijfsmiddelen in vuistpand waren achtergelaten op de bodem van de bank als onderhuurder. De curator trof bij faillissement een letterlijk dichtgespijkerd pand aan. Hij vorderde in kort geding onmiddellijke vrije toegang tot het (voormalige) bedrijfspand en vrije beschikking over de zich in het pand bevindende bedrijfsmiddelen. Hij baseerde zich daarbij onder andere op onrechtmatig handelen van de bank, doordat zij vanuit de enige wens het bodemvoorrecht van de fiscus te frustreren de vennootschappen had gedwongen haar bedrijfsuitoefening onmiddellijk stil te leggen, waardoor er geen omzet meer kon worden behaald. De Voorzieningenrechter oordeelde – in de lijn van de heersende leer – dat de bodemverhuurconstructie niet onrechtmatig was. De bank had een eigen recht om haar vorderingen zoveel als mogelijk te secureren. Dat was alleen onrechtmatig geweest indien de bank daarbij kennelijk alleen het oogmerk had om het bodemvoorrecht te frustreren. Daarvan leek, gezien de vorderingen van de bank, geen sprake te zijn.

BOEDELOMVANG

In een arrest van 13 juni 2003, bekend als het Procall-arrest,³³ heeft de Hoge Raad de werking van het Slis/Stroom-arrest ingedamd. In het Slis/Stroom-arrest³⁴ heeft de Hoge Raad de mogelijkheid opengelaten voor een bijzondere kwaliteitsrekening waarvan het saldo buiten het vermogen van de rekeninghouder blijft. De wetgever heeft hier op voortgebouwd door in de art. 25 Wet op het notarisambt en 19 Gerechtsdeurwaarderswet algemene kwaliteitsrekeningen in het leven te roepen voor notarissen en gerechtsdeurwaarders, uitsluitend bestemd voor het deponeren van gelden voor derden. Die gezamenlijke derden zijn dan rechthebbenden op het saldo, het recht daarop wordt namens hen uitgeoefend door de betrokken notaris of deurwaarder. Het hoofdbeginsel blijft echter art. 3:276 BW, namelijk dat een schuldenaar in beginsel met zijn gehele vermogen instaat voor zijn schulden tegenover al zijn schuldeisers. Behoudens afwijkende overeenkomst kan daar slechts op grond van een wettelijk vastgelegde regeling van worden afgeweken. Gezien de rechtszekerheid en de belangen van het financieringsverkeer moet terughoudendheid worden betracht bij het afwijken van deze hoofdbeginselen. De wettelijke uitzonderingen zijn dus de notariële en de gerechtsdeurwaardelijke kwaliteitsrekeningen, welke uitzonderingen worden gerechtvaardigd door de bescherming van het publiek, dat erop mag vertrouwen dat aan notarissen en deurwaarders toevertrouwde gelden buiten het vermogen van die functionarissen blijft. Ook kwaliteitsrekeningen van advocaten en accountants voor door hen ontvangen derdengelden zijn, als passend binnen het stelsel van de wet en aan-

sluitend bij de wel in de wet geregelde gevallen, mogelijk. Een 'inzake-rekening' van een factuureer- en incassobureau, waarop alleen betalingen worden ontvangen van debiteuren van één cliënt van dat bureau, is in het licht van het voorgaande géén kwaliteitsrekening.

In een arrest van 10 oktober 2003 borduurde het Hof 's-Hertogenbosch³⁵ voort op de lijn van de Hoge Raad. In dit arrest werd bepaald dat gegeven het groot aantal verschijningsvormen van factoring voor de gevolgen daarvan in elk individueel geval naar de concrete invulling van de factorrelatie moet worden gekeken. Ook al zijn vorderingen van een partij niet verpand of geceedeerd aan een financier, betaling van deze vorderingen op een rekening die de financier aanhoudt vallen in diens vermogen, zelfs al heeft die financier aan de naam van de rekening toegevoegd 'inzake partij X'. Tenaamstelling van een rekening is niet van doorslaggevende betekenis. Rekeninghouder is degene die tegenover de bank gerechtigd is op het saldo, ook al kan jegens die rekeninghouder een derde uiteindelijk aanspraak maken op betaling van de gelden die het saldo tot stand hebben gebracht.

CURATOR (zie ook Huur)

De Rechtbank Alkmaar³⁶ meende dat de persoonlijke aansprakelijkheid van een bewindvoerder uit hoofde van onrechtmatige daad moet worden beoordeeld aan de hand van de maatstaf die in de rechtspraak is ontwikkeld voor de persoonlijke aansprakelijkheid van curatoren.³⁷ Een bewindvoerder kan dus slechts persoonlijk aansprakelijk zijn indien hij niet heeft gehandeld zoals in redelijkheid mag worden verwacht van een over voldoende inzicht en ervaring beschikende bewindvoerder die zijn taak met nauwgezetheid en inzet verricht. In casu werd vastgesteld dat de bewindvoerder de zorgvuldigheidsnorm had geschonden maar dat het causaal verband tussen het schenden van diens zorgvuldigheidsnorm en schade ontbrak. Hof 's-Hertogenbosch is evenzeer van mening dat de zorgvuldigheidsnorm voor curatoren ook geldt voor bewindvoerders.³⁸ Hier betrof het een bewindvoerder die een betalingstoezegging had gedaan aan een crediteur. Het hof kwam tot de conclusie dat het te ver gaat om steeds wanneer een curator of bewindvoerder in deze hoedanigheid betaling toezegt daaruit, naast een gebondenheid van de boedel, ook een per-

soonlijke gebondenheid van de curator of bewindvoerder af te leiden. De desbetreffende bewindvoerder had gegeven de omstandigheden niet onzorgvuldig gehandeld door voormelde – uiteindelijk loze – toezegging te doen.

Een curator had acht dagen na het uitspreken van het faillissement een softwarepakket verkocht.³⁹ Later werd gesteld dat dit pakket meer had kunnen opleveren. Ook hier werd aansluiting gezocht bij de zorgvuldigheidsnorm die in de jurisprudentie is neergelegd voor curatoren. De curator had de zorgvuldigheidsnorm niet geschonden. Aan de omstandigheden van het geval had de curator in redelijkheid de betekenis kunnen toekennen dat een snelle verkoop tegen de door hem gerealiseerde prijs in het belang van de gezamenlijke schuldeisers was, zodat hem geen blaam trof.

Een curator die ondanks het onmiskenbare karakter van de onverschuldigdheid van een betaling aan de boedel het – omvangrijke – bedrag behoudt en aanstonds voor diens eigen salaris en kosten aan zichzelf in privé uitbetaalt, terwijl de boedel vervolgens voorzienbaar niet meer tot (terug)betaling in staat is, verrijkt zichzelf en handelt, mede daarom ook persoonlijk, in strijd met de maatschappelijk betamelijke zorgvuldigheid en is dus privé aansprakelijk.⁴⁰

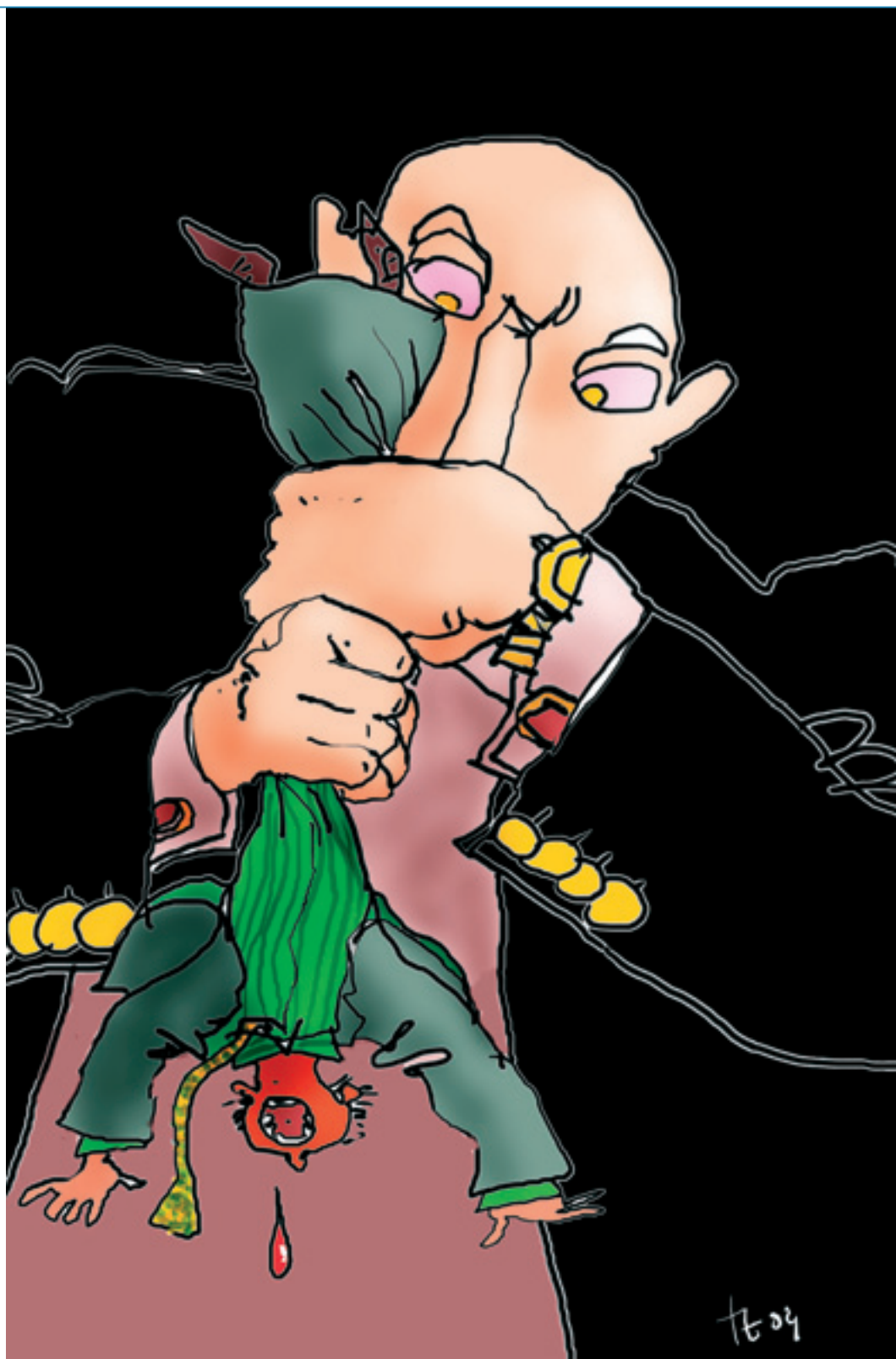
Ex art. 183 Fw en 3:37 lid 3 BW heeft een curator de verplichting erkende schuldeisers schriftelijk in kennis te stellen van de nederlegging van de uitdelingslijst én ervoor te zorgen dat de kennisgeving de schuldeisers ook bereikt. Rechtbank Arnhem bepaalde dat de curator pro se aansprakelijk was indien de bank kon bewijzen dat een dergelijke kennisgeving haar niet had bereikt.⁴¹ Op grond van eigen schuld van de bank werd de vergoedingsplicht van de curator vermindert tot 20% van het gevorderde bedrag als kwam vast te staan dat de curator aansprakelijk was. Alle kennisgevingen met een redelijk belang dient de curator dus bij voorkeur aangetekend te verzenden.

De Hoge Raad heeft het oordeel van het hof in stand gelaten dat het advocatenkantoor, een advocaten B.V., voor wie de curator werkzaamheden verrichtte via zijn management-B.V. niet (mede)aansprakelijk kon wor-

den gehouden voor schade uit onrechtmatige daad.⁴² In hoger beroep was uitsluitend nog aan de orde of het advocatenkantoor naast de curator aansprakelijk was op grond van art 6:170 BW of 6:171 BW. Met betrekking tot de positie van de curator werd uitgebreid gemotiveerd dat hij bij zijn taakvervulling niet optreedt als beoefenaar van het beroep van advocaat, maar dat hij door de rechtbank wordt benoemd en dat de controle, salariering, rekening en verantwoording en waarborgen en dergelijke alle door de rechtbank en/of de rechter-commissaris geschieden. In dit licht en gegeven hetgeen in casu was vastgesteld omtrent de verhouding tussen het advocatenkantoor en de curator heeft het hof terecht geoordeeld dat het advocatenkantoor niet (mede)aansprakelijk is voor het onrechtmatige handelen van de curator.

Naast de aansprakelijkstelling van een curator of bewindvoerder zijn ook andere onderwerpen omtrent het handelen van de curator in de jurisprudentie naar voren gekomen. Op 1 januari 2002 is art. 3:15j BW in werking getreden, waarbij crediteuren onder omstandigheden openlegging van de boekhouding van failliet van de curator kunnen vorderen. Dit art. zal waarschijnlijk de komende jaren het nodige stof doen opwaaien⁴³. Reeds in 2003 is de eerste uitspraak rond dit artikel gepubliceerd.⁴⁴ De Voorzieningenrechter oordeelde dat de crediteuren in casu geen rechtstreeks en voldoende belang hadden om van de curator openlegging van de boekhouding te vorderen. De Voorzieningenrechter vond dat de vorderingen in belangrijke mate beoogden het beheer van het vermogen door de curator te controleren. De Voorzieningenrechter oordeelde dat hiertoe andere regelingen in de Faillissementswet zijn opgenomen.⁴⁵

Een faillissementscurator is als vertegenwoordiger van de gezamenlijke schuldeisers bevoegd voor de belangen van die schuldeisers in rechte op te komen. Daarvoor is geen bijzondere volmacht nodig. De curator is volgens de Hoge Raad dus bevoegd zich ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers als benadeelde partij in een strafgeding te voegen,⁴⁶ welke lijn de Rechtbank Maastricht volgde.⁴⁷

ENQUÊTE

Het faillissement van een moederverenootschap doet niet af aan haar bevoegdheid een enquête in haar dochterverenootschappen te verzoeken, evenmin als de omstandigheid dat ook de curator bevoegd is tot het doen van een dergelijk verzoek, aldus de OK.⁴⁸

FAILLIETVERKLARING

Een failliet stelde het rechtsmiddel van verzet in tegen diens faillietverklaring.⁴⁹ Hij had weliswaar twee schriftelijke verweren ingediend tegen het faillissementsrekest, maar de rechtbank oordeelde dat dergelijke verweerschriften niet gelden als gehoord

worden in de zin van art. 8 Fw. Dus was het juiste rechtsmiddel ingesteld. Het faillissement werd vernietigd, aangezien voldoende was gebleken dat verzoeker niet (langer) verkeerde in de toestand dat hij was opgehouden te betalen.

Een schuldeiser die niet het faillissement heeft verzocht dan wel als belanghebbende verzet heeft aangetekend tegen de faillietverklaring die in hoger beroep door het hof was uitgesproken, moet alvorens cassatieberoep in te stellen eerst bij het hof verzet aantekenen.⁵⁰

Ook in het faillissementsrecht moet soms de rechtsmacht tussen de burgerlijke rechter en de bestuursrechter worden afgebakend.⁵¹ De Pensioen- en Verzekeringskamer ('PVK') verzocht de burgerlijke rechter een verzekeringsbedrijf failliet te verklaren. Het verzekeringsbedrijf verweerde zich op het snijvlak van bestuursrecht en burgerlijk recht, met de stelling dat alvorens faillissement conform de Wet Toezicht Verzekeringsbedrijf kon

worden uitgesproken met inachtneming van de geheel eigen faillissementsnormen van die wet, de faillissementsrechter diverse oordelen van de bestuursrechter moest afwachten. Hof Arnhem en de Hoge Raad hebben geoordeeld dat de PVK ontvankelijk was in zijn verzoek en dat de faillissementsrechter bij het failliet verklaren van een verzekeringsbedrijf geenszins verplicht was om een (onherroepelijke) uitspraak van de bestuursrechter af te wachten. Doel en strekking van art. 169 Wtv is nu juist dat de PVK zo nodig tijdig kan ingrijpen en dat met spoed kan worden beslist over een verzoek tot faillietverklaring.

De Hoge Raad is teruggekomen op het standpunt dat een commanditaire vennootschap met slechts één beherend vennoot geen van het privé-vermogen van de beherend vennoot afgescheiden vermogen kent.⁵² Dus dienen voortaan in voorkomend geval de beherend vennoot én de commanditaire vennootschap failliet te worden ver-

klaard. Daarop voortbordurend oordeelde de Rechtbank Zwolle dat faillissementsvonnissen van enig beherend vennoten van vóór de datum van bovengenoemd arrest dienen te worden opgevat als mede omvattend de faillietverklaring van de CV.⁵³

Een schuldeiser vroeg het faillissement van zijn schuldenaar aan. De rechtbank wees de aanvraag af, waarna de aanvrager in hoger beroep ging en het faillissement alsnog werd uitgesproken. De bestuurder van de failliet stelde hiertegen beroep in cassatie in, zonder succes. De Hoge Raad oordeelde namelijk dat uit art. 10, 11 en 12 Fw volgt dat de bestuurder, als schuldeiser die het faillissement niet had aangevraagd dan wel als belanghebbende, eerst verzet bij het hof had moeten doen. De bestuurder werd dan ook niet-ontvankelijk verklaard.⁵⁴

NOTEN

- 1 Zoals gepubliceerd in *Rechtspraak van de Week* (RvdW), *Nederlandse Jurisprudentie* (NJ), *Nederlandse Jurisprudentie, feitenrechtspraak civiele zaken* (Feitenrechtspraak), *Jurisprudentie Ondernemingsrecht* (JOR) en *Kort Geding* (KG), de alsmede in de rubriek *Ongepubliceerde Jurisprudentie* in de in het *Tijdschrift voor Insolventierecht* (Tvl) opgenomen *Insolad Nieuwsbrief* (Nieuwsbrief Tvl). Voorzover uitspraken in 2003 zowel in RvdW en NJ zijn verschenen, is alleen de NJ-vindplaats vermeld. Voorzover uitspraken in 2003 zowel in JOR als enig ander tijdschrift zijn opgenomen, is er naar gestreefd steeds beide vindplaatsen te vermelden. Uitspraken die in 2002 in de RvdW zijn gepubliceerd, en in 2003 in enig ander tijdschrift, worden hier niet meer besproken als ze al zijn besproken in de *Kroniek Insolventierecht* 2002, *Advocatenblad* 2003/14, blz. 601 e.v., en *Advocatenblad* 2003/16, blz. 702 e.v. Deze *Kroniek* is de eigen selectie door de auteurs uit de jurisprudentie, zonder de pretentie van volledigheid. Voor de gepubliceerde rechtsgeleerde literatuur op dit gebied verwijzen wij naar de overzichten die daarvan regelmatig verschijnen in het Tvl.
- 2 Zie hiervoor de jurisprudentie overzichten die twee maandelijks verschijnen in het tijdschrift *SchuldSanering*. Zie hiervoor verder ook de website www.rvr.org
- 3 HR 17 oktober 2003, RvdW 2003, 162.
- 4 Rechtbank Almelo 16 oktober 2002, JOR 2003, 44.
- 5 Rechtbank Haarlem 24 december 2002, *Nieuwsbrief Tvl* 2003, 2.
- 6 Rechtbank Utrecht 13 augustus 2003, JOR 2003, 293.
- 7 HR 7 maart 2003, NJ 2003, 429.
- 8 Rechtbank Amsterdam 5 februari 2003, JOR 2003, 124.
- 9 Voorzieningenrechter Rechtbank Arnhem 6 februari 2003, JOR 153.
- 10 Rechtbank Arnhem 25 juni 2003, JOR 218.
- 11 Voorzieningenrechter Rechtbank 's-Gravenhage 7 juli 2003, KG 2003, 169.
- 12 Voorzieningenrechter Rechtbank Leeuwarden, 10 oktober 2003, KG 2003, 263.
- 13 JOR 2003, 216 en 217.
- 14 Rechtbank 's-Hertogenbosch 9 april 2003, JOR 2003, 212.
- 15 Hoge Raad 5 september 2003, JOR 2003, 289.
- 16 Rechtbank Haarlem 8 april 2003, Tvl 2003/3 – Nieuwsbrief, p. 28.
- 17 23 augustus 2003, Tvl 2003/6 – Nieuwsbrief p. 63.
- 18 JOR 2003, 134; NJ 2003, 538.
- 19 HR 10 januari 1997, JOR 1997, 29.
- 20 NJ 2003, 630.
- 21 HR 5 september 2003, JOR 2003, 226.
- 22 Rechtbank Utrecht 9 oktober 2002, JOR 2003, 20.
- 23 JOR 2003, 99.
- 24 JOR 2003, 229.
- 25 Rechtbank Alkmaar 27 augustus 2003, JOR 2003, 230.
- 26 Rechtbank Breda 4 juli 2003, JOR 2003, 217.
- 27 Gerechtshof Arnhem 9 september 2003, *Feitenrechtspraak* 2003, 61.
- 28 HR 13 december 2002, JOR 2003, 55.
- 29 Zie bijvoorbeeld HR 18 februari 2000, JOR 2000, 56.
- 30 De Van Waning/Van der Vliet-norm, NJ 1992, 411.
- 31 HR 6 juli 2003, JOR 2003, 162; NJ 2003, 563.
- 32 Voorzieningenrechter in de Rechtbank Haarlem 26 augustus 2003, JOR 2003, 272.
- 33 RvdW 2003, 108; JOR 2003, 209.
- 34 HR 3 februari 1984, NJ 1984, 752.
- 35 JOR 2003, 21.
- 36 Rechtbank Alkmaar 19 februari 2003, JOR 126.
- 37 Maclou-arrest, HR 19 april 1996, NJ 1996, 727.
- 38 Hof 's-Hertogenbosch 10 februari 2003, JOR 2003, 152.
- 39 Rechtbank Utrecht 2 juli 2003, JOR 2003, 273.
- 40 HR 26 november 2002, NJ 2003, 513.
- 41 Rechtbank Arnhem 28 mei 2003, JOR 2003, 242.
- 42 HR 10 januari 2003, NJ 2003, 196, RvdW 2003, 11, JOR 2003, 51.
- 43 Zie in dit verband verder Georg van Daal 'Van overlegging tot openlegging: art. 3:15b BW een Doos van Pandora?' Tvl 2003, 4.
- 44 Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 7 augustus 2003, KG 2003, 193, NJ *Feitenrechtspraak* 2003, 15.
- 45 In hoger beroep is de uitspraak in stand gebleven, waarover in de *Kroniek* 2004 volgend jaar meer.
- 46 HR 15 april 2003, NJ 2003, 377.
- 47 Rechtbank Maastricht 15 juli 2003, JOR 2003, 221.
- 48 Hof Amsterdam, 6 februari 2003, JOR 2003, 84.
- 49 Rechtbank 's-Gravenhage 7 augustus 2003, JOR 2003, 246.
- 50 HR 12 september 2003,
- 51 Hof Arnhem 22 april 2003, JOR 2003, 213, later HR 26 augustus 2003, JOR 241.
- 52 HR 14 maart 2003, NJ 2003, 327.
- 53 Rechtbank Zwolle 3 september 2003, NJ *Feitenrechtspraak* 2003, 57, JOR 2003, 278.
- 54 HR 12 september 2003, NJ 2003, 694.

Overeenkomst planschadevergoeding

mr. G.C.W. van der Feltz
advocaat te Den Haag

Op 29 maart jongstleden is het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (planschadevergoedingsovereenkomsten) aan de Tweede Kamer aangeboden.¹ Het wetsvoorstel is het voorlopige eindpunt in een discussie, die de geesten in 'gemeenteland' de laatste jaren nogal bezig heeft gehouden. Waar gaat het om?

bij wet toegestaan

Wie belanghebbende is bij een onroerende zaak, kan door een nieuw bestemmingsplan (of een besluit met vergelijkbare effecten) worden geconfronteerd met gebruiksbeperkingen of met nieuwe gebruiksmogelijkheden in de omgeving, die de waarde van zijn zaak verminderen. In het eerste geval (de gebruiksbeperkingen) wordt gesproken over primaire of directe planschade, in het tweede geval (ongunstige gevolgen ondervonden van de omgeving) over secundaire of indirecte planschade.

In de Wet op de Ruimtelijke Ordening is sedert jaar en dag een mogelijkheid opgenomen om vergoeding voor (eigenlijk: een tegemoetkoming in) zulke schade te vragen. De aanspraken op grond van artikel 49 Wet RO, en nog meer de beheerkosten van het stelsel van planschadevergoeding, zijn voor gemeenten echter een voorwerp van toenemende zorg. Die zorg is overigens niet helemaal te verklaren uit de omvang van de erbij betrokken bedragen: blijkens cijfers uit 2001 zou het gaan om (voor alle gemeenten tezamen) een post van 20 miljoen euro op jaarbasis, vermeerderd met 35 procent kosten.

Hoe dat ook zij, gemeenten hebben er een broertje dood aan om aan het vergoedingsmechanisme te worden onderworpen als gevolg van een plan dat geen initiatief is van de gemeente, maar van één of meer burgers. Een pragmatische oplossing was dat de gemeente in zulke gevallen vooraf een overeenkomst sloot met de initiatiefnemer. Daarin werd geregeld dat de initiatiefnemer blindelings tekende voor betaling van wat er onder art. 49 Wet RO tot uitkering zou komen.

ONVERSCHULDIGD

Sommigen van deze initiatiefnemers bedachten zich nadat ze planologisch hun zin hadden gekregen. Zij stelden zich tegenover de gemeente alsnog op het standpunt dat zij hun bijdrage onverschuldigd hadden geleverd. Immers: planologie en – volgens de wet – de uitkering van planschadevergoedingen is een gemeentelijke (publieke) zaak. Op een iets minder principieel niveau stelden zij daarnaast vast dat zij voor de planschade opdraaiden zonder enige rol toebedeeld te

krijgen in de procedure waarin de hoogte van de vergoeding werd vastgesteld.

De Hoge Raad gaf de spijtoptanten gelijk.² Hij oordeelde dat er geen basis in de wet te vinden was voor de verlegging van de draagplicht ten aanzien van planschadevergoeding. De Hoge Raad hechtte bovendien groot gewicht aan het feit dat de initiatiefnemer geen rechtsbescherming genoot bij de vaststelling van de omvang van de schade.

Intussen was de Wet op de Ruimtelijke Ordening in de steigers gezet. Als onderdeel van deze 'fundamentele herziening' wordt voorgesteld om planschade onder een vast peil van (aanvankelijk 10%, nu) 5% van de waarde van het bij de planologische verslechteringen betrokken belang categorisch te verklaren tot een door de belanghebbende zelf te dragen maatschappelijk risico. De inwerkingtreding van die fundamentele wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening laat echter tot ten minste 2006 op zich wachten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkelaars en de NVB (Vereniging voor Ontwikkelaars en Bouwondernemers) wendden zich tot de wetgever, omdat zij meenden dat de ban over planschadevergoedingsovereenkomsten op kortere termijn diende te worden opgeheven. Zij vonden de wetgever bereid tot een spoedreparatie: planschadevergoedingsovereenkomsten zijn nu – in het eerste lid van een nieuw artikel 49a Wet RO – uitdrukkelijk door de wetgever in orde

*Initiatiefnemers
bedachten zich nadat ze
planologisch hun zin
hadden gekregen*

bevonden, tenminste, voorzover de planschade die wordt verlegd het gevolg is van de private aspecten van de voorgenomen planologische wijziging. Van tijd tot tijd zullen betrokkenen van mening verschillen over de vraag hoe privaat of publiek (gericht op het algemeen belang) het karakter is van bepaalde planologische wijzigingen, maar in de praktijk zal een burger door het nieuwe artikel niet makkelijk meer terug kunnen komen op zijn eerdere bereidheid de gevolgen van een door

*Procedures om de hoogte
van de planschade te
bepalen zullen zeker
gecompliceerd worden*

hem gevraagde planologische wijziging te dragen.

Procedures om de hoogte van de planschade te bepalen zullen zeker gecompliceerd gaan worden. Niet alleen de schade lijdende burger en de gemeente, maar ook de wederpartij (de initiatiefnemer) worden in het geding betrokken. Een ander gevolg is dat er zo nu en dan disputen zullen ontstaan over de noodzaak om een dergelijke overeenkomst aan te gaan, omdat de gemeente en de initiatiefnemer snel van mening zullen verschillen over het publieke dan wel private karakter van de wijziging. Voor het overige lijkt de wetswijziging een praktische oplossing.

FUNDAMENTELE VRAAG

Ik sprak hiervoor van een voorlopig eindpunt. Immers, met de herziening van de Wet RO komt de meer fundamentele vraag aan de orde of het wenselijk is om vergoeding van planschade via een forfaitair 'eigen risico' aanmerkelijk en algemeen te beperken. Gelet op de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens over (beperkingen in de) eigendom, zullen aan verdragen als het EVRM geen (sterke) argumenten tegen zo'n beperking kunnen worden ingebracht. Naar verwachting zal men oordelen dat het beleid met betrekking tot planschadevergoeding nationaal mag worden ingevuld. In het kader van de nieuwe Wet RO kan dan weer worden bezien (mogelijk met eerste ervaringen uit de praktijk) of het wetsvoorstel inzake de planschadevergoedingsovereenkomsten naar behoren functioneert.

Gedogen anders dan in het algemeen belang is nog curieuzer dan een planologisch besluit anders dan in het algemeen belang

Het onderscheid tussen privé- en openbaar belang speelt in de rechtspraak overigens een eigenaardige rol. De Hoge Raad veronderstelt dat de overheid (bij normaal functioneren) altijd handelt in het algemeen belang, ook als dat handelen gebeurt op verzoek van een burger-initiatiefnemer. Immers, in een extreem 'privaat' geval (bijvoorbeeld: het akkoord met een tweede – eerder niet toegelaten – garage bij een woonhuis) kan men nog altijd zeggen dat de wens van de burger (de tweede garage) bij afweging van alle betrokken belangen door het gemeentebestuur dringender is bevonden dan de belangen bij handhaving van de bestaande planologische situatie (de belangen van de buurman en van mogelijke andere burgers in de gemeente). Gaat de bouw van de tweede garage door, dan verbleekte hun belang in de ogen van het gemeentebestuur kennelijk bij dat van de eigenaar van het woonhuis. De wetgever gaat er – anders dan de Hoge Raad – kennelijk van niet uit dat alle planologie in het algemeen belang is.

We kunnen dus aannemen, dat er – in de opvatting van de wetgever – planologische

besluiten zijn, die (per saldo) niet zijn ingegeven door het algemeen belang, maar waar het algemeen belang zich niet tegen verzet en die overigens overwegend een privaat doel dienen. Ook de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State maakte (overigens alweer enige tijd geleden) onderscheid tussen gedogen 'in het algemeen belang' en gedogen anderszins. Dit onderscheid is niet meteen helder: bestaat er zoiets als gewoon gedogen? Of gedogen waar het algemeen belang zich niet tegen verzet?

Gedogen anders dan in het algemeen belang lijkt mij nog curieuzer dan een planologisch besluit anders dan in het algemeen belang. Ik hoop en verwacht dat de overheid alleen en uitsluitend gedooft als het – na afweging van alle vastgesteld belangen – algemeen belang dat vordert, en dat de overheid dat niet doet in het particuliere belang van wie om gedogen verzoekt. ●

NOTEN

- 1 TK 29 490, nrs. 2-4.
- 2 HR 2 mei 2003 (Nunspeet), Br 2003, p. 583, NJ 2003, 485, JB 2003, 120.

(advertentie)

Jurist bij DAS rechtsbijstand **www.das.nl**
AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH

Werken waar u wilt wanneer u wilt!

“Tijd is het kostbaarste goed
dat een mens kan verkwisten”
Laertius Diogenes

De trend in de advocatuur is flexibiliteit. Werken waar u wilt, wanneer u wilt. Dat kan thuis zijn, maar ook in dat ene verloren uurtje op de rechtbank.

Maar hoe zorgt u dat u altijd de juiste gegevens tot uw beschikking hebt om verloren tijd om te zetten in effectiviteit?

Het antwoord wordt u gegeven door marktleiders Timesoft en Microsoft op het seminar **Thuiswerken 2004**[®], dat wordt gehouden op 24 juni.

In een aantal compacte sessies vertellen wij alles over de ijzersterke combinatie tussen Amice, hét CRM en Time & Billing pakket voor de advocatuur, en Microsoft.

Thuiswerken
2004

De highlights van **Thuiswerken 2004**[®]

- Thuis tijdschrijven
- Op afstand optimale toegang tot uw dossiers via Amice
- Geavanceerde veiligheidsprotocollen door Virtual Private Network (VPN)
- Optimalisering van uw ICT infrastructuur
- Uitgebreide mogelijkheden voor werken op afstand via de Microsoft Small Business en Terminal Server.
- Flexibiliteit voor juridische professionals en ondersteunende staf

Bel nu naar Jeroen Stutterheim voor een reservering voor **Thuiswerken 2004**[®], telefoonnummer +31 (0)348 48 47 00 of mail naar a.eijk@timesoft.nl
Meer info vindt u op www.timesoft.nl/thuiswerken

Timesoft

Microsoft

www.timesoft.nl

Postbus 598 - 3440 AN Woerden
T +31 (0)348 484 700 - F +31 (0)348 425 700 - E info@timesoft.nl

CMS.Net

Termijnbetaling bij transacties – waarom niet?

mr. T. van der Goot¹

advocaat te Leeuwarden

Termijnbetaling bij transacties is tot dusver niet mogelijk. De gevolgen hiervan zijn zowel nadelig voor de verdachte als voor de rechterlijke macht. Een pleidooi voor een kleine wetwijziging.

Een alledaagse casus: een bestuurder van een auto wordt verdacht van het rijden onder invloed van alcohol. Zijn alcoholgehalte ligt boven het wettelijk toegestane maximum maar niet zo hoog dat hij direct moet voorkomen. De verdachte ontvangt een transactievoorstel van de officier van Justitie. Door voldoening van het door de officier voorgestelde bedrag, de transactie, vervalt het recht op strafvordering. De verdachte zit echter krap bij kas en kan het bedrag niet ineens voldoen. De betalingstermijn eindigt veelal 4 weken na de verzenddatum. Nu dit bedrag niet binnen de betalingstermijn van enige weken is betaald, ontvangt de verdachte een dagvaarding om zich ten overstaan van de politierechter te verantwoorden.

De verdachte erkent volmondig dat hij onder invloed heeft gereden. Probleem is dat de transactie niet in termijnen kan worden voldaan. De wet regelt hieromtrent niets; art. 24a Sr is in de transactie bepalingen van art. 74 e.v. Sr niet van overeenkomstige toepassing verklaard. De standaardbrief van het CJIB onderstreept overduidelijk dat het bedrag voor de vervaldatum op de rekening van het CJIB moet zijn bijgeschreven. 'Als u niet of te laat betaalt', zo staat op de achterzijde van het voorstel vermeld, volgt dagvaarding. Het CJIB vervolgt: 'In dit geval zal de officier van Justitie ter zitting in de regel een hogere geldboete vorderen.'

NODELOOS

De wet biedt geen aanknopingspunten om termijnbetaling af te dwingen. Alleen de informele weg staat dan nog open door het parket simpelweg te vragen akkoord te gaan met termijnbetaling. De ervaring leert dat deze weg een heilloze is.

De rechter heeft op grond van de wet wel de mogelijkheid toe te staan dat een geldboete in termijnen wordt voldaan. Het minimale bedrag per termijn is € 45 en de termijnen worden op minimaal één en maximaal drie maanden gesteld (art. 24a lid 3 Sr). In theorie kan dus betaling van een geldboete in gedeelten van € 45 per 3 maanden worden opgelegd. Een dergelijke termijnbetalingsregeling levert, zelfs in gevallen met een inkomen op het bestaansminimum, nauwelijks problemen op.

De praktijk is dat er geen hogere geldboete wordt opgelegd als de rechter op de hoogte raakt van het feit dat louter als gevolg van

bare zitting opgelegd. Gevolg hiervan is dat een verdachte voor derden niet meer geheim kan houden dat hij wordt verdacht van een strafbaar feit en hij het risico loopt dat publiciteit aan de zaak gegeven wordt.

Mijns inziens is in een casus als deze de rechter volledig ten onrechte en nodeloos in de strafzaak betrokken. Als een transactievoorstel van de officier van Justitie in termijnen kan worden betaald zal de werkdruk bij de rechterlijke macht niet onnodig oplopen en wordt de welwillende doch op zwart zaad zittende verdachte de nadelen bespaard die kleven aan de gang naar de rechter.

‘De rechter wordt volledig ten onrechte en nodeloos in de strafzaak betrokken’

financiële problemen het transactievoorstel niet is voldaan. Er volgt dan meestal een geldboete gelijk aan het bedrag dat door het OM als transactievoorstel aan de verdachte is gezonden. Deze gang van zaken heeft, hoewel niet financieel, toch consequenties. De status van een transactie en een geldboete is namelijk volstrekt verschillend.

Een transactie wordt voorgesteld om de strafzaak buiten de rechter om te kunnen regelen; een geldboete kan enkel door de rechter ter zitting worden opgelegd. Na betaling van een transactie volgt geen strafblad; het opleggen van een geldboete impliceert een strafblad. Tot slot vindt de transactieprocedure schriftelijk plaats; een geldboete wordt door een rechter tijdens een open-

TWEE MOGELIJKHEDEN

Wat moet er gebeuren? Art. 74 Sr zal moeten worden aangepast om termijnbetaling een wettelijke basis te geven. Nu de wet termijnbetaling niet expliciet verbiedt maar de praktijk betaling in termijnen onmogelijk maakt, is het ook mogelijk dat de standaardbrief van het CJIB op de achterzijde bepaalt dat een onderbouwd verzoek om termijnbetaling kan worden gericht aan ofwel het parket van de officier van Justitie ofwel het CJIB. Een en ander zal wel de nodige flexibiliteit van het parket en van het CJIB vergen. Een andere optie is het verlengen van de betalingstermijn tot een maand of zes, zodat tegen het einde van de betalingstermijn de transactie ineens kan worden betaald.

Daarom niet!

mr. drs. J. Simonis²

De modelverdachte uit het verhaal van Van der Goot wil graag betalen maar kan dat door omstandigheden niet in een keer. Helaas kan het OM niet van tevoren zien of het met zo'n witte raaf te maken heeft. Het gevolg hiervan is dat de mogelijkheid tot termijnbetaling in beginsel voor iedere verdachte moet worden opengesteld en daardoor de doorlooptijd van duizenden zaken met een paar weken toeneemt. De verdachten moeten immers de tijd krijgen om een onderbouwd verzoek tot termijnbetaling te doen en het parket zal alle verzoeken moeten beoordelen. Een strenge toetsing zal nogal wat mankracht vergen en een al te ruimhartige inwilliging van verzoeken om termijnbetaling, heeft ook zijn prijs. De afhandeling van duizenden zaken gaat dan maanden langer duren met alle kosten en complicaties van dien.

ARGUMENTEN

Een belangrijk argument tegen de termijnbetaling ligt in de gevolgen voor de 'Aa-aanpak'. Bij die 'aanhouden en uitreiken'-aanpak krijgt de verdachte van een eenvoudig misdrijf tegelijk met het transactievoorstel meteen een dagvaarding uitgereikt voor het geval hij niet betaalt. Met de dagvaarding laat het OM zien dat het menens is. Bovendien voorkomt het direct uitreiken

'Als iemand dan zo opziet tegen het stigma van een strafblad...'

van de dagvaarding betekenisproblemen achteraf. Als de verdachte de mogelijkheid heeft om in termijnen te betalen, zou de dagvaarding gesteld moeten worden op een datum die na het verstrijken van de laatste betalingstermijn ligt. Van een lik-op-stukbeleid kan dan moeilijk meer worden gesproken, nog afgezien van de vraag of rechtbanken in staat zijn hun zittingen zo ver vooruit te plannen.

Het voorstel van Van der Goot in het artikel hiervoor klinkt aantrekkelijk. De boetvaardige verdachte ontkomt aan een strafblad en op zittingscapaciteit wordt mogelijk bespaard. Toch is het voorstel niet zaligmakend, zegt J. Simonis.

De hiervoor beschreven complicaties, vertragingen en extra kosten zouden nog aanvaardbaar zijn wanneer daar een forse besparing op zittingscapaciteit tegenover staat. Het soort zaken waar Van der Goot het over heeft, is in de regel eenvoudig en vergt weinig zittingscapaciteit. Het OM biedt alleen een geldtransactie aan bij veelvoorkomende misdrijven tot en met 20 sanctiepunten (€ 440). In bijzondere gevallen kan die bovengrens oplopen tot 30 sanctiepunten (€ 660). Bij de door de rechter opgelegde geldboete is termijnbetaling pas mogelijk bij een boete vanaf € 225. Als die norm ook bij de transactie gehanteerd wordt, zal de termijnregeling

alleen van toepassing zijn bij een transactie-aanbieding door het OM tussen de € 225 en € 440 (in uitzonderingsgevallen oplopend tot € 660). Bij een bescheiden deel van deze zaken zal het gaan om een verdachte die niet direct, maar wel binnen een aantal maanden kan betalen. Door de termijnbetaling in te

voeren, zouden op jaarbasis wellicht een paar honderd zaken minder bij de politierechter terecht komen. Gevolg is echter dat de afhandeling van duizenden transacties omslachtiger wordt en trager verloopt.

DE ANDERE KANT

Hoe zit het met het belang van de boetvaardige, armlastige verdachte? Van der Goot heeft een punt wanneer hij opmerkt dat deze

verdachte door zijn beperkte financiële mogelijkheden een strafblad krijgt. Dat is inderdaad niet netjes. We moeten echter niet vergeten dat het hier om redelijk bescheiden bedragen gaat. Als iemand dan zo opziet tegen het stigma van een strafblad, mag van hem worden verwacht dat hij zijn uiterste best doet om het transactiebedrag bijeen te sprokkelen. Het is de vraag of degenen die daar niet toe in staat zijn, wel braaf in termijnen gaan betalen. Die groep is in elk geval niet zo groot dat er aanleiding zou zijn om alle hiervoor geschetste negatieve effecten van de invoering van termijnbetaling op de koop toe te nemen.

MAAR TOCH

Van der Goot hoeft niet te treuren. Het kabinet heeft immers onlangs ingestemd met de invoering van de OM-beschikking in plaats van de transactie. Het OM zou dan de bevoegdheid krijgen om bij de minder zware misdrijven een geldboete op te leggen. Het fundamentele verschil met de huidige transactie is dat die OM-beschikking executeerbaar wordt wanneer de verdachte niet binnen de daarvoor gestelde termijn verzet aantekent. Bij een boete die al executeerbaar is, hoeft het OM geen rekening meer te houden met een mogelijke aansluitende vervolging voor de rechter. In dat geval is het toelaten van betaling in termijnen minder problematisch. Zo gloort er toch nog hoop voor de selecte groep van verdachten met een smalle beurs en een grote betalingsbereidheid.

NOTEN

- 1 De auteur is werkzaam bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten in Leeuwarden.
- 2 De auteur is werkzaam als medewerker algemene beleidsaangelegenheden op het parket-generaal van het OM. Hij bedankt Rob Teijl voor zijn medewerking.

NOG ÉÉN KEER DE BOEKHOUDVERORDENING

Emeritus-hoogleraar H.C.F. Schoordijk heeft het voorzien op de derdengeldenrekening zoals vervat in de Boekhoudverordening 1998. In twee verschillende artikelen ('Boekhoudverordening moet bij het grof-vuil', *Advocatenblad* 2004-2 en 'Kritiek op Boekhoudverordening blijft staan', *Advocatenblad* 2004-5) deed hij zijn opvattingen uit de doeken. Ik volsta hier met één citaat waaruit zijn aversie tegen de regeling blijkt: 'Daarmee wordt de advocatuur geconfronteerd met een extra betaallaag die volledig overbodig is, die het denken in termen van derdenrekeningen hoogst ingewikkeld maakt, althans vermoeiend, daarmee onpraktisch is en in de toekomst dient te verdwijnen.'

Ik heb reeds eerder gereageerd ('AR-lid De Blécourt verdedigt Boekhoudverordening', *Advocatenblad* 2004-3), maar aangezien Schoordijk in zijn (deels ongefundeerde) kritiek volhardt, zie ik mij genoodzaakt alles nog een keer op een rijtje te zetten.

Het voornaamste argument van Schoordijk is dat de regeling eenvoudiger moet kunnen. Ik ben niet tegen vereenvoudiging, doch ik ben bovenal vóór bescherming van de belangen van de cliënten. De vergelijking met de notariële derdengeldenrekening gaat niet op, daar die gebaseerd is op de wet: voor de advocatuur bestaat een dergelijke wettelijke basis niet. Daarom heeft de Nederlandse Orde gemeend met de haar wel ten dienste staande middelen een eigen regeling te moeten treffen die de belangen van de cliënt zo veel mogelijk waarborgt. De door

Schoordijk genoemde voorbeelden waaruit zou blijken dat de Boekhoudverordening 1998 niet zou werken, betreffen zaken van vóór de Boekhoudverordening 1998 en dus van vóór het twee handtekeningsysteem.

Voorop staat dat de derdengeldenrekening zo min mogelijk gebruikt moet worden en betalingen zoveel mogelijk rechtstreeks aan de belanghebbenden moeten geschieden. Indien dat geschiedt, dan is er geen sprake van welke ingewikkeldheid dan ook. Wat is eenvoudiger dan een rechtstreekse betaling? Schoordijk leest in mijn eerdere reactie dat alleen grote betalingen van verzekerders en uitkeringsinstanties niet via de derdengeldenrekening zouden lopen. Ik heb echter aangegeven dat betalingen door grote betalers – juist door de communicatie die de Nederlandse Orde daarover heeft verspreid – thans steeds vaker rechtstreeks naar de belanghebbenden geschieden.

Inning van vorderingen hoeft, hoewel Schoordijk dat wel suggereert, ook zeker niet via de derdengeldenrekening te lopen, laat staan dat de door Schoordijk genoemde voorschotten daarop thuishoren (althans voorzover het betalingen betreft door cliënten van door de advocaat verzonden voorschotnota's). Voorzover Schoordijk doelt op voorschotten op een uiteindelijke schadevergoeding, kunnen – eigenlijk zelfs moeten – die rechtstreeks aan de belanghebbenden worden betaald. De advocaat hoeft daar niet tussen te zitten.

De Boekhoudverordening 1998 is zoals bekend in 2003 door Research voor Beleid

geëvalueerd en de evaluatie is in het College besproken. De conclusie is dat in zijn algemeenheid de Boekhoudverordening 1998 goed voldoet en er geen onoverkomelijke bezwaren zijn. Over een komende evaluatie door de regering, zoals Schoordijk veronderstelt, is niets bekend.

Overigens heeft de NMa bij besluit van 18 maart 2004 geoordeeld dat de verplichting die voortvloeit uit de Boekhoudverordening 1998 de mededinging niet merkbaar beperkt, zodat niet onderzocht hoeft te worden of de verplichting redelijkerwijs noodzakelijk is voor de goede uitoefening van het beroep (het Wouters-criterium). De verplichting heeft tot doel de financiële belangen van de cliënten te beschermen en heeft niet de strekking de mededinging te beperken. Dus ook vanuit mededingingsperspectief voldoet de Boekhoudverordening 1998.

De conclusie moet luiden dat, zolang er geen wettelijke basis voor een met het notariaat vergelijkbare derdengeldenrekening bestaat, de Boekhoudverordening 1998 in de huidige vorm niet gemist kan worden. Wel zal de Orde, zoals aangekondigd, wederom met het ministerie van Justitie overleggen om te bezien of er een wettelijke basis voor advocatuurlijke derdengeldenrekeningen gecreëerd kan worden.

J.N. de Blécourt
Portefeuillehouder Beroeps- en Gedragsregels

(advertentie)

MINDER AFFINITEIT MET EN TE WEINIG TIJD VOOR SOCIALE VERZEKERINGSZAKEN?

Machteld Elfferich
1121 CP Landsmeer
e-mail: a.elfferich@chello.nl

Dr. M.L. Kingstraat 24
telefoon 06 20 42 31 97

28 jaar ervaring met bezwaar-, beroeps- en hoger beroepszaken
Advies en second opinion € 130,- / uur (excl. BTW)
No cure less pay

Eenmalig € 500,- (excl. BTW) en bij gegroundverklaring de proceskosten.

VERMOEDENS?

DÖRR BEDRIJFSRECHERCHE
RECHERCHE- EN ADVIESBUREAU

010 - 212 49 23

www.dorr-recherche.nl

RECHTER JAN VAN DER DOES

De oudere advocaat

Afgezien van de paar bekende en excentrieke Nederlanders, krijgen oudere mannelijke advocaten trekken waardoor zij steeds meer op elkaar gaan lijken. Wie hen ter zitting observeert kan niet ontgaan dat zij eenlingen zijn. Er wordt met hen gesproken, zij worden geraadpleegd, maar zij blijven buitenstaander.

Terwijl zijn jongere collega's zich, over elkaar buiteland, en naar elkaar verwijzend, kunnen uitputten in een scala van suggesties, rijp en groen, die onweerlegbaar moeten wijzen op ontvankelijkheidsproblemen en rechtmatigheidsvragen, zit de oudere advocaat met het hoofd in de handen. Of hij kijkt herhaaldelijk op zijn horloge, slentert wat door het gangpad, verdwijnt even uit de zaal. En wanneer hij weer zit, wordt zijn blik getrokken door iets ondefinieerbaars buiten het raam. Het leven is een eindeloze herhaling van zeten. Wat ter zitting gebeurt, lijkt hem te vervelen.

Hij is als een oude bok die niet meer tot de *inner circle* behoort, waar wordt gepaard en gestreden om de macht. Rusteloos en vermoeid maakt hij zijn wijdere rondjes.

Ook onderling komen oudere advocaten niet tot groepsvorming. Er is beleefd contact, maar overigens bekijken ze elkaar, als toppen van een verweerd gebergte. Te hoog om elkaar te negeren, maar door diepe dalen van elkaar gescheiden.

Wanneer de voorzitter het aan de raadsliden overlaat wie het eerst het woord zal voeren, loopt de oudere confrère naar de lessenaar. Hij excelleert naar vorm en inhoud. Wat hij zegt is relevant, en wat relevant is, houdt hij haarscherp tegen het licht. Er blijkt sprake van een onverzettelijkheid die niets van zijn vroegere kracht heeft verloren. Maar na zijn betoog, dat hem zichtbaar plezier heeft gedaan, valt hij weer stil. De momenten dat hij geniet, lijken niet meer met elkaar verbonden. Het zijn losse flitsen die hem geen blijvende vreugde bezorgen.

Het gebeurt soms dat een jongere na hem de rechtbank verzoekt om alles wat de voorganger te berde heeft gebracht, ook van toepassing te laten zijn op zijn pleidooi. Het zal de oudere advocaat even genoegen verschaffen, maar zelf doet hij zo een verzoek nooit.

Soms kan hij zich mateloos ergeren aan de rechtbank. Dat kwam vroeger natuurlijk ook wel voor, maar hij kan het steeds slechter verbergen. Het lange wachten voordat een zaak wordt uitgeroepen, de obligate excuses die daarop volgen, het trage voorhouden van stuk-

illustratie: Floris Tilanus

ken, de onbegrijpelijke motiveringen, en dan een kleurloze opmerking van de voorzitter als: 'Ik hoor het u zeggen.' Hij kan haast voorspellen, op de minuut nauwkeurig, wanneer dat zinnetje gaat klinken. Maar juist omdat hij het kan voorspellen, voelt hij telkens een lichte kramp als het gebeurt.

Zo wisselen verveling en ergernis elkaar af.

Desgevraagd zal hij zeggen dat hij een mooi beroep heeft. Hij verwijst daarbij naar de functie van het recht in de samenleving, en naar het grote belang van de handhaving van de mensenrechten, zowel in Nederland als daarbuiten. En met de zwier die hij bij vlaggen nog weet op te brengen, zal hij ook zichzelf even overtuigen.

Permanente opleiding

JURIDISCH

ARBEIDSRECHT

Vreemdelingen- en (arbeids)recht

29-06-2004 10:00 - 16:30

Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. H.S. Houwerzijl, mr. P.E. Minderhoud, mr. dr. W.A. Zondag, mr. T. de Lange, mr. A.D.M. van Rijs
Kosten € 595,00 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
05 Totaal

De zieke werknemer

29-06-2004 10:00 - 16:30

Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. A. Arora-Nubé, mr. drs. G.A. Diebels, mr. P.S. Fluit, mr. P.S. van Minnen, drs. M.S.A. Vegter
Kosten € 595
Opleidingspunten
05 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
05 Totaal

EUROPEES RECHT

Rule of Reason

25-06-2004 09:30 - 17:00

Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling PAO Eggen Instituut Uva,
tel. 020-5253407
Docent(en) dr. A. Biondi, prof. mr. W.T. Eijsbouts, dr. J. van de Gronden, mr. J.W. Rutgers, dr. A.A.M. Schrauwen, dr. J. Snell, prof. T. Tridimas, mr. R. Wesseling, dr. J. Wiers
Kosten € 300 geen BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
05 Totaal

FISCAAL RECHT

Besparen met BTW

22-06-2004 09:45 - 17:00

Plaats Bilthoven
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. P. Boerhof MBA, mr. A.P.

Verklaring der tekens

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het vakgebied; weinig tot geen voorkennis);
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het vakgebied; basis-kennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist);
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

van Nes
Kosten € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
05 Totaal

ONDERNEMINGSRECHT

Verdiepingscursus Vennootschapsrecht

09-06-2004 09:30 - 16:30

15-06-2004 09:30 - 16:30

22-06-2004 09:30 - 16:30

Plaats Hilversum
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. D. ter Braak, mr. M.J. Clement, mr. dr. T.P. van Duuren, mr. A.D.G. Heering, prof. mr. J.B. Huizink, mr. J.H.M. Willems
Kosten € 1.595 exclusief BTW
Opleidingspunten
15 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
15 Totaal

ONROERENDGOEDRECHT

Studiemiddag overheid en privaatrecht

10-06-2004 15:30 - 17:50

Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Vereniging voor Vastgoed Juristen,
tel. 030-2121667
Docent(en) mr. T.E.P.A. Lam
Kosten € 120 geen BTW
Opleidingspunten
02 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
02 Totaal

PERSONEN- EN FAMILIERECHT

Specialisatie-opleiding huwelijksvermogensrecht

11-06-2004 09:15 - 18:00

Plaats Utrecht
Niveau ***
Instelling BANNING Advocaten,
tel. 073-6927773
Docent(en) mr. B. Breederveld, mr. L.H.M. Zonnenberg
Kosten € 660 exclusief BTW
Opleidingspunten
06 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
06 Totaal

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente Opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de Cursuswijzer Permanente Opleiding, die drie keer per jaar verschijnt.

Specialisatie-opleiding alimentatierecht en -rekenen

08-06-2004 09:00 - 19:45

09-06-2004 09:00 - 16:15

Plaats Zeist
Niveau ***
Instelling BANNING Advocaten,
tel. 073-6927773
Docent(en) mr. A.R. van Wieren, mr. L.H.M. Zonnenberg
Kosten € 1.695 exclusief BTW
Opleidingspunten
14 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
14 Totaal

— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
04 Totaal

VREEMDELINGENRECHT

FORUM Studiedag Interetnische spanningen

24-06-2004 09:00 - 16:45

Plaats Nieuwegein
Niveau *
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. A.H. Brouwer-Korf, drs. M.C. de Groot, mr. S. Harchaoui, drs. P.M.M. Heijnen, H. El Maimouni, G. van Miltenburg, H. Scheeringa, drs. A.E. Schutte, drs. R. van Wandelen, I.M. Wierenga, dr. R. Witte
Kosten € 295 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
05 Totaal

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRECHT EN MILIEURECHT

Conference Regulating Biotechnology

27-05-2004 09:30 - 16:30

28-05-2004 09:30 - 16:30

Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling PAO Eggen Instituut Uva,
tel. 020-5253407
Docent(en) prof. R. Bronnsword, prof. W. van den Daele, prof. N. Gunningham, Z. Makuch, E.N. Meerdere Buitenlandse sprekers, prof. B. van der Meulen, dr. J. Scott, dr. L. Scott
Kosten € 240 geen BTW
Opleidingspunten
10 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
10 Totaal

BEROEPSVAARDIGHEDEN

GESPRESSTECHNIEKEN

Basisvaardigheden juridisch adviesgesprek

09-06-2004 09:30 - 17:15

23-06-2004 09:30 - 17:15

Plaats Utrecht
Niveau *
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) A. Kempers
Kosten € 995 geen BTW
Opleidingspunten
-- Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
-- Management/Organisatie
12 Totaal

STRAF(PROCES)RECHT

Complexe fraudezaken: een analyse aan de hand van de wederwaardigheden in de zogenoemde Clickfondszaak

In overleg 16:00 - 21:30

Plaats n.n.b.
Niveau **
Instelling PAO Universiteit Leiden,
tel. 071-5278666
Docent(en) prof. mr. J.F. Nijboer
Kosten € 370 geen BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
— Beroepsvaardigheden
— Management/Organisatie
04 Totaal

Statistisch Bewijs in Strafzaken

In overleg 16:00 - 21:30

Plaats Leiden
Niveau **
Instelling PAO Universiteit Leiden,
tel. 071-5278666
Docent(en) prof. mr. J.F. Nijboer
Kosten € 370 geen BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch

MANAGEMENT/ ORGANISATIE

PUBLIC RELATIONS EN RECLAME

Commerciële vaardigheden in de advocatuur

06-07-2004 09:30 - 17:30

07-07-2004 09:00 - 17:00

Plaats Zeist
Niveau **
Instelling Credo BV,
tel. 040-2463767
Docent(en) drs. L.J.M. Kuipers, drs. C.R.M.P. de Raaff
Kosten € 1.100 geen BTW
Opleidingspunten
-- Juridisch
-- Beroepsvaardigheden
12 Management/Organisatie
12 Totaal

DE ADVOCATUUR IS EEN COMMERCIËLE ZAAK GEWORDEN.

Binnen de advocatuur is de concurrentie verder toegenomen. Advocatenkantoren zien zich dan ook genoodzaakt uit te wijken naar een meer commerciële aanpak. De Relationship Manager van de ING Bank kan u helpen met de financiële gevolgen van deze omschakeling. En brengt alle commerciële mogelijkheden die hieruit volgen voor u in kaart. De Relationship Manager kent

uw branche door en door en dat maakt hem tot een uitstekende gesprekspartner voor de grootzakelijke markt. Ook kan hij u in contact brengen met de juiste specialisten binnen ING Groep. Heeft u nog geen Relationship Manager, ga dan naar www.ingbank.nl om een afspraak te maken.

ING Bank. Branche kennis van binnenuit.

meer weten

ING BANK

onderdeel van ING

FRESHFIELDS BRUCKHAUS DERINGER

Dare to take a ride

Freshfields Connect 2004/2005

Student stages bij 2 Freshfields kantoren

Voor studenten die na hun studie werkzaam willen zijn in de advocatuur of de notariële of fiscale praktijk. Je loopt stage bij twee Freshfields kantoren: zes weken in Amsterdam en vier tot zes weken bij een van onze andere 27 kantoren in Europa, Azië of de Verenigde Staten. Zo leer je niet alleen onze internationale praktijk goed kennen, maar zie je ook nog wat van de wereld.

Selectie vindt plaats op basis van het criterium *'excellent, and not too serious'*.

Voor informatie, bel Jacobine Hendrikse, T 020 485 7574 of kijk op www.freshfields.com/connect. Inschrijving met brief, cv en cijferlijst: uiterlijk 11 juni a.s. bij Berend Broerse, Freshfields Bruckhaus Deringer, Apollolaan 151, 1077 AR Amsterdam, F 020 485 7845, E berend.broerse@freshfields.com

Plaatsingsmogelijkheden in 2004 en 2005

BEZOEKADRES:
DR. HOLTROPLAAN 42, EINDHOVEN

CORRESPONDENTIEADRES:
POSTBUS 8727, 5605 LS EINDHOVEN

TELEFOON: (040) - 250 14 14
FAX: (040) - 250 14 50

E-MAIL: ADVOCATEN@BOSKAMPWILLEMS.NL
WWW.BOSKAMPWILLEMS.NL

B O S K A M P

W I L L E M S

A D V O C A T E N

In een informele werksfeer zijn op ons goed geoutilleerd kantoor 20 advocaten werkzaam in 7 verschillende secties. Wij zijn op zoek naar een **medewerker (m/v)** met tenminste 4 à 5 jaar werkervaring op het gebied van het **ondernemingsrecht** en het **insolventierecht**.

Wij bieden een uitdagende baan en passende primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Meer informatie over ons kantoor is beschikbaar op www.boskampwillems.nl. U kunt desgewenst ook contact opnemen met de heer mr. Huub van der Westen.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan Monique Viana Fuentes - Jonker, onze personeelsfunctionaris.

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeer ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

Holender Ventures B.V. Amsterdam is looking for a **full time lawyer** to work in the Amsterdam office.

Holender Ventures B.V. is a subsidiary of an Israeli law firm operative since 2001 which is engaged in two main activities: (1) granting trust services and (2) assisting the Israeli law firm's clients in their legal matters in Europe and as well as their business activities.

Required qualifications and skills:

- qualified Israeli lawyer (holder of an Israeli Bar certification) with legal working experience
- knowledge of EU law in field of business, commercial and tax law
- excellent English and Hebrew; Dutch - an advantage
- strong written and oral communication skills

Reactions to: Holender Ventures B.V.,
Rapenburgerstraat 204, 1011 MN Amsterdam,
e-mail: holender@hetnet.nl, Fax: (020) 330 54 44.

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Barneveld, mr. D.J.P. van, Burg. Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259200, fax 038-4259252, e-mail info@nysingh.nl

Binsbergen, mr. C.J. van, Langpoort 4 (6001 CL) postbus 270 (6000 AG) Weert, tel. 0495-536138, fax 0495-539134, e-mail info@abenslag.nl

Bogaart, mr. J.B., Nieuweweg 8 (6301 EN) postbus 803 (6300 AV) Valkenburg, tel. 043-6014217, fax 043-6013326

Borsjé, mr. P., Droogbak 1 a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119698, fax 020-7119999, e-mail pascal.borsje@cliffordchance.com

Brinkhuis, mw. mr. D., Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772000, fax 020-5772700, e-mail info@houthoff.com

Bijl, mw. mr. S., Koninginneweg 51 (1075 CG) Amsterdam, tel. 020-6798020, fax 020-6798660

Caspers, mr. J.F., Nieuwe Gracht 76 (2011 NJ) postbus 5581 (2000 GN) Haarlem, tel. 023-5325950, fax 023-5426596, e-mail fc@eble.nl

Dahrl, mw. mr. K. el, Julianalaan 25 (5211 BB) Den Bosch, tel. 073-6143777, fax 073-6124070, e-mail

k.dahrl@baudoinadvocaten.nl

Deugd, mr. T. de, Marktplein 2 (1421 AC) Uithoorn, tel. 0297-566064, fax 0297-532513, e-mail info@oudaen-advocaten.nl

Duynveldt-Franken, mw. mr. A.W.E.S. van, Kanaalpark 144 (2321 JV) postbus 114 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5791700, fax 071-5722462, e-mail info@teekenskarstens.nl

Goeijers, mw. mr. M.C.J.A.M., Raadhuisplein 1 (3891 ER) postbus 1 (3890 AA) Zeewolde, tel. 036-5229400, fax 036-5222394

Haan, mw. mr. L.K., Schouwburgplein 30-34 (3012 CL) postbus 1488 (3000 BL) Rotterdam, tel. 010-4444369, fax 010-4125050

Heijden, mr. C.M. van der, Drentestraat 21 (1083 HK) postbus 7925 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-5497373, fax 020-6429013

Hoelck-Audiffred, mw. mr. T., Heereweg 139 (2161 BA) Lisse, tel. 0252-419121, fax 0252-415660

Hoftijzer-Schreuder, mw. mr. R.R., Meent 94 (3011 JP) postbus 21390 (3001 AJ) Rotterdam, tel. 010-4137000, fax 010-4145719, e-mail info@vantraa.nl

Hove, mw. mr. G.M. ten, Emmalaan 23 (1075 AT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 020-6626606, e-mail info@ka-advocaten.nl

Janssen, mr. P.G., Noorderpoort 7 (5916 PJ) postbus 496 (5900 AL) Venlo, tel. 077-3201920, fax 077-3513491, e-mail info@vls.nl

Kok, mw. mr. J., Broederweg 11 (8261 GS) postbus 161 (8260 AD) Kampen, tel. 038-3316777, fax 038-3317296, e-mail info.kampen@twadvocaten.nl

Kropfeld, mw. mr. S., Lorentzpark 3 (9351 VJ) Leek, tel. 0594-587222, fax 0594-587223

Polak, mw. mr. M., Oude Enghweg 2 (1217 JC) postbus 272 (1200 AG) Hilversum, tel. 035-6721821, fax 035-6721888, e-mail hilversum@cmsderks.nl

Pouw Kraan, mr. J.N. van der, Herenweg 115 (2402 ND) postbus 357 (2400 AJ) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-442417, fax 0172-442028, e-mail info@willedonker.nl

Raaijmakers, mr. R., Dr. Holtropaan 42 (5652 XR) postbus 8727 (5605 LS) Eindhoven, tel. 040-2501414, fax 040-2501450, e-mail advocaten@boskampwillems.nl

Roderburg, mr. K., Keizersgracht 278 (1016 EW) postbus 15812 (1001 NH) Amsterdam, tel. 020-3305409, fax 020-3304666

Schuppen, mr. H. van, Koningslaan 60 (1075 AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam, tel. 020-6645111, fax 020-6620470, e-mail info@fortadvocaten.nl

Segers, mr. T., Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927689, e-mail info@banning.nl

Souman, mr. J.L., Terborchstraat 13 (8011 GD) postbus 289 (8000 AG) Zwolle, tel. 038-4238348, fax 038-4238349

Stikkelbroeck, mw. mr. D., Hendrik Hoogersstraat 2 (6524 AB) postbus 1125 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3225245, fax 024-3600927, e-mail phijffer@balienet.nl

Stokvis, mw. mr. M.N., Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533616, fax 020-5533773, e-mail margriet.stokvis@lovells.com

Triest, mw. mr. A.R. van, Parkweg 12 (5282 SM) postbus 127 (5280 AC) Bostel, tel. 0411-675533, fax 0411-684895, e-mail info@bogaertsenengroenen.nl

Valk, mr. C.J. de, Brink 16 (1251 KW) Laren, tel. 035-6426911, fax 035-5022098

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Veen, mw. mr. I.G.G., Storkstraat 22 (3833 LB) postbus 315 (3830 AJ) Leusden, tel. 033-4321957, fax 033-4321956, e-mail info@assumdelft.nl

Verduijn, mr. G.J., Ramstraat 31-33 (3581 HD) postbus 13086 (3507 LB) Utrecht, tel. 030-2122800, fax 030-2520244, e-mail gj.verduijn@kbs.netlaw.nl

Verhaar, mw. mr. I.M., Burg. Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259200, fax 038-4259252, e-mail info@nysingh.nl

Vossen, mr. F.H.L., Liesbosstraat 45 (4813 BC) postbus 2005 (4800 CA) Breda, tel. 076-5226470, fax 076-5226413, e-mail info@koch-heuvel.nl

Vuren, mw. mr. H.C. van, Ligusterbaan 1 (2908 LW) postbus 872 (2900 AW) Capellen a/d IJssel, tel. 010-4581422, fax 010-4519198

Wezel, mw. mr. t.K. van, Paradijslaan 42 (5611 KP) postbus 4647 (5601 EP) Eindhoven, tel. 040-2124198, fax 040-2123269

Wouw, mw. mr. P.M.A.C. van de, Wittevrouwstraat 44 (3512 CV) postbus 13078 (3507 LB) Utrecht, tel. 030-2318534, fax 030-2321646

PRAKTIJK NEERGELEGD

Alting van Geusau, mr. C.W.J.M.

Brussel/België 01-03-2004

Arts, mr. J.M.J. Den Haag 01-03-2004

Barnhoorn, mw. mr. K.W. Amsterdam

04-03-2003

Braamhaar, mr. P. Hengelo (O) 01-04-2004

Cordang, mw. mr. A.P.J. Venlo 01-03-2004

Crommelin, mr. S. Den Haag 01-03-2004

Fanoy, mw. mr. N.A.M.E.C. Amsterdam

01-03-2004

Groot, mw. mr. L. de Amsterdam 01-03-2004

Haasnoot, mr. J.M. Den Haag 01-04-2004

Herreveld, mr. F.R. Amsterdam 31-03-2003

Heuvel, mw. mr. A.A.M. van Amsterdam

01-03-2004

Heuvel, mw. mr. S.M. van den Amsterdam

30-11-2003

Hoek, mw. mr. L.M. van der Den Haag

08-01-2004

Hulsel, mw. mr. M. van Groningen

01-04-2004

Janssen, mr. J.H. Den Haag 01-04-2004

Kellogg, mr. M.W. Amsterdam 01-03-2004

Knoppers, mr. J. Utrecht 31-03-2004

Korvemaker, mr. B. Leeuwarden 26-01-2004

Laukens, mw. mr. C. Barendrecht 01-04-2004

Lindenkamp, mw. mr. M.I. Amsterdam

28-07-2003

Meijer, mw. mr. E.E. Amsterdam 30-06-2003

Quant, mr. L.H.A.J.M. Utrecht 01-04-2004

Schortinghuis, mr. R.W. Amsterdam

01-02-2004.

Schueler, mr. B.J. Den Haag 01-01-2004

Segers, mr. F.T.G.J. Amsterdam 01-03-2004

Senden, mw. mr. M. Maastricht 01-04-2004

Sepers, mw. mr. G. Rotterdam 07-04-2004

Smit, mw. mr. B. Amsterdam 22-03-2004

Stapels, mr. R.F.P.M. Haarlem 26-03-2004

Suer, mr. R.A. Amsterdam 05-03-2004

Tewes, mw. mr. B. Amsterdam 01-03-2004

Thuis, mr. J.A. Haarlem 15-03-2004

Vogel, mr. V.M. Zutphen 01-04-2004

Wakkie, mr. P.N. Amsterdam 01-02-2004

Wolters, mr. H. Tiel 31-03-2004

Würdemann, mw. mr. C.E. Amsterdam

01-03-2004

OVERLEDEN

Aben, mr. L.M. Weert 28-11-2003

Oosten, mr. R.J.van Den Haag 04-03-2004

KANTOORVERPLAATSING

Apeldoorn, mr. J.C. van: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Bassyouni, mw. mr. B. el (Den Haag): Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042261, fax 010-4041962, e-mail

bardies.bassyouni@simmons-simmons.com

Berg, mr. J.E.J. ten (Den Haag): Maliesingel 20 (3581 BE) postbus 354 (3500 AJ) Utrecht, tel. 030-2320800, fax 030-2341644, e-mail tenberg@wijnstael.nl

Berg, mw. mr. K. (Amsterdam): 650 Fifth

Avenue, 4th floor (NY10019) New York/Verenigde Staten van Amerika, tel. 001-2122594100, fax 001-2124249100, e-mail karen.berg@debrauw.com

Boender, mr. L.Th.A.: Parkstraat 4 (3016 BD) postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709, e-mail boender@dvdw.nl

Bosma, mw. mr. M.E. (Delft): Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-6747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Brackmann, mw. mr. S.C. (Amsterdam): Adrianalaan 221 (3053 ZC) Rotterdam, tel. 010-2181945, fax 010-2181849, e-mail brackmann@aanbestedingsspecialist.nl

Branger, mw. mr. S.H.M.: Kennemerstraatweg 4 (1815 LA) postbus 1089 (1810 KB) Alkmaar, tel. 072-5129083, fax 072-5129102

Broekers, mw. mr. J.P. (Den Haag): Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406440, fax 010-4364400, e-mail j.broekers@plpl.nl

Bruurs, mr. R.A.P. (Middelburg): Korvelseweg 142 (5025 JL) postbus 1095 (5004 BB) Tilburg, tel. 013-4635599, fax 013-4632266, e-mail r.bruurs@kantoorrvanzijl.nl

Bruijn, mw. mr. B.K. (Utrecht): Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail debruijn@kadw.nl

Büchner, mw. mr. E.M.H.: Amstelveenseweg 500 (1081 KL) postbus 810 (1000 AV) Amsterdam, tel. 020-5418859, fax 020-5418723, e-mail elvira.buchner@ing.com

Burema, mw. mr. J.A.: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Bijleveld, mr. H.C.: Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785415, fax 020-5785814, e-mail hugo.bijleveld@loyensloeff.com

Het Bureau van de Orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
N.a.w. gegevens advocatuur	070 - 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070 - 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070 - 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Opleiding: alle vragen (09.00-12.00 uur)	070 - 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Communicatie: Advocatenblad, brochures et cetera	070 - 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 - 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Carlier, mw. mr. B.J.P. (Delft): Plein 13 h (2291 CA) postbus 35 (2290 AA) Wateringen, tel. 0174-290190, fax 0174-290315, e-mail carlier@ebhadvocaten.nl

Claassen, mw. mr. J.J.C.M. (Sint-Oedenrode): Stationsstraat 15 (5121 EB) postbus 220 (5120 AE) Rijen, tel. 0161-224457, fax 0161-224508, e-mail info@advocatenkantoordaniels.nl

Coumou, mr. H.C.J. (Amersfoort): Kerklaan 37 (7311 AC) postbus 10482 (7301 GL) Apeldoorn, tel. 055-5212491, fax 055-5214731, e-mail info@dusseldorpcns.nl

Crutzen, mr. J.L. (Helmond): Schaesbergerweg 8 (6415 AH) Heerlen, tel. 045-5725953, fax 045-5725935

Dam, mw. mr. D. van: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Doel, mw. mr. P.A.J. van den (Rotterdam): Aegonplein 50 (2591 TV) postbus 6 (2501 AC) Den Haag, tel. 070-3447256, fax 0703447260, e-mail pvandendoel@aegon.nl

Doornik, mr. P.F.: Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785432, fax 020-5785814, e-mail frank.doornik@loyensloeff.com

Dijk, mr. Y.K. van (Zwolle): K.R. Poststraat 91 (8441 EN) postbus 612 (8440 AP) Heerenveen, tel. 0513-655555, fax 0513-655550

Dijkman, mr. N.E.W. van: Dijsselhofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

End, mr. A. van den: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Flcury, mr. J.: 10 Upper Bank Street (E14 5JJ) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-2070061000, fax 0044-2076005555, e-mail joachim.flcury@cliffordchance.com

Geuze, mr. M.A.: Herculesplein 203 (3584 AA) postbus 85299 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2523520, fax 030-2512741, e-mail info@atmadvocaten.nl

Govaerts, mr. M. (Toronto/Canada): 1 Mayfair Place Devonshire House (W1J 8AJ) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-2079516778, fax 0044-2079519797, e-mail michiel.govaerts@uk.ev.com

Harent, mw. mr. A.: Singel 419 (3311 HG) Dordrecht, tel. 078-6148484, fax 079-6137745

Hocks, mr. B.A. (Maastricht): Vlotstraat 2-4 (6417 CB) Heerlen, tel. 045-5600987, fax 045-5742029, e-mail info@hvsadvocaten.nl

Holten, mr. drs. K.M.: Professor Holstlaan 4 (5656 AA) Eindhoven, tel. 040-2724112, fax 040-2724005, e-mail koen.van.holten@philips.com

Honig, mw. mr. R.C.: Plantage Middenlaan 10 (1018 DD) Amsterdam, tel. 020-5353333, fax 020-5353334, e-mail info@vvsadvocaten.nl

Horstman, mr. R.: Parkstraat 4 (3016 BD) Postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709, e-mail horstman@dvdw.nl

Kloosterman, mr. J.B.: Parkstraat 4 (3016 BD) postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709, e-mail kloosterman@dvdw.nl

Koning, mr. J.M. de: Postbus 35105 (3005 DC) Rotterdam, tel. 010-2110160, fax 010-2110166, e-mail dekonig@dkr-advocaten.nl

Kooij, mr. N.D.J.: Randstad 21-09 c (1314 BD) postbus 1454 (1300 BL) Almere, tel. 036-5345455, fax 036-5345600, e-mail adv.kooij@wxs.nl

Korver, mr. K.A.: Herengracht 499 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5352525, fax 020-4126111, e-mail secretariaat@yorkadvocaten.nl

Krikke, mr. K.A. (Veenendaal): Oude Gracht 92 (3511 AV) postbus 1055 (3500 BB) Utrecht, tel. 030-2310310, fax 030-2316458, e-mail doedens@planet.nl

Kroeze, mw. mr. E.H.: Postmastraat 52-54 (4105 DW) postbus 531 (4100 AM) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezervierenland.nl

Kuilt, mw. mr. S. (Oud-Beijerland): Burgemeester van Loonstraat 73 (4651 CC) postbus 3 (4650 AA) Steenberg, tel. 0167-521508, fax 0167-521289

Lugard-van Basten Batenburg, mw. mr. M.L.C. (Rotterdam): Henry Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus 156 (2990 AD) Barendrecht, tel. 0180-642000, fax 0180-642001, e-mail b@borsboomhamm.nl

Lyon, mr. J.C.R. de: Herengracht 499 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5352525, fax 020-4126111, e-mail secretariaat@yorkadvocaten.nl

Meeter, mr. F.: Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 AR) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4810569, e-mail meeter@herikverhulst.nl

Michiels, mw. mr. S.H.J.: Oostmaaslaan 71 (3063 AN) postbus 4361 (3006 AJ) Rotterdam, tel. 010-8801700, fax 010-8801999, e-mail smichiels@akd.nl

Moorsel, mr. R.C.M. van (Amsterdam): Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail info@herikverhulst.nl

Mulder, mr. F.J.H. (Bloemendaal): Van Heuven Goedhartlaan 935 (1181 LD) Amstelveen, tel. 020-5470140, fax 020-6400306

Nhass, mw. mr. S. (Utrecht): Barbarasteeg 1 (2611 BM) postbus 3108 (2601 DC) Delft, tel. 015-2152929, fax 015-2146599, e-mail info@vuurensleclercq.nl

Palm, mr. B.A.: Nieuwegracht 17 (3512 LC) Utrecht, tel. 030-2341150, fax 030-2341153, e-mail babalm@planet.nl

Renzen, mr. M.W.: Postbus 35105 (3005 DC) Rotterdam, tel. 010-2110160, fax 010-2110166, e-mail renzen@dkr-advocaten.nl

Rossum, mr. J.P. van (Amsterdam): Singel 120 (1015 AE) postbus 11293 (1001 GG) Amsterdam, tel. 020-3303321, fax 020-3301041, e-mail info@mrijpvanrossum.nl

Ruijters, mr. K.L. (Rotterdam): Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150, e-mail kruijters@akd.nl

Sarin, mr. S. (Hoofddorp): Nieuwe Gracht 64 (2011 NH) postbus 498 (2000 AL) Haarlem, tel. 023-5347156, fax 023-5316258, e-mail sarin@meijeradvocaten.nl

Schouten, mw. mr. T.C. (Amsterdam): Oudegracht 86 (3511 AV) postbus 503 (3500 AM) Utrecht, tel. 030-2333325, fax 030-2322328, e-mail schouten@benistant.nl

Schulz, mr. H.F.K.: Weesperstraat 394 (1018 DN) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail h.schulz@vestius.nl

Smits, mw. mr. A.M.: Hofplein 20 (3032 AC) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010500, fax 010-2010501, e-mail smits@vmw.nl

Snehtlage, mr. R.A.I.: Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-6789589, e-mail snehtlage@van-doorne.com

Steljn, mw. mr. A.J. van (Utrecht): Pelmolen 19 (3994 XX) postbus 61 (3990 DB) Houten, tel. 030-6380678, fax 030-6380674

Swier, mr. B.C.: Plantage Middenlaan 10 (1018 DD) Amsterdam, tel. 020-5353333, fax 020-5353334, e-mail info@vvsadvocaten.nl

Tesink, mw. mr. F.J.H.M. (Zwolle): Markt 16 d (7772 AE) postbus 416 (7770 AK) Hardenberg, tel. 0523-280038, fax 0523-280039, e-mail ctesink@schuldink.nl

Tieman, mr. B.J.: Gloriantdreef 4 (3562 KX) postbus 9378 (3506 GJ) Utrecht, tel. 030-2611610, fax 030-2611777

Troost, mr. R.E. (Haarlem): Jan van Nassaustraat 37 (2596 BM) Den Haag, tel. 070-3879895, fax 070-3879271, e-mail troost@kvsadvocaten.com

Tümkeya-Canimoglu, mw. mr. S. (Rotterdam): Tienweg 14 a (2671 SB) postbus 399 (2670 AK) Naaldwijk, tel. 0174-629333, fax 0174-628914, e-mail tumkaya@ebhadvocaten.nl

Veen, mr. M. van der (Enschede): Twentepoort Oost 18 (7609 RG) postbus 155 (7600 AD) Almelo, tel. 0546-543500, fax 0546-458940, e-mail info@spoorandersvissers.nl

Veldman, mr. M.: Plantage Middenlaan 10 (1018 DD) Amsterdam, tel. 020-5353333, fax 020-5353334, e-mail info@vvsadvocaten.nl

Vink, mr. B.A.: Plantage Middenlaan 10 (1018 DD) Amsterdam, tel. 020-5353333, fax 020-5353334, e-mail info@vvsadvocaten.nl

Voermans, mr. S.A.: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Vries, mr. A.J. de: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Vught, mw. mr. E.J. van: Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772331, fax 020-5772731, e-mail a.van.vught@houthoff.com

Wasscher, mr. A.P.: Herengracht 499 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5352525, fax 020-4126111, e-mail secretariaat@yorkadvocaten.nl

Wee, mr. A.J. ter: Nagellstraat 4 (8011 EB) postbus 40048 (8004 DA) Zwolle, tel. 038-4600111, fax 038-4600303

Wensing, mr. S.A.: Handelsweg 14 (9301 ZN) Roden, postbus 8 (9320 AA) Peize, fax 0592-544441, e-mail wensingoranje@hotmail.com

Willemsen, mw. mr., C.E.: Postmastraat 52-54 (4105 DW) postbus 531 (4100 AM) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezervierenland.nl

Wind, mw. mr. E. de: Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789242, fax 020-6789589, e-mail wind@van-doorne.com

Ijzendoorn, mw. mr. C. van (Soest): Oostdam 1 (3441 EM) postbus 155 (3440 AD) Woerden, tel. 0348-418780, fax 0348-420185, e-mail email@lagrolaw.nl

Zande, mr. M.W.E. van der (Amsterdam): Wilhelminapark 30 a (3581 NH) postbus 14032 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2380799, fax 030-2341197

Zappey, mr. A.J.: Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

De Koning & Renzen Advocaten (mrs. J.M. de Koning en M.W. Renzen) Postbus 35105 (3005 DC) Rotterdam, tel. 010-2110160, fax 010-2110166

Kroeze Rivierenland Advocaten & Mediators (mrs. E.H. Kroeze en C.E. Willemsen) Postmastraat 52-54 (4105 DW) postbus 531 (4100 AM) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezervierenland.nl

Levenbach Advocaten (mrs. A.J. de Vries, A.J. Zappey, D. van Dam, S.A. Voermans, J.A. Burema, A. van den End en J.C. van Apeldoorn) Oranje Nassaulaan 17 (1075 AH) postbus 53081 (1007 RB) Amsterdam, tel. 020-6646511, fax 020-6647076

Vink Veldman & Swier Advocaten (mrs. B.A. Vink, M. Veldman, B.C. Swier en R.C. Honing) Plantage Middenlaan 10 (1018 DD) Amsterdam, tel. 020-5353333, fax 020-5353334, e-mail info@vvsadvocaten.nl

York Advocaten / Lawyers (mrs. R.A. Korver, A.P. Wasscher en J.C.R. de Lyon) Herengracht 499 (1017 BT) Amsterdam, tel. 020-5352525, fax 020-4126111, e-mail secretariaat@yorkadvocaten.nl

MEDEVESTIGING

Duijnstee Van der Wilk (mrs. L.Th.A. Boender, R. Horstman en J.B. Kloosterman) Parkstraat 4 (3016 BD) postbus 23156 (3001 KD) Rotterdam, tel. 010-4400500, fax 010-2250709

NAAMSWIJZIGING

Aartsen & Hekman Advocaten te Utrecht thans: **Aartsen, Hekman & Lodder Advocaten** Arslan Advocaten te Zwolle thans: **Arslan Wiekeraad & Ter Wee Advocaten/Procureurs** Brauer & Van de Laar te Heerlen thans: **Brauer & Crutzen** Huizinga Bloemers Vermunt Advocaten te Arnhem thans: **Huizinga Bloemers Vermunt Brands Advocaten**

Kroeze Israels Advocaten te Culemborg thans: **Israels Van Kessel Advocaten & Adviseurs** Advocatenkantoor Knoester te Steenberg thans: **Knoester & Kuit Advocaten Procureurs** Levenbach & Gerritsen te Amsterdam thans: **Levenbach Advocaten**

Van Apeldoorn Van den End te Amsterdam thans: **Levenbach Advocaten** Kooij & Zwiers Advocaten te Almere thans: **Randstad Advocaten**

LegalMaster Advocaten te Amsterdam thans: **Vestius Advocaten**

BEZOEKADRES/POSTBUS/

TEL./FAX/E-MAIL

Achekar, mr. drs. M.F. te Amsterdam: Veemarkt 150 b (1019 DE) Amsterdam

Arslan Wiekeraad & Ter Wee Advocaten / Procureurs te Zwolle: Van Nagellstraat 4 (8011 EB) Zwolle

Advocatenkantoor Beijne te Amsterdam: Parnassusweg 8 (1076 AN) Amsterdam

Bremer De Zwaan te Amsterdam: Singel 104 (1015 AD) Amsterdam

Brugge, mr. R.K. van der te Den Haag: Javastraat 74 (2585 AS) Den Haag

Hoogerwerf & Van den Oudenaller advocaten te Dordrecht: Singel 419 (3311 HG) Dordrecht
Israels Van Kessel Advocaten & Adviseurs te Culemborg: e-mail info@israelsvankessel.nl
Lieuw Advocaten te Amsterdam: Frans van Mierisstraat 50 a (1071 RV) Amsterdam
Mare, mw. mr. M. de te Utrecht: postbus 26 (3500 AA) Utrecht, fax 030-2919895, e-mail demaremediation@zonnet.nl
Peters & Van Dijk Advocaten en Mediators te Amersfoort: Stadsring 99 (3811 HP) Amersfoort

Van der Schaar Advocaten te Amsterdam: Prins Hendrikkade 84-85 (1012 AE) Amsterdam
Schovers Advocatenkantoor te Amersfoort: Markt 38 (4841 AC) Prinsenbeek
Strengers Advocatenkantoor te Amersfoort: Coelhorsterweg 13 (3828 PA) Hoogland
Vestius Advocaten te Amsterdam: e-mail info@vestius.nl

RECTIFICATIE

In *Advocatenblad* nummer 4 (2004) is onder het kopje 'Beëdigd als advocaat en procureur' opgenomen mw. mr. H. Öntas. Dit moet zijn: **mw. mr. G. Öntas**.

In *Advocatenblad* nummer 5 (2004) is onder het kopje 'praktijk neergelegd' abusievelijk vermeld: mw. mr. E.Th.M. Sneek.

De rechtbank Amsterdam heeft deze fout inmiddels hersteld en mevrouw Sneek (met terugwerkende kracht) wederom ingeschreven als advocaat en procureur.

Rectificatie

In *Advocatenblad* 2004-6 is een fout geslopen in het Model vergewisverklaring bij de Verordening tot wijziging van artikel 3, vierde lid van de Verordening op de praktijkuitoefening in dienst-

betrekking (pagina 316-317). In de noot bij de vergewisverklaring (betreffende artikel 60 WTV, aanhef sub a) is ten onrechte ook sub b afgedrukt. Hieronder het model met de correcte noot.

MODEL VERGEWISVERKLARING

Geachte heer / mevrouw,

Op grond van artikel 60, aanhef, onder a van de Wet toezicht verzekeringbedrijf 1993¹ en krachtens de polisvoorwaarden van de door u met verzekeraar X afgesloten rechtsbijstandverzekering hebt u op het moment dat er een gerechtelijke of administratieve procedure gevoerd gaat worden, het recht om een advocaat van uw keuze aan te wijzen.

Dat moment heeft zich recent in uw zaak voorgedaan.

NOOT

¹ Artikel 60, aanhef, sub a WTV luidt als volgt:
Een verzekeraar die overeenkomstig artikel 58, eerste, tweede of vierde lid, de branche Rechtsbijstand uitoefent, draagt er zorg voor dat uitdrukkelijk in de overeenkomst van verzekering wordt bepaald dat het verze-

Ik ben advocaat in dienstbetrekking bij uw rechtsbijstandverzekeraar X.

Of:

Ik ben advocaat in dienstbetrekking bij het zelfstandige schaderegelingskantoor Y dat in opdracht van uw rechtsbijstandverzekeraar X de feitelijke rechtsbijstand verleent.

Ik heb u op(datum) telefonisch/schriftelijk (doorstrepen wat niet van toepassing is) gewezen op uw recht om een advocaat van uw keuze aan te wijzen.

kerde in ieder geval vrij staat een advocaat of andere rechtens bevoegde deskundige te kiezen indien:
a. een advocaat of andere rechtens bevoegde deskundige wordt verzocht de belangen van de verzekerde in een gerechtelijke of administratieve procedure te verdedigen, te vertegenwoordigen of te behartigen.

Daarvan gebruikmakende, hebt u mij verzocht in deze zaak als uw advocaat op te treden c.q. mijn werkzaamheden in deze zaak voort te zetten.

Deze brief dient er dan ook toe uw advocaatkeuze te bevestigen.

Hoogachtend,

Mr. Z
Advocaat

(advertentie)

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Schalke & Partners

Bedrijfsrecherche

BEWIJST WAT U EIST

Schalke & Partners bv
Postbus 2215, 4800 CE Breda
T. 076-5221144 / F. 076-5221264 / E. info@schalke.nl / W. www.schalke.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

REIKWIJDTE GEDRAGSREGEL 18

Hof van Discipline, 22 juni 2001; nr. 2981

(mrs. Franssen, Bekkers, Van Voorst van Beest, Sterk en Arpeau)

Hof van Discipline, 25 augustus 2000; nr. 2981

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Meeter, Van Grinsven, De Jong Schouwenburg en Vermeulen)

Raad van Discipline Den Haag, 28 juni 1999

(mrs. Van der Wind, Brouwer, Van den Dries, Jansen en Vermeulen)

Strekking en reikwijdte van gedragsregel 18. Revisie

- *Advocatenwet, artikel 46 (5.1. Regels die betrekking hebben op de juridische strijd)*
- *Gedragsregel 18*

Feiten

Mr. X voerde namens zijn cliënte, de brandverzekeraar A, verweer tegen een vordering van de verzekerde B. Het primaire verweer was dat A geen dekking hoefde te verlenen, subsidiair betoogde mr. X dat een gedeelte van de vordering niet toekwam aan B maar aan de hypothecair belang verzekeraar C. Het primaire verweer werd verworpen, het subsidiaire verweer gehonoreerd.

Vervolgens – 10 jaar na de start van de eerste procedure – begon mr. Y voor de hypothecair belang verzekeraar C een procedure tegen A. mr. X voerde als verweer dat die vordering inmiddels was verjaard en de rechtbank besliste ook in die zin.

Mr. Y stelde daarop voor C hoger beroep in.

Dit was voor mr. X aanleiding om rechtstreeks aan C een brief te sturen met (onder meer) de volgende inhoud:

‘In bovengenoemde zaak zocht u, bijgestaan door mr. Y, regres op mijn cliënte A. Ik heb destijds aan mr. Y uiteengezet dat die vordering kansloos is, omdat zij al lang en breed is verjaard.

...

Tot mijn niet-geringe verrassing constateer ik nu dat u tegen het vonnis van de rechtbank hoger beroep heeft ingesteld en A heeft gedagvaard voor het Hof Den Haag.

Voor mijn cliënte is nu de maat vol. Zij voelt er niet voor om zich nog langer te laten opdringen dat zij allerlei kosten voor het voeren van een volstrekt overbodige procedure moet maken. Ik zeg u dan ook aan dat, als u deze bij voorbaat kansloze procedure tegen A in hoger beroep voortzet, A zich vrij acht om alle daaruit voortvloeiende en door u onrechtmatig veroorzaakte kosten op u te verhalen.’

Op dezelfde dag zond mr. X een fax aan mr. Y met (onder meer) de volgende inhoud:

‘Tot haar verbazing heeft u namens C hoger beroep ingesteld. Aldus handelt u onzorgvuldig tegenover mijn cliënte die immers opnieuw voor allerlei nodeloze kosten wordt gesteld.

Mijn cliënte is niet voornemens dit alles lijdzaam af te wachten. Ik zeg u nu aan dat ik mij namens A het recht voorbehoud om alle kosten waarvoor A als gevolg van deze zinloze procedure is en gaat worden gesteld, op u te verhalen.

Ook uw cliënten handelen onzorgvuldig en ook hen houd ik op dezelfde wijze aansprakelijk. Waar het hier gaat om een aanzegging met rechtsgevolg als bedoeld in gedragsregel 17 (bew: bedoeld zal zijn: 18) heb ik mij vandaag ook rechtstreeks gewend tot uw cliënte C. Een kopie van mijn brief aan C voeg ik hierbij.’

Mr. Y heeft vervolgens een klacht tegen mr. X ingediend. Die klacht is door de Raad van Discipline als volgt weergegeven:

‘De klacht behelst dat mr. X door het schrijven van de brief aan C, inbreuk heeft gemaakt op de gedragsregels, in het bijzonder regel 18 lid 2, welke beogen te voorkomen dat de advocaat van de ene partij de andere partij rechtstreeks kan intimideren of onder druk zetten. Voorts behelst de klacht dat mr. X bewust in strijd met voornoemde regel heeft gehandeld.’

Overwegingen raad

Het is een advocaat slechts dan toegestaan zich rechtstreeks tot de wederpartij te wenden indien hij een aanzegging doet met rechtsgevolg en onder voorwaarde dat hij gelijktijdig een kopie van die aanzegging aan de advocaat van de wederpartij stuurt.

De wijze waarop mr. X van genoemde regel gebruik heeft gemaakt, is er een die een behoorlijke advocaat niet betaamt. Mr. X heeft immers de mededeling dat hij de wederpartij aansprakelijk houdt voor de kosten van de hoger beroepsprocedure vergezeld doen gaan van mededelingen waarvan hij zich had dienen te onthouden, zoals de mededeling dat hij destijds aan mr. Y heeft uiteengezet dat de vordering van C kansloos is omdat zij hoog en breed is verjaard, dat voor de cliënte van mr. X de maat vol is en dat er sprake is van een volstrekt overbodige procedure die bij voorbaat kansloos is. Deze en dergelijke uitlatingen in de brief voegen een emotioneel gekleurde en mogelijk intimiderende argumentatie toe die niet past in een rechtstreekse aanzegging als waarvan hier sprake is. Dergelijke argumenten had mr. X slechts aan de advocaat van zijn wederpartij kenbaar dienen te maken. Dat mr. X in dezen bewust en niet per vergissing heeft gehandeld volgt uit het feit dat hij op dezelfde dag een kopie van zijn brief aan de klager heeft gefaxt.

De raad acht de klacht derhalve gegrond in die zin dat mr. X door het schrijven van de brief aan de cliënte van klager niet heeft gehan-

deld zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Volgt gegrondverklaring van de klacht met oplegging van de maatregel van enkele waarschuwing.

Overwegingen hof

Het hof gaat uit van de klachtomschrijving door de Raad, nu daartegen geen grief was gericht.

De door mr. X tegen de beslissing van de raad aangevoerde grieven richten zich tegen het oordeel van de raad dat mr. X door de wijze waarop hij de aanzegging aan C. heeft verwoord in strijd heeft gehandeld met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt.

Uitgangspunt bij de beoordeling van de klacht moet zijn dat, zoals ook is neergelegd in het eerste lid van gedragsregel 18, een advocaat die zich in verbinding wil stellen met een wederpartij waarvan hij weet dat deze wordt bijgestaan door een advocaat, dit slechts doet door tussenkomst van die advocaat, tenzij laatstgenoemde hem toestemming geeft zich rechtstreeks tot diens cliënt te wenden. Een uitzondering op deze regel kan worden aanvaard – het tweede lid van gedragsregel 18 voorziet daarin – wanneer het gaat om een aanzegging die, om het daarmee beoogde rechtsgevolg te kunnen bewerkstelligen, rechtstreeks aan de andere partij moet worden gedaan.

In de beslissing van de raad ligt besloten dat de raad van oordeel is dat de in de klacht bedoelde brief een dergelijke aanzegging behelst.

Het hof deelt dit oordeel niet.

In die brief zegt mr. X C aan dat indien zij het door haar in de tussen haar en zijn cliënt A aanhangige procedure ingestelde hoger beroep voortzet, zijn cliënt zich vrij acht om alle daaruit voor haar voortvloeiende en door C onrechtmatig veroorzaakte kosten op C te verhalen. De brief bevat voorts een motivering van het standpunt van A dat C door het voortzetten van de beroepsprocedure onrechtmatig handelt. Niet valt in te zien dat aan deze rechtstreeks aan C gedane aanzegging enig rechtsgevolg is verbonden dat niet verbonden zou zijn aan eenzelfde door tussenkomst van de klager gedane aanzegging. Het gaat daarbij immers slechts om de mededeling dat en waarom de voorgenomen handelwijze van C door A als onrechtmatig wordt beschouwd en de mededeling dat A aanspraak zal maken op vergoeding van de daaruit voor haar voortvloeiende schade.

Uit het voorgaande volgt dat, naar het oordeel van het hof, mr. X in strijd heeft gehandeld met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt door zich, zonder dat daartoe enige noodzaak bestond, bij brief rechtstreeks te wenden tot de cliënt van de klager. De klacht is dan ook gegrond. Gelet op de aard en de ernst van het verwijt dat mr. X kan worden gemaakt, acht het hof oplegging van de ook door de raad opgelegde maatregel passend, waarbij het hof in aanmerking neemt dat de brief, hoewel minder zakelijk van toon, niet in zodanige bewoordingen is gesteld dat aannemelijk is dat C zich daardoor zou laten intimideren. Dit brengt mee dat de grieven geen verdere bespreking behoeven en de beslissing van de raad, zij het op andere gron-

den, dient te worden bekrachtigd.

Volgt bekrachtiging van de beslissing van de raad.

Overwegingen hof in revisie

De raad heeft de klacht gegrond verklaard en het hof heeft deze door mr. X bestreden beslissing bekrachtigd. Het hof heeft daartoe overwogen dat – anders dan in de beslissing van de raad ligt besloten – de brief geen ‘aanzegging met rechtsgevolg’ als bedoeld in gedragsregel 18 lid 2 bevat. Het hof heeft de klacht vervolgens gegrond geacht omdat mr. X in strijd heeft gehandeld met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt door zich, zonder dat daartoe enige noodzaak bestond, bij brief rechtstreeks te wenden tot de cliënt van klager.

Mr. X legt aan zijn herzieningsverzoek, kort samengevat, ten grondslag dat hij wezenlijk is verkort in de uitoefening van zijn ook voor het advocatentucht recht geldende fundamentele recht op een ‘eerlijk proces’. Volgens mr. X zijn in het bijzonder de beginselen van ‘hoor en wederhoor’ en van ‘begrenzing van de rechtsstrijd’ geschonden.

Naar het oordeel van het hof treft dit verwijt geen doel.

Het hof overweegt daartoe als volgt.

Vooropgesteld wordt dat het hof in de bestreden beslissing is uitgegaan van de door de raad vastgestelde en als zodanig niet-bestreden feiten. Het stond het hof vrij om binnen dat feitencomplex te beoordelen of mr. X onbetamelijk heeft gehandeld, als bedoeld in de derde norm van de eerste volzin van artikel 46 Advocatenwet.

Blijkens de bestreden beslissing heeft het hof de door klager (*bew:* bedoeld zal zijn: mr. X) geschreven brief aan de maatstaf van die derde norm beoordeeld en is het tot de beslissing gekomen dat mr. X met het rechtstreeks schrijven daarvan aan C inderdaad onbetamelijk heeft gehandeld.

De enkele omstandigheid dat het hof daarbij aansluiting heeft gezocht bij de hoofdregel van gedragsregel 18 lid 1 in plaats van bij de uitzondering van gedragsregel lid 2 brengt – anders dan mr. X betoogt – niet mee dat het hof buiten de rechtsstrijd is getreden.

Het hof neemt hierbij in aanmerking dat de gedragsregels de normen onder woorden brengen, die naar de heersende opvatting in de kring der advocaten behoren te worden in acht genomen bij de uitoefening van het beroep van advocaat. De gedragsregels kunnen worden gezien als een de advocaat en de tuchtrechter tot richtlijn dienende, maar niet bindende uitwerking van de in artikel 46 van de Advocatenwet geformuleerde normen. Zij vormen derhalve niet de vastlegging van het voor de advocaten geldende tuchtrecht. De inhoud van dat tuchtrecht wordt vastgesteld door de tuchtrechter op basis van – voorzover hier van belang – de reeds genoemde derde norm van artikel 46 Advocatenwet, inhoudende dat de advocaat zich dient te onthouden van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Verwijzing naar (in het bijzonder) gedragsregel 18 lid 2 in de omschrijving van de klacht betekent derhalve nog niet dat het hof zich dient te beperken tot toetsing van de handelwijze van mr. X aan dit onderdeel van de gedragsregels.

Voorzover mr. X wil betogen dat de bestreden beslissing een met de eisen van een goede procesorde onverenigbaar verrassingsbeslissing oplevert, faalt ook dit betoog, daar – nog daargelaten wat overigens van die stelling zij – blijkens de notulen van de mondelinge behandeling van het appel van mr. X ter zitting van het hof van 30 juni 2000 reeds is gesproken over de vraag of de brief een ‘aanzegging met rechtsgevolg’ bevat, dan wel de hoofdregel van gedragsregel 18 lid 1 aan de orde is.

Ook overigens is niet gebleken dat mr. X op enigerlei wijze is beperkt in zijn verdediging of dat het beginsel van ‘hoor en wederhoor’ jegens hem is geschonden.

Het hof wijst dan het verzoek van mr. X tot herziening van de beslissing van het hof van 25 augustus 2000 af.

Noot

Door een misverstand binnen de Commissie is publicatie van deze uitspraken (te) lang achterwege gebleven. Dat is jammer, want ze geven bepaald aanleiding tot enkele kanttekeningen.

1. Laat ik vooropstellen dat ik persoonlijk niet ben gecharmeerd van het schrijven van een brief als mr. X in casu deed.
Het komt steeds vaker voor, is mijn perceptie, dat advocaten zulke brieven met aansprakelijkstellingen aan wederpartijen of hun advocaten versturen maar als die brieven geen succes hebben volgt vrijwel nooit de sanctie waarmee wordt gedreigd – een procedure uit misbruik van procesrecht – en dat lijkt mij de enige (behoorlijke) ratio van zo’n brief te zijn. Anders kan het snel louter als een poging tot intimidatie worden gezien. (Ik haast mij te zeggen dat in dit geval C aan het hof heeft laten weten zich niet geïntimideerd gevoeld te hebben en het hoger beroep in de civiele procedure tijdens de klachtzaak heeft ingetrokken.)
2. Het voorgaande neemt niet weg dat ik mij kan voorstellen dat de beslissing van het hof in appel mr. X in vertwijfeling bracht.
De raad had, kort samengevat, gezegd: de brief is een aanzegging met rechtsgevolg als bedoeld in gedragsregel 18 lid 2, en mocht dus in beginsel aan C worden geschreven, maar de toonzetting deugde niet en daarom handelde mr. X niet als een behoorlijk advocaat betamt.
Het hof daarentegen stoorde zich enerzijds niet aan de toonzetting, achtte anderzijds de brief niet een aanzegging als bedoeld in gedragsregel 18 lid 2.
Dit laatste hangt samen met de definitie die het hof zelf voor zo’n aanzegging gaf: het moet gaan om een aanzegging die, om het daarmee beoogde rechtsgevolg te kunnen bewerkstelligen, rechtstreeks aan de wederpartij *moet* worden gedaan (en dus niet alleen aan de advocaat van de wederpartij kan worden gedaan).
3. De Commissie die in het begin van de jaren negentig de gedragsregels herzag heeft het tweede lid, een uitzondering op de verplichting van het eerste lid, nieuw toegevoegd aan de al bestaande regel, met als motivering ‘de opvatting in de rechtspraak dat aanzeggin-

gen en dergelijke gedaan aan een ander dan degene voor wie ze bestemd zijn, niet steeds als rechtsgeldig gedaan mogen worden aangemerkt’.

Ik was lid van die Commissie en ik herinner mij dat als voorbeeld diende dat een advocaat van de werkgever niet namens zijn cliënt de werknemer op staande voet kon ontslaan door een brief van die strekking aan de advocaat van de werknemer te sturen. Men kan zich daarnaast voorstellen dat in de contractuele verhouding tussen partijen aanzeggingen met rechtsgevolg (bijv. opzegging) expliciet, ook voor de wijze van aanzeggen, zijn geregeld. (In een eerdere reactie van dit nieuwe lid stond zelfs dat aanzeggingen met rechtsgevolg direct aan de wederpartij dienden te worden gedaan. Later is van dit ‘dienen’ een ‘mogen’ gemaakt om aan de advocaat alle vrijheid te geven die aanzegging te doen op een wijze als hem nuttig of nodig voorkwam.)

4. Het hof kende deze ‘wetsgeschiedenis’ niet en was daaraan dan ook niet gebonden maar het is toch een hele stap om via een eigen interpretatie het ‘mag’ van de tekst te veranderen in: ‘het mag alleen als het móét’, zeker nu uit de toelichting blijkt dat men de advocaat die twijfelt wilde helpen door hem keuzes te geven. Ik hoop dat deze beslissing geen bestendige tuchtrechtelijke jurisprudentie wordt.
5. Maar ook de beslissing van het hof in revisie is opmerkelijk.

Niet door de overwegingen over het karakter van de gedragsregels als een de advocaat en de tuchtrechter tot richtlijn dienende, maar niet-bindende uitwerking van de in artikel 46 van de Advocatenwet geformuleerde normen. Dat is een standaardoverweging. Zelf kan ik met dit karakter heel goed leven.

Sommigen denken daar anders over.

Pot vond dat als op overtreding van gedragsregels sancties stonden die regels in een verordening moesten worden gezet (*Advocatenblad* 1989, pagina 213).

Eenzelfde wens, zij het op heel andere gronden, bestaat bij degenen die de gedragsregels ‘NMa-proof’ willen maken, zoals ook met de Verordening op de praktijkuitoefening (onderdeel resultaat gerelateerde beloning) is gebeurd. Inwilliging van deze wensen betekent mijns inziens dat advocaten aan tuchtrechtspraak onderworpen raken door de enkele inbreuk op een Verordening van de NOVA waarin deze gedragsregels zouden zijn vastgelegd en niet noodzakelijk omdat zij (ook) de andere normen in artikel 46 Advocatenwet – verzaken zorgplicht, onbehoorlijk handelen of nalaten – hebben geschonden. De tuchtrechter verliest dan naar mijn mening veel zo niet alle ‘speelruimte’ om gedragsregels in een bepaald geval te nuanceren, zoals nu herhaaldelijk gebeurt.

Als een van degenen die de gedragsregels hebben herzien – en die herzieningen hebben al een keer of vier plaatsgevonden – ben ik mij bij uitstek er van bewust dat die regels geen eeuwigheidswaarde hebben maar tijdgebonden zijn. Ook, dat men over sommige regels naar eer en geweten in specifieke gevallen verschillend kan denken, dat bovendien een conflict van plichten kan bestaan. Zie de inleiding bij de huidige gedragsregels.

6. Opmerkelijk is wél de aan de standaardoverweging voorafgaande passage: ‘Vooropgesteld wordt dat het hof in de bestreden beslissing is uitgegaan van de door de raad vastgestelde en als zodanig niet bestreden feiten. Het stond het hof vrij om binnen dat feitencomplex te beoordelen of mr. X onbetamelijk heeft gehandeld als bedoeld in de derde norm van de eerste zin van artikel 46 Advocatenwet’.

Het zijn mijns inziens niet zozeer de feiten die het materiaal vormen voor de beslissing van de tuchtrechter als wel de klacht van de klager, binnen het feitelijk kader.

Uit de feiten kan zeer wel de conclusie volgen dat de advocaat op een of meer punten onbehoorlijk heeft gehandeld maar als de klager daarover niet klaagt heeft de rechter in het advocatentuchtrecht niet de vrijheid om zelf, buiten de klacht om, naar (ander) klachtwaardig gedrag op zoek te gaan. Zie de jurisprudentie op pagina 21 van Boekman/Steenmetser/Quant, Advocatentuchtrecht. Het tuchtrecht van accountants kent een ander systeem.

De artikelen 40 Wet RA en 62 Wet AA geven de Raad van Tucht de bevoegdheid om ook ambtshalve, tijdens de behandeling van een klacht van een klager, eigen bezwaren in behandeling te nemen.

Overigens schijnt dit in de praktijk niet of nauwelijks voor te komen (Kleiboer/Huls, Tuchtrecht op de terugtocht? pagina 181). Ook bij octrooigemachtigden bestaat deze – wellicht theoretische – mogelijkheid.

Ik geef aan ons tuchtrecht verre de voorkeur.

7. Ging in casu het hof buiten de klacht?

De klacht als weergegeven door de raad is nogal wollig geformuleerd.

Uit het dossier blijkt dat de klager klaagde over een inbreuk op gedragsregel 18 omdat de brief geen aanzegging met rechtsgevolg bevatte nu het daarin bedoelde rechtsgevolg onbestaanbaar en de aanzegging er van dus zinloos was én omdat de brief daarom in strijd met het verbod van rechtstreekse benadering van de wederpartij kennelijk slechts ten doel had C te intimideren.

Uit het dossier blijkt niet dat de klager, als vastgesteld zou worden – zoals gebeurde – dat de brief wél een aanzegging met rechtsgevolg bevatte er niettemin bezwaar tegen bleef houden dat die rechtstreeks aan C was verzonden, vanuit eenzelfde redenering als het hof in appèl volgde (het mag, maar alleen als het móét).

8. Wat er van dit alles zij, de vraag blijft over of aan mr. X. een maatregel (waarschuwing) had moeten worden opgelegd. De gedragsregels zijn, als gezegd, voor de tuchtrechter niet bindend en het komt voor dat de tuchtrechter ogenschijnlijk dwingende voorschriften in die gedragsregels in de omstandigheden van het geval minder zwaar neemt dan uit de tekst lijkt te volgen. Maar ik kan mij niet herinneren dat de tuchtrechter eerder een in een gedragsregel uitdrukkelijk toegestaan handelen onbehoorlijk heeft gevonden.

Moest mr. X, de gedragsregels lezend, beducht zijn voor ándere risico's dan dat zijn brief niet zou worden opgevat als een aanzegging met rechtsgevolg of qua toonzetting niet door de beugel kon?

9. Het is wel een lange noot geworden. Ter geruststelling: het was mijn laatste.

E. (Mr. J.C.P. Ekering maakt sinds 1 januari 2004 geen deel meer uit van de Commissie Disciplinaire Rechtspraak.)

KLACHT TEGEN SAMENWERKINGSVERBAND

Raad van Discipline Arnhem, december 2002 (datum incompleet)
(*mrs. Van Ginkel, Dam, Van Halder, Van de Loo en Van Wijmen*)

Plv. voorzitter Raad van Discipline Arnhem, 24 juni 2002
(*mr. F.J. de Vries*)

In beginsel zijn klachten ontvankelijk die gericht zijn tegen een samenwerkingsverband voorzover het gaat om de schending van een voor zo'n verband geldende norm.

– *Advocatenwet art. 46 (Tuchtprocesrecht)*

Feiten

Klager dient een klacht in tegen de advocatenmaatschap X.

Mr. Y was lid van die maatschap en heeft klager als advocaat bijgestaan.

Vóór 1 januari 1999 zijn van en voor klager door het kantoor van mr. Y een voorschot en derdengelden ontvangen, welke bedragen zijn verrekend.

Het maatschapsverband met mr. Y is per 1 juli 1999 ontbonden.

Klacht

De maatschap heeft onvoldoende gedaan om schade voor klager als gevolg van beroepsfouten van mr. Y te voorkomen en te beperken. Klager verwijt de maatschap voorts dat zij ten onrechte de hiervoor genoemde verrekening heeft toegepast.

Overwegingen van de plaatsvervangend voorzitter van de raad

Klachten behoeven niet noodzakelijkerwijs gericht te worden tegen individuele advocaten, zij kunnen ook gericht zijn tegen een samenwerkingsverband voorzover het gaat om de schending van een voor zo'n verband geldende norm. Klager kan dan ook in beginsel in zijn klacht worden ontvangen voorzover het verwijt zich richt tegen een handelen of nalaten van de maatschap. Voorzover het verwijt zich richt tegen de wijze waarop van en voor klager ontvangen gelden zijn verrekend, kan klager niet in zijn klacht worden ontvangen. Het moet er immers voor worden gehouden dat deze verrekening viel onder verantwoordelijkheid van de behandelend advocaat, te weten mr. Y, en niet onder verantwoordelijkheid van de maatschap.

Voorzover de klacht ontvankelijk is moet deze als kennelijk ongegrond worden afgewezen. Het dossier bevat geen enkele aanwijzing dat klagers verwijten terecht zijn. De plaatsvervangend voorzitter is niet gebleken van enige beroepsfout van mr. Y, laat staan van enige beroepsfout waar de maatschap medeplchtig aan zou zijn c.q. aansprakelijkheid voor zou dragen.

Klager is in zijn klacht tegen de maatschap kennelijk niet-ontvan-

kelijk voorzover de klacht betrekking heeft op de wijze waarop van en voor klager ontvangen gelden zijn verrekend; voor het overige is de klacht kennelijk ongegrond.

Overwegingen van de raad

Op de gronden die de plaatsvervangend voorzitter in diens beslissing heeft vermeld is de raad van oordeel dat de klacht tegen de maatschap kennelijk niet-ontvankelijk respectievelijk kennelijk ongegrond is.

Volgt

De raad verklaart het verzet ongegrond.

VÓÓR VERHOOR HOREN

*Raad van Discipline Amsterdam, 2 december 2002
(mrs. Kist, Karskens, Van der Plas, Klaver en Röttgering)*

In casu mocht de advocaat een door de wederpartij aangezegde getuige vóór de zitting horen, omdat deze getuige in een bijzondere relatie stond tot de eigen cliënt, gegeven het feit dat de getuige niet lang daarvoor statutair directeur was van die cliënt en verantwoordelijk voor het door deze gevoerde (financiële) beleid.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.3.2. Dreigementen; 4.2. Deskundigen, getuigen en adviseurs; 5.1. Regels die betrekking hebben op de juridische strijd)*
- *Gedragsregel 16*

Feiten

Mr. X is de raadsman van A, welke vennootschap al enige jaren verwickeld is in een geschil met klager over de toelating van de programma's van klager tot het kabel-netwerk van A en over de prijzen die A van klager verlangt voor de doorgifte van zijn programma's.

Om dit geschil tot een oplossing te brengen heeft klager een zogenaamd 'verzoek tot een bindende aanwijzing' aan de Opta gericht die in gevolge de Telecommunicatiewet bevoegd is. Ter onderbouwing van zijn standpunt wenste klager tijdens een zitting, waarbij zijn bezwaarschrift zou worden behandeld, de voormalig financieel directeur van A door de Opta te doen horen.

De raadsman van klager heeft de Opta hierover tevoren schriftelijk geïnformeerd. De Opta heeft vervolgens schriftelijk aangegeven dat het klager vrij stond om deze getuige tijdens de mondelinge behandeling te doen horen.

Mr. X heeft naar aanleiding hiervan contact opgenomen met deze voormalig financieel directeur B en hem in een gesprek, dat ongeveer tien minuten heeft geduurd, gewezen op de inhoud van de procedure waarin hij als getuige werd geacht een verklaring af te leggen, hem zijn geheimhoudingsbeding in herinnering gebracht en hem vervolgens geadviseerd op basis daarvan zelfstandig advies in te winnen over de vraag of hij als getuige zou willen verschijnen. Vervolgens heeft B laten weten niet als getuige te zullen verschijnen. In een later door hem ondertekende verklaring heeft hij aangegeven dat het zijn eigen conclusie was dat het verstandiger was niet op het

verzoek van klager in te gaan en niet op de zitting te verschijnen en tevens dat hij zich in het geheel niet bedreigd heeft gevoeld.

Klacht

De klacht houdt, zakelijk weergegeven, in dat mr. X in strijd met artikel 46 van de Advocatenwet heeft gehandeld, door een persoon die door de wederpartij als getuige was aangezegd vóór het verhoor te horen, daarmee in strijd handelend met gedragsregel 16 en tevens door de potentiële getuige te intimideren.

Overwegingen van de raad

Bij de beoordeling van de klacht stelt de raad voorop dat het op grond van artikel 16 van de gedragsregels niet is toegestaan om personen, die door de wederpartij als getuigen zijn aangezegd of kennelijk zullen worden aangezegd, vóór het verhoor te horen. Het derde lid van dit artikel bepaalt dat dit verbod niet geldt ten aanzien van de eigen cliënt en personen in dienst van, of in een bijzondere relatie staande tot, de eigen cliënt.

De raad is van oordeel dat in de onderhavige zaak in het midden kan worden gelaten of sprake is van een getuigenverhoor in de zin van regel 16 van de gedragsregels. Veronderstellenderwijs ervan uitgaande dat dit het geval is, komt de raad namelijk tot het oordeel dat het handelen van mr. X niet als klachtwaardig valt aan te merken. B staat immers in een bijzondere relatie tot de eigen cliënt, gegeven het feit dat hij niet lang daarvoor statutair directeur was van A en verantwoordelijk voor het (financiële) beleid. Het stond mr. X derhalve vrij om B te benaderen.

Mr. X heeft daarnaast onweersproken gesteld dat hij tijdens bedoeld telefoongesprek met B hem slechts gewezen heeft op zijn geheimhoudingsverplichting en hem de procedure bij de Opta heeft uitgelegd. Vervolgens heeft mr. X aan B geadviseerd extern advies in te winnen. Gegeven die uitlatingen, alsmede gezien de inhoud van de verklaring van B zelf, is de raad van oordeel dat niet is komen vast te staan dat mr. X de voormalig financieel directeur B ontoelaatbaar zou hebben geïntimideerd met betrekking tot de vraag of hij al dan niet als getuige op de zitting zou moeten verschijnen.

Volgt

De raad verklaart de klacht ongegrond.

MISLEIDENDE PUBLICITEIT

*Hof van Discipline, 6 december 2002, nr. 3573
(mrs. Zwitser-Schouten, Heidinga, Balkema, Schokkenbroek en Homveld)*

*Raad van Discipline Amsterdam, 28 januari 2002
(mrs. Van Bennekom, Breederveld, Hamming, Meijer en Wiarda)*

Misleidende publiciteit.

- *EVRM artikel 10*
- *Advocatenwet artikel 46 (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)*
- *Verordening op de Publiciteit, artikel 2*

Feiten

Jegens mr. X is door de Raad van Discipline te Amsterdam een aantal uitspraken gedaan. In een van die zaken is de raad tot het oordeel gekomen dat mr. X excessief heeft gedeclareerd. In een andere zaak, een door klager A ingediende klacht betreffend, heeft de raad geoordeeld: '(...) dat er weliswaar fors door mr. X aan klager is gedeclareerd, maar heeft de raad niet kunnen vaststellen dat er in die mate is gedeclareerd dat er sprake is geweest van excessief declareren'.

Naar aanleiding van de uitspraak in laatstbedoelde zaak heeft mr. X enkele dagen daarna in een landelijk dagblad een advertentie laten plaatsen met de tekst 'Raad van Discipline oordeelt: (mr. X) te (Z) declareert niet excessief' en de mededeling dat de uitspraak in de klachtprocedure van A tegen mr. X op aanvraag bij mr. X te verkrijgen is.

De deken laat mr. X weten dat de tekst misleidend is, aangezien deze ten onrechte de indruk wekt dat door mr. X in geen geval excessief is gedeclareerd. De deken sommeert mr. X de advertentie te rectificeren, hetgeen mr. X weigert.

Klacht

De ambtshalve klacht houdt, zakelijk weergegeven, in dat mr. X in strijd met artikel 46 van de Advocatenwet heeft gehandeld door de advertentie, waarvan de inhoud door haar onvolledigheid misleidend is, te doen plaatsen.

Overwegingen van de raad

De raad stelt voorop dat van een zorgvuldig handelend advocaat mag worden verwacht dat door hem geplaatste advertenties in overeenstemming zijn met de waarheid en dat deze tevens door haar inhoud noch anderzijds misleidend zijn.

De raad is van mening dat de tekst van de door mr. X geplaatste advertentie in strijd is met de hiervoor geformuleerde zorgvuldigheidsnorm. Mr. X is, door uitsluitend de uitkomst van die procedure te vermelden waarin de klacht ongegrond werd verklaard, ontoelaatbaar selectief te werk gegaan nu in een andere uitspraak van dezelfde datum een andersluidende beslissing was gegeven. Het feit dat tegen laatstbedoelde uitspraak nog hoger beroep open stond maakt het voorgaande reeds hierom niet anders, nu deze mogelijkheid van appèl ook nog bestond ten aanzien van de uitspraak die door mr. X wel in de advertentie is genoemd.

De gedraging van mr. X is tuchtrechtelijk verwijtbaar. De raad houdt bij het opleggen van de maatregel rekening met het feit dat de door mr. X gevoelde behoefte, ruchtbaarheid te willen geven aan deze voor hem positieve uitspraak, enigszins valt te begrijpen vanwege de aanzienlijke – en voor mr. X negatieve – publiciteit welke onder andere de onderhavige procedure had omgeven. De raad is derhalve van mening dat in het onderhavige geval met na te noemen maatregel kan worden volstaan.

De raad verklaart de klacht gegrond en legt aan mr. X op de maatregel van enkele waarschuwing.

Overwegingen van het hof

In hoger beroep voert mr. X het volgende aan. Door de bestreden beslissing is zijn recht op vrije meningsuiting in de zin van artikel 10 EVRM geschonden. De raad heeft miskend dat de vrijheid van meningsuiting van de advocaat slechts dan beperkt kan worden, indien de uiting tevens aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad oplevert en de advertentie is niet een zodanige uiting. Ten onrechte heeft de raad onverwogen en beslist dat hij ontoelaatbaar selectief tewerk is gegaan bij de plaatsing van zijn advertentie.

Het hof onderschrijft het oordeel van de raad dat de advertentie misleidend is omdat de indruk wordt gewekt dat de raad heeft beslist dat mr. X in geen enkel geval excessief heeft gedeclareerd, dit terwijl de raad op diezelfde dag in een andere zaak een in hoger beroep bevestigde uitspraak heeft gedaan dat mr. X wel degelijk excessief heeft gedeclareerd.

Het hof verwerpt het beroep op artikel 10 EVRM met een verwijzing naar zijn beslissing nr. 1389 (*Advocatenblad* 1990, p. 551) en naar EHRM 26 april 1979, NJ 1980, 146 en 25 maart 1985, NJ 1987, 900.

Voorts overweegt het hof dat de vrijheid van meningsuiting niet slechts dan op grond van artikel 46 Advocatenwet beperkt kan worden indien de uiting tevens aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad oplevert.

Volgt

Bekrachtiging van de beslissing van de raad.

VAN EDE & PARTNERS

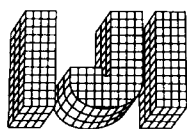
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING EN INZETBAARHEID

toonaangevend in
OUTPLACEMENT 25
COACHING jaar
LOOPBAANBEGELEIDING

AMSTERDAM 020 673 40 39, ARNHEM 026 364 41 11, BEETSTERZWAAG 0512 473 300, BREDA 076 565 65 09,
EINDHOVEN 040 245 72 20, ENSCHEDE 053 433 80 21, GRONINGEN 050 312 34 85, DEN HAAG 070 351 40 11,
MAASTRICHT 043 325 76 51, ROTTERDAM 010 412 00 22, ZEIST 030 693 24 46, ZWOLLE 038 421 02 88.

www.vanede.nl

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht- en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl

Pensioenadviesbureau Mr. H.N.J. Bijvoet

sinds 1982

Keizersgracht 403
1016 EK Amsterdam
www.bijvoetvanbergen.nl
info@bijvoetvanbergen.nl
tel: 020 623 54 21

NIB juristen

heeft plaats voor een enthousiaste en vakkundige

SENIOR JURIST(E)

met minimaal drie jaar recente werkervaring binnen de (proces)rechtspraktijk.

Bent u geïnteresseerd, stuur uw sollicitatie met c.v. dan binnen 14 dagen aan mr M.C. van den Noord, Van Diemenstraat 180, 1013 CP, Amsterdam

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mw. mr S.S. Pesak (020 - 522 22 88) of kijken op www.jbb.nl.

De Haan

ADVOCATEN & NOTARISSEN

Voor onze hoofdvestiging aan de Zilverlaan te Groningen zoeken wij een

gevorderde stagiaire arbeidsrecht m/v

Wij zoeken een medewerker die beschikt over een goed analytisch vermogen, betrokken is bij de cliënten én bij de organisatie.

Een medewerker die uitstekend in teamverband kan werken en in staat is

op een praktische en kwalitatief hoogstaande wijze cliënten bij te staan.

De Haan Advocaten & Notarissen biedt u een collegiale werkomgeving en concurrerende arbeidsvoorwaarden in een uitdagende moderne praktijk.

Informatie over de vacature is te verkrijgen bij Mw. A. van der Baan, tel. 050 57 57 426.

Uw schriftelijke sollicitatie met curriculum vitae kunt u, tot uiterlijk 1 juni 2004, richten aan: De Haan Advocaten en Notarissen BV, t.a.v. Mw. A. van der Baan, Postbus 723, 9700 AS Groningen of per e-mail: vanderbaan@dehaaninfo.nl. Informatie over ons kantoor is te vinden op www.dehaaninfo.nl

Abeln Sluis de Neef Advocaten te Amsterdam zoekt voor spoedige indiensttreding een

advocaat-medewerker (m/v),
voor de commerciële praktijk,
met het accent op arbeidsrecht.

ABELN SLUIS DE NEEF
ADVOCATEN

Abeln Sluis de Neef Advocaten is gevestigd in het culturele hart van Amsterdam, aan het Concertgebouwplein. Het kantoor bedient in hoofdzaak het bedrijfsleven, waaronder enkele beursgenoteerde ondernemingen, ziekenhuizen en andere (non-profit) instellingen. Het kantoor maakt deel uit van enkele internationale netwerken.

De relaties waarderen het kantoor vanwege de efficiënte en adequate aanpak van zaken.

Het kantoor wil graag in contact komen met een man/vrouw met een positieve instelling en met commerciële feeling, die de ambitie heeft en in staat is zelfstandig de arbeidsrechtpraktijk te voeren en verder uit te bouwen.

Het kantoor biedt een aantrekkelijke werkomgeving, een goede informele sfeer en bij de functie passende arbeidsvoorwaarden. Geïnteresseerden met voltooide stage danwel anderszins aantoonbare relevante praktijkervaring worden uitgenodigd binnen 14 dagen na verschijning van dit blad een sollicitatie (voorzien van c.v.) te zenden t.a.v. mr. D. Sluis, Postbus 75106, 1070 AC, Amsterdam, bij wie desgewenst telefonische informatie kan worden ingewonnen (020 - 574 76 66).

CASTA

JURIDISCHE OPLEIDINGEN
JURIDISCH UITZENDBUREAU B.V.

Lange Hofstraat 29, 7201 HT Zutphen;

Kom naar onze open dag en kom alles te weten over onze cursussen, opleidingen en het uitzendbureau op

zaterdag 15 mei a.s. van 11.00 tot 13.00 uur.

Aanmelden en informatie op
www.casta.nl

Cursus "Juridisch Secretaresse"

Startdatum: 3 juni 2004 te Amstelveen

Startdatum: 18 mei 2004 te Zutphen

Startdatum: op aanvraag te
Leeuwarden

Cursus "Roladministratie/Procuraten"

Startdatum: op aanvraag te Utrecht

Cursus "Nederlandse Grammatica/ Nieuwe Spelling"

Startdatum: op aanvraag te
Amstelveen/Zutphen

Cursus Faillissementen en WSNP

Startdatum: op aanvraag te
Amstelveen/Zutphen/Leeuwarden

Ook cursussen op locatie mogelijk.

Heeft u vacatures? CASTA gaat voor u op zoek naar ervaren juridisch ondersteunend personeel.

Nadere informatie is op te vragen.

Telnr.: 020-699 85 06, faxnr.: 020-600 11 81.

Telnr.: 0575 - 547 979, faxnr. 0575 - 547 021.

E-mailadres: info@casta.nl

Internet: www.casta.nl

Casta verzorgt tevens opleidingen op de Nederlandse Antillen, Aruba en Sint Maarten.

Voor al uw ambtelijke opdrachten

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarderskantoor

*Wij incasseren net zo snel
uw onbetaalde nota's*

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarders

info@buik-vanderhorst.nl
www.deurwaarder-leiden.nl

Boommarkt 3a
Postbus 11122
2301 EC Leiden
tel.: 071 - 5161015
fax: 071 - 5144877

TOGA

atelier

Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijsleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67

De feiten onder uw pleidooi.

Onafhankelijk accountantsonderzoek naar feiten en omstandigheden? Bel Peter Schimmel van Ernst & Young Integrity Services & Investigations op (070) 441 21 20 of mail naar peter.schimmel@nl.ey.com

ERNST & YOUNG

Quality In Everything We Do

Advocaat-stagiaire Ondernemingsrecht/ Insolventierecht (m/v)

Van Benthem & Keulen stelt hoge eisen aan haar mensen. Net als u aan uw werkring. Gedrevenheid en presteren op hoog niveau zijn voor ons de normaalste zaak van de wereld. Maar ook een gezonde aandacht voor ontspanning zodat wij de juiste balans vinden tussen leven en werken.

Van Benthem & Keulen is een middelgroot kantoor dat zich kenmerkt door korte communicatielijnen, een waarborg voor de persoonlijke begeleiding van cliënten, en een hoge kwaliteit van dienstverlening.

De advocaten werken in verschillende secties: ondernemingsrecht, arbeidsrecht, vastgoed & overheid, gezondheidszorg, intellectuele eigendom & ict, verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht en personen- & familierecht.

Voor de sectie ondernemingsrecht zijn wij op zoek naar een kandidaat die affiniteit heeft met insolventierecht. De specialisten op het terrein van corporate recovery en insolventie staan bedrijven en personen bij die in - financiële - moeilijkheden verkeren. Wij hebben een goede reputatie op dit specifieke terrein opgebouwd en al verschillende grote faillissementen begeleid.

De advocaat-stagiaire van onze voorkeur heeft passie voor het vak, een actieve instelling en een nuchtere kijk op het leven. Wij verwachten dat een kandidaat beschikt over een goed analytisch vermogen, uitstekend in teamverband kan werken en in staat is de cliënt op praktische en doeltreffende wijze bij te staan.

Voelt u voor een loopbaan bij Van Benthem & Keulen, richt dan uw sollicitatie aan mr J.N. Kopp. Voor meer informatie over uw toekomstige functie en werkring kunt u contact opnemen met Aletta Groeneveld, telefoon 030 - 259 56 07.

VAN BENTHEM & KEULEN
advocaten

Ons kantoor, gevestigd te Zoetermeer, heeft zowel een nationaal als internationaal cliëntenbestand. De internationale zaken vloeien merendeels voort uit ons lidmaatschap van een prominent wereldwijd samenwerkingsverband van ruim 80 advocaten- en accountantskantoren.

Het kantoor betaamt momenteel uit negen advocaten.

Onze praktijk is gevarieerd met nadruk op het (internationale) ondernemingsrecht, insolventierecht, arbeidsrecht en het personen- en familierecht.

Het kantoor combineert hoogwaardige en professionele dienstverlening met een stimulerende en informele werksfeer met mogelijkheden tot specialisatie. Het kantoor hecht waarde aan een goede balans tussen werk en privé.

Hebt u belangstelling voor één van de volgende functies, richt dan uw sollicitatie met curriculum vitae en studieresultaten binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad aan:

De heer mr W.F.M. Smit
Postbus 7191
2701 AD Zoetermeer
tel.: 079 - 342 02 50
e-mail: info@hslaw.nl

Ter versterking van ons kantoor zijn wij op zoek naar een

(M/V) ADVOCaat-MEDEWERKER

met belangstelling voor één of meer van de hiernaast genoemde rechtsgebieden (part-time mogelijk)

en een

(M/V) (gevorderde) ADVOCaat-STAGIAIRE

Van kandidaten verwachten wij

- een ambitieuze, praktische instelling;
- vakinhoudelijke kwaliteiten;
- de potentie om langdurige relaties met cliënten op te bouwen;
- goede communicatieve vaardigheden;
- de bereidheid zich in de Haagse regio te vestigen;
- het bezit van rijbewijs B.

Ook personen met relevante werkervaring buiten de advocatuur worden nadrukkelijk uitgenodigd te reageren.

Member of EU-LEX International Practice Group

Bent u een specialist op uw vakgebied?

Laat dat registreren.

Kijk op

www.advocaten-specialisten-register.nl

voor inschrijving en registratie.

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- ✓ op uw maat gemaakt
- ✓ leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- ✓ voldoende beffen in voorraad
- ✓ eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70

E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

externe

stagebegeleiding

Mr A.C. Oberman heeft besloten haar advocatenpraktijk te verwisselen voor de externe begeleiding en coaching van stagiaires en medewerkers. Als ervaren advocaat wil zij jonge advocaten, naast de opleiding die het kantoor hen biedt, de aandacht geven die het mogelijk maakt een gefundeerde conclusie te bereiken over hun plaats binnen de advocatuur.

Oberman is advocaat sinds 1982 en heeft vóór haar loopbaan in de advocatuur gewerkt bij universiteit, gemeente en in het bedrijfsleven.

Mr A.C. Oberman

externe stagebegeleiding

VAN EEGHENLAAN 12
1071 EM AMSTERDAM

020 673 71 60
FAX 671 21 95
aoberman@xs4all.nl

Gezocht: twee keiharde verdedigers

Jaspers Quist Remmerswaal

notarissen en advocaten (JQR)

in Naaldwijk is een jong,

dynamisch en gezellig kantoor.

JQR richt zich op dienst-

verlening aan ondernemers

in het midden- en kleinbedrijf

en aan particulieren.

Jaspers Quist Remmerswaal speelt in de hoogste divisie. Dat vraagt om een ijzersterke opstelling. Daarom versterken we onze verdediging. Op de volgende posities zoeken we twee verdedigers die ook kunnen scoren:

ADVOCAAT FAMILIERECHT (M/V)

Het aantal familierechtzaken groeit met de dag. We zijn dan ook op zoek naar een advocaat familierecht met een voltooide of gevorderde stage en ervaring op dit rechtsgebied. De volgende eigenschappen zijn belangrijk:

- affiniteit met familierecht voor zowel de procespraktijk als de echtscheidingsbemiddeling;
- teamplayer, sensitief, stressbestendig en accuraat;
- sterk juridisch en analytisch denkvermogen;
- resultaatgerichte instelling;
- goede communicatieve vaardigheden;
- vermogen om zelfstandig te opereren.

ADVOCAAT (M/V)

JQR behartigt ook de belangen van diverse grote ondernemingen op snelle en adequate wijze. Om dit te kunnen blijven doen, zijn wij op zoek naar een advocaat met een voltooide of gevorderde stage. De volgende eigenschappen zijn belangrijk:

- gedrevenheid voor de advocatuur;
- sterk juridisch en analytisch denkvermogen;
- resultaatgerichte instelling;
- ervaring met procederen;
- goede communicatieve vaardigheden;
- vermogen om zelfstandig te opereren.

Ben jij een van de verdedigers die wij zoeken? Gooi dan een balletje op bij mr. P. Quist. Mail je sollicitatie voorzien van c.v. naar quist@jqr.nl of bel voor inlichtingen (0174) 629 341.

**Praktijkgids
Naturalisatie en optie**

ISBN 90 5749 032 3

Losbladig in 2 banden

Prijs hoofdwerk

met abonnement € 121,-

zonder abonnement € 240,50.

Incl. btw, excl. verzendkosten.

Paginaprijs aanvullingen € 0,42

excl. btw en verzendkosten.

Ca. 250 pagina's per jaar.

Prijswijzigingen voorbehouden.

Ook verkrijgbaar via de

boekhandel.

Praktijkgids Naturalisatie en optie

Sinds een jaar is de herziene Rijkswet op het Nederlander-
schap van kracht die veranderingen kent t.a.v. bijvoorbeeld
de voorwaarden voor verkrijging van de Nederlandse
nationaliteit. Wanneer komt iemand nu in aanmerking voor
naturalisatie, welke documenten dient de aanvrager te
overleggen, hoe te handelen bij legalisatie en verificatie? De
antwoorden vindt u in de **Praktijkgids Naturalisatie en optie**.

Alle actuele en relevante informatie over naturalisatie en
optie is voor u verzameld in één overzichtelijke uitgave. De
naturalisatieprocedure is bijvoorbeeld helder uiteengezet in
een voorlichtings-, advies-, beslis- en uitvoeringsfase.

In de bijlagen van de praktijkgids zijn wet- en regelgeving,
uitvoeringsbesluiten, circulaires, voorbeelden en modellen
opgenomen. Naast de RWN vindt u ook de Handleiding voor
toepassing van de RWN. De overzichten van relevante
jurisprudentie, literatuur en een adressenlijst maken de
Praktijkgids Naturalisatie en optie compleet. De praktijkgids
richt zich niet alleen op gemeenten, maar onder andere ook
op districten van de IND, rechtshulpverleners, organisaties
voor minderheden, rechtbanken, ambassades en advocaten.

Weet u wat er is veranderd in de optieprocedure? Of wilt u
voortaan beschikken over alle praktische informatie van
het naturalisatierecht? Word dan nu abonnee!

**Tot 1 juli 2004 profiteren nieuwe abonnees namelijk van
30% korting op het hoofdwerk.**

U betaalt dan slechts € 85,- in plaats van € 121,-!

14 dagen vrijblijvend op zicht

tel.: (0314) 358 358

fax: (070) 441 59 16

e-mail: overheid@reedbusiness.nl

internet: www.elsevieroverheid.nl

ELSEVIER

Overheid

TOGA'S
Fa. G.J. Rhebergen
specialisten sinds 1894

Maatnemen na telefonische afspraak

Nu ook advocatentoga's in standaardmaten!
Compleet met 2 beffen à € 675,- (incl. BTW)

Amsteldijk 18 E
1074 HR Amsterdam
Tel./faxnr: 020-6629514

Beffen uit voorraad leverbaar

Ambachtelijk gemaakte leren
tassen uit eigen atelier

Maatwerk in opdracht
Eigen collectie waaronder
clippertas voor dossiers en
artsenvalies

Elk model kan worden
aangepast aan persoonlijke
wensen

Restauratie antieke koffers,
valiezen en tassen

TASSENMAKERIJ
HERMINE VAN ZIEL

WWW.TASSENMAKERIJVANZIEL.NL • TEL. 035 - 603 39 95
EREPRIJSSTRAAT 127 • 3765 AE SOEST • INFO@TASSENMAKERIJVANZIEL.NL

JAR Verklaard seminar 21 juni 2004

Hilton Hotel Amsterdam

Maandag 21 juni 2004 wordt in het Hilton Hotel Amsterdam, aan de Apollolaan 138, het elfde JAR-seminar onder de naam '**JAR Verklaard**' gehouden. Het seminar begint om 16.15 uur en zal duren tot 20.00 uur.

Prof. mr. E. Verhulp (hoogleraar Arbeidsrecht UvA en voorzitter van het seminar),
mr. drs. M.S.A. Vegter (redactie JAR en advocaat Kennedy Van der Laan) en
mr. R.M. Beltzer (universitair hoofddocent UvA) zullen de jurisprudentie die in het afgelopen half jaar in JAR verschenen is analyseren en bespreken.

Korting voor JAR-abonnees

Abonnees op JAR betalen voor dit seminar € 225,- (excl. BTW) en niet-abonnees € 275,- (excl. BTW). Hierbij is inbegrepen de speciale uitgave van JAR, die verschijnt naar aanleiding van '**JAR Verklaard**', alsmede een broodmaaltijd.

U kunt zich aanmelden via onderstaand adres:

Hugo Sinzheimer Instituut

t.a.v. mw. H.M. van der Meij-Netel
Spui 21
1012 WX Amsterdam
e-mail: h.m.vandermeij@uva.nl
tel: (020) 525 27 74
fax: (020) 525 31 18

de snelste link naar uw vakgebied **Sdu** UITGEVERS

HSI
HUGO SINZHEIMER INSTITUUT

NEDERLANDSE
ORDE VAN
ADVOCATEN

3
PUNTEN
PERMANENTE
OPLEIDING
ADVOCatuur

De Nederlandse Orde van Advocaten kent voor dit seminar **3 studiepunten** toe in het kader van de Permanente Opleiding Advocatuur.

[N O C U R E N O P A Y]

[CASUS 2] Tot ons wendde zich dhr A. A heeft enkele jaren geleden zijn bedrijf goed kunnen verkopen. Met dat geld is hij gaan beleggen en werd door accountmanagers van bank X regelmatig geadviseerd. Op een dag zelfs om in opties te gaan en daartoe een krediet te nemen. Met de teruggang van de

beurs nam ook het aantal telefoontjes van de accountmanagers af. A zag zijn pensioen in rook opgaan, maar kreeg nauwelijks begeleiding bij het beperken van de verliezen. Toen A bank X aansprak op haar zorgplicht werd het helemaal stil... Bank X dacht vermoedelijk dat A over onvoldoende middelen zou

beschikken voor een mogelijk langlopende juridische procedure op een terrein voor specialisten... en zat ernaast.

Procesfinanciering
+ Sirius maakt
het recht
toegankelijk

- Van Koevinge Advocaten -

“De no-nonsense mentaliteit van de Rotterdammers en de nuchterheid die zo kenmerkend is voor de Zeeuwen gaan prima samen, vinden wij”

Van Koevinge Advocaten heeft vestigingen in Rotterdam en Middelburg. Wij leveren betaalbare kwaliteit en bieden hoge service, werken doel- en oplossingsgericht. Kortom, wij gaan en staan voor de zaak. Wegens uitbreiding van ons kantoor in een prachtige villa in het centrum van Rotterdam zijn wij met ingang van 1 augustus 2004 op zoek naar een ervaren en zelfstandige:

Advocaat medewerker m/v Fulltime

Uw profiel:

- U heeft minimaal 3 jaar ervaring op het gebied van vastgoed-, handels- en verbintenissenrecht
- u bent analytisch en u heeft een pragmatische, effectieve en oplossingsgerichte werkwijze
- u heeft ervaring in het opbouwen en onderhouden van een relatienetwerk
- u bent sterk in communicatie en u levert een actieve bijdrage aan verdere uitbouw van ons kantoor
- u bent goed bekend in Rotterdam en omgeving
- kortom, u bent een sterke en integere persoonlijkheid met een resultaatgerichte instelling

Wij bieden:

- Ruimte voor zelfstandigheid en eigen initiatieven
- Veel vrijheid, flexibiliteit en uitdaging
- Een open en prettige werkomgeving
(*inbreng van een eigen praktijk is mogelijk*)

Uw sollicitatie kunt u sturen naar:

Van Koevinge Advocaten
t.a.v. mevrouw mr. J.M. (Jolanda) van Koevinge
Mauritsweg 42
3012 VJ ROTTERDAM of
j.mikes@vankoevingeadvocaten.nl

Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met:
mr. J.M. (Jolanda) van Koevinge 0118 - 623 719
mr. J. (Joke) Mikes 010 - 411 30 76

Zandhuis Tazelaar advocaten

is een uitstekend geoutilleerd advocatenkantoor, gevestigd aan de Amsterdamse Zuidas.

Wij richten ons op de zakelijke dienstverlening en zijn met name gespecialiseerd op het gebied van arbeidsrecht, ondernemingsrecht en contractenrecht.

Wij zoeken

een of twee enthousiaste collega's

met een specialisatie op andere rechtsgebieden, om op basis van kostendeling samen te werken en de dienstverlening aan cliënten te verbreden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

mr. M.A.I.M. Zandhuis
Zandhuis Tazelaar advocaten
Postbus 71878
1008 EB Amsterdam
tel. 020 - 301 10 80
e-mail adres: zandhuis@zandhuis-tazelaar.nl

HOLLERTT mediation

een met overtuiging op mediation gericht kantoor zoekt samenwerking met een **advocaat-mediator** met voltooide basisopleidingen.

Doel: kostenmaatschap. In de aanloopfase zijn andere constructies bespreekbaar.

Uw reactie kunt u richten aan: Mr. C.L. Hollertt
Postbus 231
3830 AE Leusden
tel.: 033 - 494 51 94

Advocatenkantoor met goed lopende commerciële praktijk zoekt samenwerking/aansluiting op basis van kostendeling of in maatschapsverband met

Een of meer ervaren advocaten

Het kantoor richt zich op de regio's Het Gooi en Amsterdam. De nadruk van de praktijk ligt bij de rechtsgebieden Insolventierecht, Arbeidsrecht en Handels zaken.

Reacties onder nummer 7821: Bureau BDM B.V., Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn.

Stel je voor, advocaat-stagiaire bij VAN TILL advocaten

Graag maken wij kennis met je. Stuur je sollicitatie met curriculum vitae naar
mr. Paul Holtrop, p.holtrop@vantill.nl Voor meer informatie kijk op: www.vantill.nl

VAN TILL advocaten De Lairessestraat 131-135 Postbus 75731, 1070 AS Amsterdam

ADVOCATENKANTOOR MRS MOLKENBOER C.S.

zoekt een

STAGIAIRE

Het kantoor is reeds sedert meer dan vijftig jaar gevestigd in het centrum van Tilburg en bestaat thans uit vier advocaten. Wij houden ons bezig met de algemene praktijk met een zekere nadruk op de toevoegingspraktijk. Voor het verder uitbouwen van de civiele praktijk zijn wij op zoek naar een

ADVOCaat STAGIAIRE

Wij zoeken vooral naar iemand met belangstelling voor het civiele recht met een goede werkmentaliteit en met de bereidheid om in Tilburg of aangrenzende gemeenten te wonen.

Voor nadere informatie kunt U zich wenden tot
mr J.M. Molkenboer
(telefoon: 013 - 562 60 93)

Sollicitaties per brief met curriculum vitae en cijferlijst gaarne binnen veertien dagen na verschijning van dit blad naar:

Mrs Molkenboer c.s.
T.a.v. mr J.M. Molkenboer
Postbus 760
5000 AT TILBURG

Leergang: 90 Opsporing vanuit criminologie, psychologie en mensenrechten

(met certificaat van deskundige, sessies 1x per 2 weken, 10 maanden)
Opleidingscoördinator: criminoloog dr. W. Bruggeman (Europol)

Deze leergang is een Nederlands-Belgisch initiatief en is vernieuwend van aard, omdat zij 'opsporing' multidisciplinair benadert. De leergang wordt gegeven vanuit de leerstoel 'Politie en Samenleving' met in de begeleidings- en opleidingscommissie autoriteiten en praktijkmensen uit Nederland en België.

Doelstellingen: verkrijgen van inzicht en vaardigheden in de volgende 3 gebieden:

1. Opsporingsdomeinen, beheer en leiding van de opsporingsfunctie, toepassing van (opsporings)-strategieën, -tactieken, -technieken, internationalisering van de opsporing.
2. De menswetenschappelijke inbreng bij en de psychologische benadering van het opsporingswerk, toepassing van psychologie, psychopathologie en psychiatrie bij opsporing.
3. De rol van de mensenrechten binnen de beroepsuitoefening, bij de garantie van deze rechten en de expressie daarvan in de samenleving, en in de zin van beperkingen bij het rechercheren.

Doelgroepen: Personen werkzaam bij: 1. de politie en bijzondere opsporingsdiensten 2. de rechtshandhaving 3. de rechtspleging 4. de advocatuur

Methodiek: evenwichtige verdeling van theorie, praktische oefeningen, training en intervisie, action learning.

Masteropleidingen/leergangen o.a.:

- Stress, Organisatie en Gezondheid
- Counseling en Coaching
- Psychologie ● Gerontologie

Het B.U.C. is een universitaire instelling voor zowel wetenschap, cultuur als humaniteit in Europa. Het bevordert de samenwerking Benelux-Verenigd Europa en zet zich in voor de (re-)humanisering van de samenleving. Het B.U.C. organiseert 'post-graduate' opleidingen voor professionals. Deze worden verzorgd door ca. 70 hoogleraren en een 20-tal opleiders.

Het B.U.C. biedt studenten: inspirerende programma's, ontwikkeling van competenties en deelname aan een multidisciplinair internationaal netwerk.

BeNeLux-Universitair Centrum (B.U.C.) voor wetenschap, cultuur en humaniteit

Informatie:

Postbus 206, NL-5201 AE 's-Hertogenbosch
tel. +31 (0)73 - 52.20.005
Groenenborgerlaan 149, B-2020 Antwerpen
tel. +32 (0)3 / 227.21.68
Centrale fax +31 (0)73 - 52.21.000
E-mail: buc@tref.nl

beneluxuniversitaircentrum@online.be

Bij De Koning Advocaten werken wij aan stevige zaken in een professionele ISO-gecertificeerde organisatie.

Wij bieden uitstekende arbeidsvoorwaarden en hebben plaats voor een:

MEDEWERKER EN STAGIAIRE

Stuur een sollicitatiebrief met CV per e-mail naar:
p.nieuwland@dekoningsadvocaten.nl of per post naar:

De Koning Advocaten, t.a.v. Pieter Nieuwland,
Postbus 9069, 3301 AB Dordrecht.

de Koning
Advocaten

www.dekoningsadvocaten.nl

ADVOCATEN
Rob Boers & Partners

zoekt een

advocaat-medewerker familierecht

Wij bieden een uitdagende baan en prima
arbeidsvoorwaarden in een plezierige
informele werkomgeving.

Een specialisatieopleiding strekt tot aanbeveling.

Schriftelijke reacties kunt u richten aan:
Rob Boers & Partners Advocaten
t.a.v. mr. J.A.A. Boers
Postbus 675, 3900 AR Veenendaal
tel. (0318) 52 24 04

RIJPPAERT & PEETERS
ADVOCATEN

Rijppaert & Peeters Advocaten is een kantoor met
vestigingen in Oosterhout (N.Br.) en Prinsenbeek.

Ons kantoor, waaraan negen advocaten zijn ver-
bonden, richt zich met name op het ondernemings-
en handelsrecht in brede zin, contractenrecht, pro-
cesrecht, arbeidsrecht, alsmede het personen- en
familierecht en de letselschadepraktijk.

De kwaliteit van onze dienstverlening gecombi-
neerd met de informele werkwijze is voor onze re-
laties van groot belang.

In verband met de groei van ons kantoor zijn wij
op zoek naar:

een (gevorderde) advocaat-stagiaire

voor de algemene praktijk.

Uw sollicitatie, voorzien van uw c.v., kunt u binnen
14 dagen richten aan Rijppaert & Peeters Advoca-
ten, t.a.v. mr J.L. de Crom, Postbus 4068, 4900 CB
Oosterhout, crom@rijppaert-peeters.nl.

KPN biedt telecommunicatiediensten aan zowel particuliere als zakelijke klanten. De kernactiviteiten van KPN zijn telefonie en datadiensten via het vaste net in Nederland, mobiele telecommunicatiediensten in Duitsland, Nederland en België, en datadiensten in West-Europa.

BEDRIJFSJURIST

Binnen KPN is plaats voor een bedrijfsjurist voor de juridische ondersteuning van de activiteiten van KPN Mobiel in Nederland. De ondersteuning betreft met name contractenrecht, mededingingsrecht en ICT-recht.

Gevraagde ervaring

Wij zijn geïnteresseerd in goede, gemotiveerde juristen met minimaal één tot drie jaar ervaring. Ook juristen met meer ervaring kunnen wij een gevarieerde, interessante baan bieden met roulatiemogelijkheden binnen de juridische afdelingen van KPN. Ook zij worden uitgenodigd te solliciteren.

Profiel:

- analytisch en contactueel sterk;
- zelfstandig en onder tijdsdruk kunnen werken;
- teamplayer;
- commercieel gevoel;
- relativiseringsvermogen.

Propositie:

- professionele werkomgeving;
- collegiale werksfeer;
- zelfstandig en afwisselend werk;
- standplaats Den Haag;
- een goed salaris en uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden.

Aan de jurist wordt de kans geboden om een gedegen opleiding te krijgen binnen een dynamische omgeving.

Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met Mw. Mr. A.C. Bordes (070 - 34 34 096)

Uw sollicitatie ontvangen wij graag binnen twee weken en dient u te richten aan:

KPN Mobile the Netherlands
 HR Support, locatie MBP 7.10
 Postbus 30139
 2500 GC 's-Gravenhage
 hr.support.mobile@kpn.com

BHARATSINGH ADVOCATEN-BELASTINGADVISEURS

Is een jong en dynamisch advocatenkantoor waar de commerciële advocatuur bedreven wordt, met name op het gebied van fiscaal strafrecht en civiel recht. Wij zijn voor de vestigingen Hilversum en 's-Gravenhage op korte termijn op zoek naar **twee (ervaren) juridische medewerkers (m/v)** voor de algemene civiele rechtspraktijk, die bovendien van toegevoegde waarde kunnen zijn voor ons kantoor.

Van een juridische medewerker verwachten wij:

- een uitstekend juridisch inzicht;
- een sterk analytisch vermogen;
- goede contactuele vaardigheden;
- een commerciële instelling;
- teamgeest en veel eigen initiatief;
- de bereidheid om zich voor langere tijd te binden aan het kantoor;
- de bereidheid om in de omgeving van het kantoor te wonen;

Bij gebleken geschiktheid is aanstelling als advocaat-stagiair(e) mogelijk.

Uw sollicitatiebrief kunt u binnen twee weken na het verschijnen van dit blad, tezamen met uw curriculum vitae en studieresultaten, richten aan:

mr S. Bharatsingh tel: 035 - 624 78 99
 Burg. Schooklaan 7 fax: 035 - 624 56 49
 1217 LX Hilversum

(acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld)

Het arbeidsrecht in al zijn facetten kunnen toepassen, dat is de opdracht voor onze nieuwe **ADVOCAAT-MEDEWERKER ARBEIDSRECHT M/V**. Als betrokken en communicatieve persoonlijkheid zoek je op basis van goede analyse naar creatieve en praktische oplossingen. Je hebt enkele jaren ervaring in het arbeidsrecht en drive om klantgericht en succesvol te zijn, binnen en buiten de rechtszaal. Als teamspeler ben je een versterking van onze sectie van acht enthousiaste collega's.

**BOSSELAAR
& STRENGERS**
advocaten

Arthur van Schendelstraat 740,
3511 MK Utrecht, (030) 234 72 34
Postbus 516, 3500 AM Utrecht

Ons kantoor, met 23 advocaten en 15 ondersteunende medewerkers, biedt je een uitdagende werkomgeving. Ruimte voor zelfontplooiing en goede arbeidsvoorwaarden zijn daarbij vanzelfsprekend.

Geïnteresseerd? Kijk op www.bs-advocaten.nl. Een bondige brief of e-mail met CV kun je binnen 14 dagen richten aan mevrouw mr. E.H. de Jonge-Wiemans, e.jonge@bs-advocaten.nl. Voor meer informatie kun je je richten tot mr. J.H. Vegter, 030 - 234 72 05.

ARBEIDSRECHT • AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERINGEN • ONROERENDE ZAKEN • FAMILIERECHT • ONDERNEMINGSRECHT

Oosterbaan & Van Eeghen Advocaten

Koningslaan 35
1075 AB Amsterdam
tel: 020 - 671 67 56

Oosterbaan & van Eeghen is een commercieel advocatenkantoor aan het Vondelpark in Amsterdam-Zuid met specialismen in ITrecht, onroerend goed- en arbeidsrecht.

Het kantoor bestaat thans uit 6 advocaten en heeft plaats voor

1 of 2 zelfstandig werkende advocaten

Inlichtingen of reacties via mr B. Heldring of mr Chr.P. van Eeghen

Aarnoudse Advocaten

Zoekt i.v.m. uitbreiding voor de algemene praktijk

**(gevorderd) stagiaire/
medewerker m/v**

met uitstekende communicatieve vaardigheden

Aarnoudse advocaten
Burgemeester Van Heemstralaan 48
7413 BV DEVENTER
tel.: 0570 - 626 222
www.aarnoudseadvocaten.nl

Wij zoeken een

medewerker / stagiaire

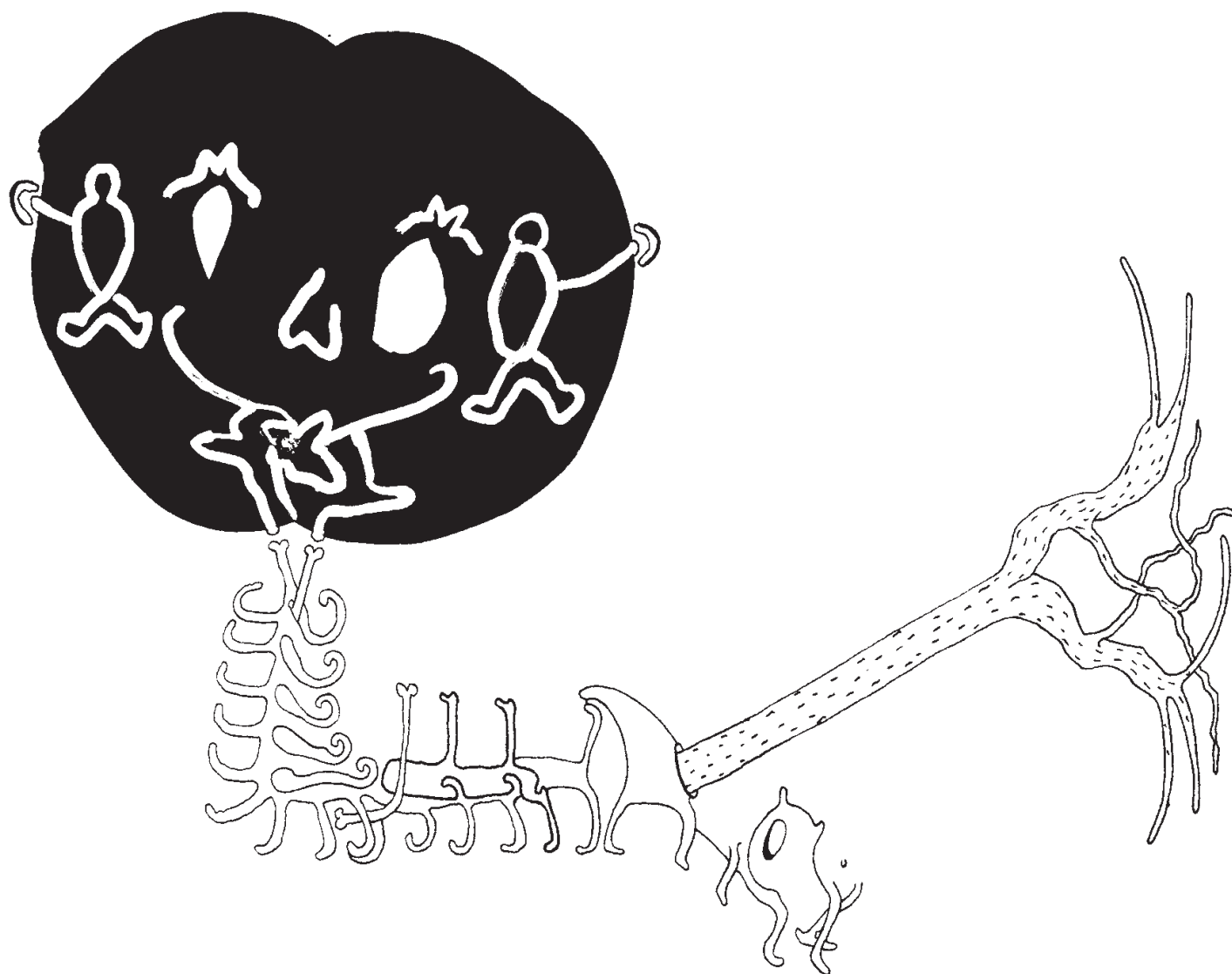
met kennis van de volgende rechtsgebieden: fiscaal recht, erfrecht, familie- en algemeen vermogensrecht. Communicatieve vaardigheden, ondernemingszin en commercieel inzicht zijn onontbeerlijk.

Voor nadere inlichtingen:
mr J.G.M. de Koning of mr C.E. Vonhoff

DE KONING & RENES ADVOCATEN

Sollicitaties richten aan:
De Koning & Renes
T.a.v. de sollicitatiecommissie
Sophialaan 33
1075 BL Amsterdam
tel: 020 - 676 25 00
www.dekoning-renes.nl

Kennedy Van der Laan heeft plaats voor een
advocaatstagiair(e) Arbeidsrecht en een
advocaatstagiair(e) Verzekeringen en Aansprakelijkheid
www.kennedyvanderlaan.nl/employment

Tekening: Moritz Ebinger

Agenda 2004

Mei & juni

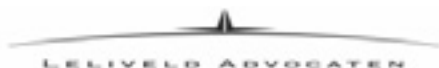
- Dinsdag 25 mei, dinsdag 8 juni en dinsdag 29 juni
- **3-daagse verdiepingscursus – Gezondheidsrecht**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 595,- per dag, € 395,- per dagdeel en € 1495,- voor de gehele cursus
5 punten per dag
 - Dinsdag 25 mei
 - **Actualiteitspecial – De rechtspositie van de uitzendkracht**
Hotel Lapershoek, Hilversum
€ 595,- : 5 punten
 - Dinsdag 25 mei
 - **Bijblijfcollage – Het nieuwe huurrecht is er!**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 645,- : 5 punten
 - Woensdag 26 mei
 - **Praktijkmiddag – Een Brandveilig Gebouw Installeren**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 395,- : 3 punten
 - Woensdag 26 mei
 - **Praktijkdag – Actualiteiten WRO en de fundamentele herziening**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 595,- : 5 punten
 - Donderdag 3 juni
 - **Praktijkdag – Ontnemingswetgeving**
Novotel, Amsterdam
€ 550,- : 5 punten
 - Donderdag 3 juni, donderdag 10 juni en donderdag 22 juni
 - **3-daagse verdiepingscursus – Letselschade**
Holiday Inn, Leiden
€ 595 per dag, € 1.595,- voor de gehele cursus
5 punten per dag
 - Donderdag 3 en/of donderdag 10 juni
 - **Verdiepingscursus – Risicofactoren met betrekking tot jeugdcriminaliteit**
Holiday Inn, Leiden
€ 395,- per dag, € 750,- voor beide dagen
5 punten per dag
 - Donderdag 3 juni en donderdag 10 juni
 - **Tweedaagse cursus – Vennootschapsbelasting**
Hotel Heidepark, Bilthoven
€ 645,- per dag, € 1195,- voor de gehele cursus
5 punten per dag
 - Dinsdag 8 juni
 - **Praktijkcursus – Uitleveringsrecht en het Europees Arrestatiebevel**
Novotel, Amsterdam
€ 595,- : 5 punten
 - Woensdag 9 juni
 - **Specialisatiecursus – Onderneming en erfrecht**
Hilton, Rotterdam
€ 645,- : 5 punten
 - Woensdag 9 juni, dinsdag 15 juni en dinsdag 22 juni
 - **3-daagse verdiepingscursus – Vennootschapsrecht**
Hotel Lapershoek, Hilversum
€ 395,- per dagdeel, € 595,- per dag en
€ 1.595,- voor de gehele cursus: 5 punten per dag
 - Dinsdag 15 juni
 - **Praktijkmiddag – Een gezond gebouw bouwen**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 395,- : 3 punten
 - Donderdag 17 juni
 - **Praktijkcursus – Vastgoed, BTW & overdrachtsbelasting**
Novotel, Amsterdam
€ 595,- : 5 punten
 - Vrijdag 18 juni
 - **Praktijkdag – Onroerend goed in Frankrijk**
Holiday Inn, Leiden
€ 645,- : 5 punten
 - Dinsdag 22 juni
 - **Actualiteitendag – Actualiteiten Huurrecht bedrijfsruimte**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 645,- : 5 punten
 - Dinsdag 22 juni of woensdag 13 oktober
 - **Praktijkcursus – Besparen met BTW**
Hotel Heidepark, Bilthoven (22 juni) of Novotel, Amsterdam (13 oktober)
€ 645,- : 5 punten
 - Woensdag 23 juni
 - **Actualiteitspecial – Wijziging van de structuurregeling**
Novotel, Amsterdam
€ 475,- : 2 punten
 - Donderdag 24 juni
 - **Forum Studiedag – Interetnische spanningen**
Nieuwegeins Business Center, Nieuwegein
€ 295,- : 5 punten
 - Donderdag 24 juni
 - **Actualiteitspecial – Actualiteiten Insolventierecht**
NH, Utrecht
€ 595,- : 4 punten
 - Dinsdag 29 juni
 - **Praktijkdag – Vreemdelingen en arbeidsrecht**
Jaarbeurs, Utrecht
€ 595,- : 5 punten
 - Dinsdag 29 juni
 - **Themadag – De zieke werknemer, in het licht van de nieuwe WAO**
Novotel, Amsterdam
€ 595,- : 5 punten

Bovengenoemde prijzen zijn per persoon, exclusief BTW

Erkend opleidingsinstituut voor de Nederlandse Orde van Advocaten

Vermande Studiedagen
Prinses Beatrixlaan 116
2595 AL Den Haag
Telefoon (070) 378 98 96
Fax (070) 378 97 26
www.vermandestudiedagen.nl
vermande.studiedagen@sdu.nl

Voor meer informatie kunt u kijken op
www.vermandestudiedagen.nl

Ons kantoor:

Wij zijn een snelgroeiend kantoor, gevestigd in een statig en goed geoutilleerd pand gelegen in het bruisend hart van Maastricht, waarin thans 6 advocaten werkzaam zijn. Het kantoor richt zich voornamelijk op bedrijfsleven en particulieren.

Voor de algemene civiele praktijk zijn wij op zoek naar een gedreven

**advocaat-medewerker
of
gevorderde stagiaire**

Binnen de algemene civiele praktijk concentreren wij ons op de rechtsgebieden arbeidsrecht, huurrecht en onroerend goed recht.

Uw profiel

Als U beschikt over bovengemiddelde studieresultaten, een afgeronde beroepsopleiding, minimaal 2 jaren ervaring op het gebied van het civiele recht, de drive om voor Uw cliënt tot het uiterste te gaan, het vermogen om een eigen cliëntenbestand op te bouwen of over een reeds bestaande cliëntenkring, een commerciële instelling, goede communicatieve vaardigheden en last but not least een gezonde dosis humor, dan verzoeken wij U zeker te reageren.

Het aanbod

Een passend salaris eventueel met een aantrekkelijke provisieregeling, een plezierige en informele werksfeer in een boeiende en afwisselende praktijk met uitstekende faciliteiten, alsmede de mogelijkheid tot specialisatie.

Uw reactie

Uw sollicitatie voorzien van een c.v. en verdere relevante gegevens kunt U richten aan Mr J.O.I. Leliveld, Postbus 292, 6200 AG Maastricht, tel.: 043 – 3 25 96 79 of e-mail: Leliveld@Leliveldadvocaten.nl. Uw reactie wordt uiteraard vertrouwelijk behandeld.

STEBO KWALITEITSONDERWIJS IN DEN HAAG EN UTRECHT

Nestwarmte en structuur

U zoekt een school waar betrokkenheid en individuele hulp worden geboden, zodat het zelfvertrouwen van uw kind wordt versterkt. Kleine klassen, huiswerkdiscipline en een vleugje humor doen de rest.

Doelgerichtheid en uw kind

Waar voorheen doelloos gescharrel was, ontstaat een stevige, actieve werkhouding. Vrolijkheid keert terug. De toekomst wordt weer bespreekbaar.

'Twee jaar in één' VMBO-t, HAVO, VWO en slagen!

Stebo is een topinstituut, waar men het beste in uw kind naar boven brengt. Onze examenresultaten zijn, ontdaan van alle flauwekul, de beste in onze categorie.

Onze opleidingen:

'Twee jaar in één' voor VMBO-t, HAVO en VWO

Tweejarig HAVO en VWO

TOPKLAS®: toptalent gaat voor de acht gemiddeld

Junior College vanaf klas twee

STEBO Utrecht

Directie:

drs H.J. Bouwens

Nieuwegracht 69A

3512 LG Utrecht

STEBO 's-Gravenhage

Directie:

A. Stekelenburg

Korte Voorhout 1

2511 CW Den Haag

Centrale aanmelding

Utrecht: (030) 231 54 60

Den Haag: (070) 314 28 88

U kunt ook op de website onze informatie aanvragen: www.stebo.nl
Aan kleinschalig particulier onderwijs zijn hoge kosten verbonden.
Een kennismaking kost uiteraard niets.

Weteringschans 237
Amsterdam

Postbus 15845
1001 NH Amsterdam

Tel.: (020) 676 04 81
Fax: (020) 676 04 82
info@jaeger.advocaten.nl
www.jaeger-advocaten.nl

Jaeger Advocaten-belastingkundigen legt zich, vanuit het hart van Amsterdam, toe op de fiscale advocatuur. Dit betekent dat het kantoor zich richt op het behandelen, begeleiden en doorlopen van de juridische procedures (zowel strafrechtelijk, fiscaal, als civiel) met een belasting-technische achtergrond alsmede het adviseren van haar cliënten over deze procedures.

Om de kwaliteit van ons specialisme kracht bij te zetten zijn wij momenteel zijn op zoek naar een:

**advocaat-medewerker
(minimaal 4 jaar ervaring)**

Het gaat met name om zaken op het terrein van het algemeen verbintenisrecht, meer specifiek op het raakvlak van het insolventierecht en het fiscaal invorderingsrecht.

Uw schriftelijke sollicitatie kunt binnen 14 dagen richten aan:

Jaeger Advocaten-belastingkundigen

T.a.v. mevr. mr. M. ter Beek

Postbus 15845

1001 NH Amsterdam

Heijltjes Advocaten te Nijmegen voert met 13 advocaten een gespecialiseerde praktijk op de vakgebieden bouw-, ondernemings- en insolventierecht. Wij werken voornamelijk voor middelgrote en grote bouwondernemingen in Zuid- en Oost-Nederland. De relatie met onze cliënten is hecht.

Wij adviseren en procederen op het gebied van bouwgeschillen, bestuursrecht en projectontwikkeling. Binnen de sectie ondernemingsrecht ligt de nadruk op het arbeidsrecht. Daarnaast wordt regelmatig een beroep op ons kantoor gedaan bij de afwikkeling van grotere faillissementen.

Ter versterking van ons kantoor zoeken wij:

(GEVORDERDE) ADVOCAAAT-STAGIAIRES

De kandidaten hebben affiniteit met één of meer van de hiervoor genoemde rechtsgebieden en hebben een goed analytisch vermogen, uitstekende contactuele vaardigheden en zijn in staat cliënten op vakkundige, praktische, en resultaatgerichte wijze bij te staan.

Geïnteresseerden die passen in het hiervoor omschreven profiel worden uitgenodigd te solliciteren. Sollicitaties met c.v. kunnen tot twee weken na het verschijnen van dit blad worden gericht aan:

Wij staan voor kwaliteit, betrokkenheid en slagvaardigheid.

De sfeer is informeel. Werken bij Heijltjes Advocaten betekent werken in een plezierige en collegiale omgeving. Wij houden van stevig aanpakken maar hebben oog voor een goede balans tussen werk en vrije tijd. Wij bieden onze medewerkers een professionele organisatie en alle mogelijkheden om zich (verder) te ontwikkelen. De (gevorderd) stagiair krijgt de gelegenheid om snel een eigen, gespecialiseerde praktijk op te bouwen.

Heijltjes Advocaten,
t.a.v. mr. P.F.M. Verstegen, Postbus 1392,
6501 BJ Nijmegen, bij wie ook vooraf telefonisch informatie kan worden ingewonnen onder telefoonnummer 024-3186695 of 024-8444353 (privé).

Heijltjes
a d v o c a a t e n

Geelkerken & Linskens

ADVOCATEN

zoekt: **(GEVORDERDE) STAGIAIRE (m/v)**

met inzet, persoonlijkheid, verantwoordelijkheidsgevoel en enthousiasme voor de algemene praktijk, met accent op het arbeidsrecht en faillissementsrecht.

Uw schriftelijke reactie kan worden gericht aan:

Geelkerken & Linskens Advocaten

T.a.v. mw. mr. C.A. de Weerd
Postbus 2020
2301 CA LEIDEN
of per e-mail:
c.deweerd@gl-advocaten.nl

Telefonische inlichtingen kunnen worden ingewonnen op nummer **071 512 44 43** bij mw. mr. C.A. de Weerd.

Noordeinde 2A 2311 CD Leiden Telefoon 071 512 44 43 Fax 071 512 04 81
E-mail info@gl-advocaten.nl Internet www.gl-advocaten.nl

ADVOCATENKANTOOR

In Noord-Limburg

heeft kantoorruimte en secretariële ondersteuning beschikbaar voor zelfstandig werkende advocaten.

Gedacht wordt aan hen die in staat zijn een eigen praktijk op te bouwen dan wel reeds hebben opgebouwd. Voor de opbouw van een praktijk zijn er zeker mogelijkheden voor strafrechtsspecialisten.

Huisvesting is voorzien in een modern goed geoutilleerd pand.

Het kantoor is uitstekend bereikbaar en is gevestigd in een omgeving waar het (desgewenst) prettig wonen en recreëren is.

Brieven onder nummer 7822 binnen 14 dagen zenden aan Bureau BDM bv., Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn.

ERVAREN ADVOCAAAT

(met stageverklaring)

zoekt aansluiting bij (kosten)maatschap regio midden of west Nederland

Reacties onder nummer 7823:
Bureau BDM bv., Steekterweg 80 G,
2407 BH Alphen a/d Rijn

Een exploot gaat bij GGN pijlsnel.

Gegarandeerd binnen de afgesproken termijn!

24 uur per dag, 7 dagen per week paraat

Op meerdere plaatsen tegelijkertijd

Vragen? Direct antwoord!

Wilt u een exploot uitbrengen? Dan gaat Groep Gerechtsdeurwaarders Nederland (GGN) pijlsnel en uiterst professioneel voor u aan de slag. GGN is een ambitieuze deurwaardersorganisatie met vestigingen overal in Nederland. Dankzij onze uiterst flexibele service, zorgen wij ervoor dat u op ieder gewenst moment de (gerechtelijke) ondersteuning krijgt die u nodig heeft. Correct, actief en accuraat. Eén telefoontje met één van onze kantoren en u profiteert direct van onze gebundelde expertise en know-how: 24 uur per dag, 7 dagen per week. En gegarandeerd binnen de afgesproken termijn. U zult zien, ook úw kantoor kan met GGN op meer service rekenen. Alle reden dus om pijlsnel een afspraak te maken!

Kijk voor het dichtstbijzijnde GGN-kantoor op: www.advocatuur.ggn.nl

Reken op meer snelheid

www.advocatuur.ggn.nl

Abeln

zoekt medewerkers.

(o.g., bouwrecht, arbeidsrecht, algemene commerciële praktijk)

Info en sollicitaties: Lex van Beugen, lb@abeln.nl, telefoon: 020 471 23 45.

Concertgebouwplein 12
Postbus 75800
1070 AV Amsterdam

Tel. +31 20 471 23 45
Fax +31 20 662 68 18
www.abeln.nl

Tamoil Nederland maakt onderdeel uit van de Tamoil Groep, een jonge en snelgroeiende Europese oliemaatschappij die de hele

keten beheerst van exploratie, raffinage en marketing van olieproducten. Sinds 1986 is de Tamoil Groep actief op de Europese markt.

Het Europese tankstation netwerk telt nu zo'n 3.000 Tamoil tankstations verdeeld over Italië, Zwitserland, Duitsland, Nederland en Spanje. De Groep beschikt over eigen raffinage-capaciteit met drie moderne raffinaderijen in Italië, Zwitserland en Duitsland. Vanaf 1993 is Tamoil ook actief in Nederland. Op dit moment telt het Tamoil netwerk 73 tankstations. Het is de doelstelling om de komende jaren dit aantal aanzienlijk uit te breiden. Het hoofdkantoor van Tamoil Nederland is gevestigd in de Willemswerf te Rotterdam. Een hecht team (30 medewerkers) van netwerk beheer, marketing & sales, finance & legal en administratie werkt hard om bovenstaande doelstellingen te bereiken. Ter versterking van de operationele activiteiten (inclusief M & A) zoekt Tamoil Nederland thans een:

Company Lawyer m/v

De company lawyer is actief als contract manager, directiesecretaris en als (internationaal) general legal counsel.

De functie

- Het opstellen van koop- en verkoopovereenkomsten i.v.m. nieuw te verwerven benzinstations;
- Het beheren van diverse contracten t.a.v. o.a. huur, opstal, exploitatie van benzinstations en de shops, onderhoud, vervoer etc;
- Het opstellen van directiebesluiten en aandeelhoudersbesluiten;
- Het volgen en aansturen van juridische procedures / externe adviseurs.

Voorts is de company lawyer betrokken bij alle juridische zaken zoals bijvoorbeeld incasso,

arbeidsrechtelijke vraagstukken en intellectuele eigendomsissues. De company lawyer zal worden begeleid door een ervaren jurist, die lid van het management team is.

Ons aanbod

Tamoil Nederland biedt u een uitstekende, modern ingerichte werkomgeving. U werkt binnen een klein ambitieus team van top professionals. De werkzaamheden zijn divers en uitdagend, enerzijds dichtbij de directie en tegelijkertijd ook midden in de dagelijkse operationele activiteiten.

Uw profiel

U heeft circa 5 jaar werkervaring, ofwel bij een advocatenkantoor ofwel eventueel als bedrijfsjurist in een vergelijkbare organisatie. U beschikt over goede kennis van het vennootschapsrecht, contractenrecht (inclusief "drafting skills"), zekerheidsrecht (boek 3) en arbeidsrecht. Gezien de internationale aard van de organisatie beheerst u minimaal twee moderne buitenlandse talen.

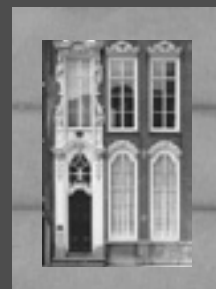
Geïnteresseerd?

Indien u geïnteresseerd bent in deze hands-on bedrijfsjuridische functie kunt u uw sollicitatie, vergezeld van een curriculum vitae, binnen twee weken sturen naar:

Vroom & Van den Heuvel Executive Search,
Mr Terry S. Verheij, Lutherse Burgwal 13, 2512 CB
DEN HAAG, telefoon: 070 - 361 46 66

U kunt ook per e-mail reageren:
verheij@vroomheuvel.com

Informatie over Vroom & Van den Heuvel kunt u vinden op onze website: www.vroomheuvel.com

VROOM & VAN DEN HEUVEL
EXECUTIVE SEARCH
HRM Banking Insurance Finance Tax & Legal

Wie
ervoor d
studiekosten s
betaald wo